

الله اعلم

رسالہ
احکام بانوان

مرجع عالیہ در

حضرت آنہ العطمنی صافی گلپایکانی

سرشناسه	: صافی گلپایگانی، لطف الله.
عنوان و نام پدیدآور	: رساله احکام بانوان / لطف الله صافی گلپایگانی.
مشخصات نشر	: ق: دفتر تنظیم و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی مدظلله العالی، ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	: ۲۸۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۵۴-۶۹-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا.
موضوع	: فقہ جعفری - رساله عملیه
موضوع	: فتوهای شیعه - قرن ۱۴
موضوع	: زنان - وضع حقوقی و قوانین
ردہبندی کنگره	: BP ۱۸۹
ردہبندی دیوبی	: ۲۹۷/۳۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۴۱۲۷۲

دفتر تنظیم و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی

- نام کتاب: رساله احکام بانوان
- مؤلف: آیت الله العظمی لطف الله صافی گلپایگانی مدظلله الشریف
- چاپ اول: ذی الحجه الحرام ۱۴۴۰ق/۱۳۹۸ش
- ۳۰۰۰
- بها: ۲۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۵۴-۶۹-۳
- سایت الکترونیک: wwwsaafi.net
- پست الکترونیک: saafi@saafi.net
- آدرس پستی: قم/ انقلاب ۶/ پلاک ۱۸۱
- تلفن: (۰۲۵) ۳۷۷۵۵۴۳

فهرست مطالب

۱۹.....	سخن ناشر.....
احكام تقليد / ۲۵	
۲۸.....	راههای شناخت مجتهد اعلم.....
۲۹.....	راههای به دست آوردن فتوا.....
احكام طهارت / ۳۱	
۳۳.....	احكام جنابت.....
۳۳.....	معيار تشخيص جنابت زن.....
۳۳.....	لذت شهوانی بدون قصد خروج منی.....
۳۴.....	تخيل همسر يا نامحرم به قصد برانگixinتن شهوت
۳۴.....	خودارضایی زن در حین مقاربت همسر
۳۴.....	سسـت شـدـن بـدـن بـدـن آـمـیـزـش و دـخـول
۳۴.....	ترشـحـات خـارـجـشـده اـز بـدـن بـعـد اـز غـسل جـنـابت.....
۳۵.....	رطوبـت خـارـجـشـده اـز رـحـم کـه بعضـی نـشـانـهـای منـی رـا دـارد.....
۳۶.....	نمـازـزنـی کـه غـسل جـنـابت برـعـهـدـه اوـبـودـه، ولـی مـلـتـفـتـ مـسـأـلهـ نـبـودـه و
۳۶.....	نمـازـخـوـانـدن باـغـسل جـنـابت اـحتـاطـی
۳۶.....	موـارـد جـواـزـ تـیـمـ بـه جـای غـسل.....
۳۷.....	نمـازـمـیـت درـحال جـنـابت ياـعادـتـ ماـهـیـانـه
۳۷.....	آـبـیـ کـه مـوـقـعـ دـیدـن تصـاوـیرـ محـرـکـ اـز اـنـسـانـ خـارـجـ مـیـشـود.....
۳۷.....	حـکـمـ خـرـوجـ مـایـعـیـ کـه نـمـیـ دـانـدـ منـیـ اـسـتـ يـاـ نـه.....
۳۸.....	حـکـمـ نـمـازـ وـرـوزـهـ باـغـسلـ نـادـرـسـت.....
۳۸.....	شـکـ درـ انـجـامـ غـسل.....
۳۸.....	چـگـونـگـیـ غـسل.....

۳۹.	اسراف در آب هنگام غسل کردن
۳۹.	وضو و غسل افراد دارای بدن چرب
۳۹.	کاشتن مو، مژه و ابرو برای وضو و غسل
۴۰.	نزدیکی در دبر
۴۰.	نگاه کردن زن و شوهر به فیلم‌های مستهجن به منظور تحریک جنسی
۴۱.	جنابت به وسیله اشیای خارجی
۴۲.	احکام استحاضه
۴۴.	تبديل استحاضه قلیله به متوسطه و متوسطه به کثیره
۴۵.	نزدیکی در ایام استحاضه
۴۶.	حکم شک بین خون استحاضه و خون بکارت یا زخم
۴۸.	احکام حیض
۴۹.	حکم خون بعد از پنجاه سالگی
۵۰.	مراد از روز در محاسبه حیض
۵۰.	وظیفه زنی که در حیض اختبار نکرده
۵۰.	شرایط حائض بودن زن
۵۴.	وظیفه حائض در به جا آوردن نماز آیات
۵۵.	خونی که زن مبتلا به کیست رحم می‌بیند
۵۵.	خون بعد از برداشتن رحم
۵۵.	رفتن زن در ایام عادت به حرم ائمه <small>ع</small> و زیارت اهل قبور
۵۶.	احکام یائسگی
۵۷.	احکام نفساً
۵۹.	خون ریزی ایام بارداری
۶۰.	لکه‌بینی زن حامله
۶۰.	غسل بچه متولی شده
۶۰.	کارهای حرام بر نفساء
۶۰.	زمان خون نفساً
۶۱.	خون دیدن نزدیک ایام زایمان
۶۱.	خون بعد از زایمان
۶۱.	خون نفساً در خانم‌هایی که دوقلو به دنیا می‌آورند
۶۲.	خون بعد از سقط یا کورتاژ

۶۲.....	خون بعد از زایمان تا یک ماه.....
۶۳.....	آب خارج شده از کیسه جنبین بر اثر پاره شدن، قبل از زایمان.....
۶۳.....	خون خارج شده از مجرای طبیعی بعد از عمل سزارین.....
۶۳.....	دست زدن به جنبین سقط شده.....
۶۳.....	غسل مس میت برای مادرانی که بچه شان مرده به دنیا آمده.....

احکام روزه / ۶۵

۶۷.....	برخی از مبطلات روزه.....
۷۱.....	قضاو کفاره روزه
۷۴.....	کفاره روزه مریض
۷۵.....	کفاره روزه زن حامله
۷۶.....	حکم روزه زنانی که برای جلوگیری از عادت از قرص استفاده می کنند

احکام خمس / ۷۷

۷۹.....	خمس مهریه و ارث.....
۸۰.....	خمس درآمد زن.....
۸۲.....	خمس طلا.....
۸۳.....	خمس پارچه.....
۸۳.....	خمس هدیه.....

احکام عقد و ازدواج / ۸۵

۸۷.....	دستور خواندن عقد دائم.....
۸۸.....	دستور خواندن عقد غیر دائم.....
۸۸.....	احکام عقد دائم.....
۸۹.....	اجازه پدر در ازدواج.....
۹۰.....	عدّه طلاق.....
۹۰.....	علّه متعه
۹۰.....	علّه زنی که شوهرش مرده.....

پوشش و حجاب بانوان / ۹۳

۹۵.....	حجاب از ضروریات اسلام.....
---------	----------------------------

۹۸.....	حرمت بی حجابی و بدحجابی
۹۸.....	سن رعایت حجاب
۹۸.....	میزان پوشش
۱۰۱.....	پوشش در نماز
۱۰۲.....	پوشش در مقابل بچه ممیز
۱۰۳.....	پوشش در مقابل پسر بچه غیر ممیز
۱۰۳.....	پوشش زن در حیاط خانه
۱۰۳.....	بیرون گذاشتن مو
۱۰۴.....	پوشاندن موی مصنوعی از نامحرم
۱۰۵.....	پوشش در مقابل فرد نایبنا
۱۰۵.....	پوشش در مقابل شوهر خواهر و برادر شوهر
۱۰۶.....	آستین بالا زدن زن در حین کار
۱۰۶.....	حجاب سالخورده
۱۰۶.....	چادر
۱۱۱.....	چادر مشکی
۱۱۱.....	پوشیدن مانتو با مقنעה
۱۱۲.....	نقاب زدن
۱۱۳.....	کلاه گیس
۱۱۳.....	لباس نازک
۱۱۴.....	پوشیدن لباس های رنگی
۱۱۵.....	پوشیدن لباس و کفش مرد
۱۱۶.....	بیرون آوردن دختران کوچک با سر و پای برهنه
۱۱۷.....	ازدواج با زن بدحجاب
۱۱۷.....	الoram همسر به حجاب
۱۱۸.....	رفت و آمد با فامیل بی حجاب و بدحجاب
۱۱۹.....	تظاهر به گناه

لباس بانوان/ ۱۲۱

۱۲۳.....	الگوی مناسب برای لباس
۱۲۳.....	لباس مارک دار - شلوار لی
۱۲۳.....	پوشیدن لباس تنگ و بدن نما

۱۲۴	پوشیدن کاپشن و شلوار.....
۱۲۴	پوشیدن لباس های غربی.....
۱۲۵	پوشیدن بلوز و شلوار و زیرپوش رکابی در خانه
۱۲۵	عرضه و تولید لباس با تصویر مبتذل
۱۲۶	حلقه نامزدی.....
۱۲۶	خرید و فروش حلقه های نامزدی (طلاء)
۱۲۶	پوشیدن طلا
۱۲۶	پلاک طلا.....
۱۲۷	عینک و ساعت.....
۱۲۷	زینت آلات گران قیمت.....
۱۲۷	دنдан طلا برای زن.....
۱۲۷	استفاده نقره توسط زن.....
۱۲۸	پوشیدن گفشهای غیرمعمول.....
۱۲۸	پوشیدن لباس محلی شهری در شهرهای دیگر
۱۲۹	خرید کفش و لباس چرمی خارجی
۱۳۰	لباس تهیه شده از پوست پلنگ
۱۳۰	لوازم پوستی تهیه شده از پوست مار و تمساح
۱۳۰	پارچه وارداتی
۱۳۱	رنگ لباس
۱۳۱	پوشیدن لباس سیاه
۱۳۱	پوشیدن لباس سیاه در غیر نماز
۱۳۲	پوشیدن پیراهن سفید در ماه محرم.....

آرایش بانوان ۱۳۳/

۱۳۵	زینت و آرایش زنان و مردان
۱۳۵	آرایش در بیرون خانه (محل کار، کلاس درس و...).
۱۳۶	آرایش زن برای شوهر
۱۳۷	آرایش به سبک غربی در خانه
۱۳۷	حد آرایش زن برای محارم
۱۳۷	آرایش کردن هنگام خواستگاری
۱۳۸	استفاده از عطر و کرم بودار

۱۳۸	استعمال ادکلن
۱۳۸	دوخت لباس و آرایش به سبک خارجی ها
۱۳۹	رنگ کردن مو
۱۳۹	گره زدن مو
۱۳۹	آرایش ابرو
۱۴۰	کاشت مو در ابرو، خط لب، پیوند مژه و تاتو
۱۴۱	کاشت خال
۱۴۱	لنز چشم
۱۴۲	از بین بردن موی دست و پا
۱۴۲	رنگ زدن ناخن
۱۴۲	بلند گذاشتن ناخن
۱۴۳	سرمه کشیدن
۱۴۳	سوراخ کردن گوش دختران و بانوان
۱۴۳	دفن مو و ناخن چیده شده
۱۴۳	انجام عمل زیبایی
۱۴۵	آرایشگری و آرایشگاه زنانه
۱۴۵	تهاجم فرهنگی، بدحجابی و پوشش نامناسب
۱۴۷	وظیفه مسلمانان نسبت به حجاب در غرب
۱۴۷	برخورد با بی حجابی

نگاه زن به مرد ۱۴۹

۱۵۱	نگاه کردن زن به مرد نامحرم
۱۵۲	نگاه کردن زن به بازو و آرنج مردان نامحرم
۱۵۲	نگاه کردن زن به مردان شماگر در استخر و ساحل دریا
۱۵۲	نگاه کردن زن به بازیگر مرد در تئاتر
۱۵۲	بازیگری زن و مرد و نگاه به آنان
۱۵۳	نگاه کردن زن به چهره علما
۱۵۳	نگاه کردن دانش آموز و دانشجوی دختر به استاد مرد
۱۵۳	نگاه کردن زن به عکس شوهر مرحومش
۱۵۴	نگاه کردن زن به عکس مرد نامحرم
۱۵۵	عکس برداری زن از مرد نامحرم

وضو گرفتن مرد و نگاه زن.....	۱۵۵
نگاه کردن زن به مردان در تلویزیون.....	۱۵۵
نگاه کردن زن به فیلم عزاداران سیدالشهدا.....	۱۵۵
نگاه کردن بانوان به فوتیال و کشتی مردان.....	۱۵۶
نگاه کردن زنان به رقص در تلویزیون.....	۱۵۶
استحمام کردن عقب افتاده ذهنی.....	۱۵۶
نگاه کردن زن به عورت خود.....	۱۵۷
حضور زن در مجالس و میهمانی‌ها / ۱۵۹	
حضور زنان در شب نشینی و میهمانی.....	۱۶۱
رفت و آمد زن با اقوام	۱۶۲
شنیدن و شنواندن صدای زن	۱۶۲
تواشیح	۱۶۲
استماع صدای زن در همخوانی.....	۱۶۲
همخوانی زن و مرد.....	۱۶۳
آوازه خوانی زن برای شوهر.....	۱۶۳
کل (هلله) زن در عروسی	۱۶۳
سرود خواندن بانوان.....	۱۶۴
سرود خواندن دختران در حضور معلمان مرد	۱۶۵
همخوانی دختران در حضور نامحرم	۱۶۶
آوازه خوانی زن	۱۶۶
خوانندگی زن برای زنان.....	۱۶۶
سرودخوانی زن برای زنان در مجلس عروسی	۱۶۷
خوانندگی زن برای مردان.....	۱۶۷
تدریس یا سخنرانی بانوان در برابر نامحرم	۱۶۸
قرائت قرآن توسط خواهران.....	۱۶۸
شعرخوانی بانوان در برنامه شب شعر	۱۶۹
گریه کردن بانوان با صدای بلند در عزاداری	۱۷۰
نوارهای آموزشی زبان با صدای بانوان	۱۷۰
شرکت کردن در مجالس عروسی خویشاوندان بدون رعایت موازین شرعی	۱۷۰
شرکت کردن در مجالس عروسی مختلط	۱۷۱

شنیدن صدای بانوان از بلندگوی بیمارستان.....	۱۷۲
شنیدن صدای زن غیر مسلمان.....	۱۷۲
شنیدن صدای زیورآلات زنان.....	۱۷۳
دایره زدن در مجالس شادی.....	۱۷۳
شرکت کردن در مجلسی که آلات لهو در آن نواخته می شود	۱۷۳
شرکت کردن در مراسم عروسی همراه با موسیقی و آلات لهو.....	۱۷۴
استفاده از آلات لهو در مجلس عقد و عروسی.....	۱۷۵
گوش دادن به نوار موسیقی.....	۱۷۶
ساخت، آموزش و فروش ابزارآلات موسیقی.....	۱۷۷
رقص	۱۷۷
حکم انواع رقص.....	۱۷۷
آموزش رقص.....	۱۷۹
رقص در مجالس عقد و عروسی	۱۸۰
موسیقی سنتی در مجالس عروسی	۱۸۰
موسیقی سنتی	۱۸۲
رقص مادر برای فرزند	۱۸۲
نگاه کردن به رقص	۱۸۲
کف زدن در مجالس یا برای تشویق	۱۸۳
صحبت کردن با نامحرم / ۱۸۵	
حد و مرز صحبت کردن محروم با نامحرم.....	۱۸۷
تماس تلفنی مرد با زن نامحرم.....	۱۸۷
صحبت کردن دختر و پسر نامحرم.....	۱۸۸
صحبت کردن از طریق تلفن	۱۸۹
صحبت کردن با مشتری زن	۱۸۹
صحبت کردن با زن همکار در محل کار.....	۱۹۰
گفت و گو با زنان فامیل	۱۹۰
شوخی کردن با زنان فامیل.....	۱۹۰
شوخی کردن با زن نامحرم	۱۹۱
صحبت کردن زن با تلفن همراه.....	۱۹۱
صحبت کردن و خنده دیدن زن با زن دیگر در مجتمع عمومی.....	۱۹۲

۱۹۳	خرید بانوان از فروشنده مرد.....
۱۹۳	فروش لوازم آرایش و لباس زیر زنانه توسط فروشنده مرد.....
۱۹۴	لطفات بخشیدن زن به صدایش.....
۱۹۵	مجری گری زن برای زنان.....
۱۹۵	روضه خوانی و مذاخی زنان برای زنان.....
۱۹۶	اذان گفتن زن
۱۹۶	اذان گفتن دختران در مدارس.....
۱۹۷	تکبیر گفتن زن.....
۱۹۷	چت کردن
۱۹۷	عقد کردن از طریق چت.....
۱۹۸	گفت و گو و چت کردن با زنان غیر مسلمان.....

ارتباط دختر و پسر/ ۱۹۹

۲۰۱	سن پوشش دختر و پسر از یکدیگر.....
۲۰۱	ارتباط دختر و پسر نامحرم با یکدیگر.....
۲۰۲	ارتباط پسر و دختر بدون اطلاع والدین
۲۰۲	صحبت کردن با دختر نامحرم از طریق تلفن
۲۰۲	مکالمه دختر و پسر از طریق voice.....
۲۰۲	ارتباط دختر و پسر در محیط دانشگاه
۲۰۳	هدیه دادن دختر و پسر نامحرم.....
۲۰۳	حد شرعی و مجاز رابطه با نامحرم
۲۰۵	صحبت با دختر جهت شناخت بیشتر برای ازدواج
۲۰۵	رابطه نامشروع مرد مجرد با زن مجرد یا شوهر دار
۲۰۶	میزان آزادی دختر در جامعه (تا چه وقت روز - تا چه وقت شب)
۲۰۶	حضور زنان در کوچه و بازار
۲۰۶	سلام کردن به زنان نامحرم
۲۰۷	صحبت کردن دختر و پسر.....
۲۰۷	صحبت زنی که در عده وفات است
۲۰۸	صحبت کردن تلفنی دختر و پسر درباره ازدواج
۲۰۸	دوست یابی از طریق نامه نگاری و تماس تلفنی
۲۰۸	نشستن دختر و پسر در یک خودرو.....

۲۰۹.....	نشستن دختر و پسر در کنار یا رو به روی هم
۲۰۹.....	بازی کدن دختر و پسر با یکدیگر
۲۰۹.....	غذا خوردن دختر و پسر نامحرم سر یک سفره
۲۱۰.....	سوگند یا صیغه خواهر و برادری
۲۱۰.....	امر به معروف و نهی از منکر در مورد ارتباط پسر و دختر
۲۱۱.....	علاقة شدید به فرد بدون لذت

مشاغل اجتماعی بانوان/ ۲۱۳

۲۱۵.....	خروج زن از خانه
۲۱۵.....	رفتن زنان به مساجد و کلاس‌های مذهبی
۲۱۵.....	حضور زوجه در فعالیت‌های اجتماعی بدون اذن زوج
۲۱۶.....	حقوق شرعی مرد نسبت به زن
۲۱۷.....	اختلاط زن و مرد و فعالیت زنان در خارج خانه
۲۱۹.....	اشتغال زن خارج از منزل
۲۲۰.....	کار کدن زنان روتایی بیرون از خانه
۲۲۰.....	اشتغال زن بدون اجازه شوهر
۲۲۲.....	حقوق دریافتی زن
۲۲۳.....	اشتغال زن و سفر مأموریتی
۲۲۳.....	مسافرت طولانی زن با راننده نامحرم
۲۲۴.....	شرکت زن در کلاس‌های آموزش تربیتات
۲۲۴.....	تعلیم آلات موسیقی توسط خواهران
۲۲۴.....	اشتغال زن در امور اداری
۲۲۴.....	اشتغال زن در ارگان‌ها و نهادها
۲۲۵.....	به کارگیری منشی خانم در ادارات و سازمان‌ها
۲۲۶.....	دفترداری زن در مدرسه پسرانه
۲۲۶.....	کار کدن زن و مرد در یک اتاق
۲۲۷.....	نگاه کردن به زن همکار در محیط کار
۲۲۷.....	عقد موقع بین همکار زن و مرد در محیط‌های مختلط
۲۲۹.....	انتخاب یا استمرار شغلی مستلزم ارتباط زن و مرد
۲۲۹.....	کسب و درآمد زن در محیط کاری با حضور نامحرم
۲۲۹.....	فروشنندگی زن

۲۳۰	فروشنده‌گی زن برای بانوان
۲۳۰	خرید از فروشنده زن بی حجاب
۲۳۰	رساندن خانم بدحجاب به محل کارش
فعالیت‌های اجتماعی بانوان / ۲۳۳	
۲۳۵	فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی زنان در مسجد
۲۳۵	شرکت زنان در مراسم استقبال
۲۳۶	پیوستن به الحاقیه کوانسیون زنان
۲۳۶	تفاوت زن و مرد و حضور در فعالیت‌های اجتماعی
۲۳۶	رفتن زن به نماز جمعه و جماعت
۲۳۷	شرکت کردن زن در تشییع جنازه
۲۳۸	حرکت کردن بانوان در انتهای دسته عزاداری
۲۳۸	شرکت کردن بانوان در رأی‌گیری
۲۳۹	رأی دادن به زنان برای احراز پست دولتی
۲۳۹	حضور زنان در پست‌های قضایی و سیاسی
۲۳۹	استفاده زنان از عکس زنگی در تبلیغات انتخاباتی
۲۴۰	رانندگی بانوان با حجاب اسلامی
۲۴۰	دوچرخه‌سواری و موتورسواری بانوان در مجتمع عمومی
۲۴۰	اسب‌سواری زنان
۲۴۰	بازیگری زن در حضور مرد
۲۴۱	نوازندگی زن
۲۴۱	آموزش رانندگی و آموزش نظامی بانوان
زن و محیط آموزشی / ۲۴۳	
۲۴۵	تحصیل زن
۲۴۶	تحصیل علوم اسلامی توسط زنان
۲۴۶	کار در خانه یا تحصیل از منظر اسلام
۲۴۷	برگزاری کلاس‌های مختلط خانم‌ها و آقایان
۲۴۹	ادامه تحصیل در دانشگاه یا حوزه برای دختر
۲۵۰	اختلاط دانشجویان پسر و دختر در سرویس‌ها و راهرو دانشگاهها
۲۵۰	مباحثات علمی دانشجوی دختر و پسر

۲۵۰.....	دست دادن دانشجویان پسر و دختر در کشورهای غیراسلامی.....
۲۵۱.....	اردوهای مختلط علمی و تغیریحی.....
۲۵۲.....	فعالیت‌های فرهنگی هنری هم‌زمان مردان و زنان.....
۲۵۲.....	برداشتمن حجاب در مرکز فرهنگی تغیریحی ویژه زنان.....
۲۵۳.....	استفاده از استاد زن برای آقایان.....
۲۵۳.....	استفاده از مردی مرد برای زنان.....
۲۵۴.....	گوش دادن به سؤال دختران در کلاس مختلط.....

اختلاط زن و مرد / ۲۵۷

۲۵۹.....	حضور اجباری امدادگر مرد و زن در مکان خلوت.....
۲۵۹.....	اختلاط زن و مرد در مراسم شبیه‌خوانی
۲۵۹.....	عزاداری خواهران در صفوف برادران.....
۲۶۰.....	نصب پرده یا دیوار بین زنان و مردان هنگام نماز و سخنرانی
۲۶۰.....	محل مشترک (اسکراب کردن) آقایان و خانم‌ها در اتاق عمل.....
۲۶۱.....	رفتن به باشگاه‌های مختلط در کشور غیراسلامی
۲۶۲.....	نشستن زنان در کنار مردان داخل تاکسی
۲۶۲.....	استفاده زنان و مردان از آسانسور مشترک
۲۶۲.....	برخورد بدنی زن و مرد از روی لباس.....
۲۶۳.....	دست دادن زن و مرد نامحرم با یکدیگر
۲۶۳.....	دست دادن زن به مرد سالخورده و مرد به زن سالخورده
۲۶۳.....	دست دادن با زنان اهل کتاب
۲۶۴.....	دست دادن زن و مرد از زیر چادر
۲۶۴.....	مجازات دست دادن دو نامحرم
۲۶۴.....	خطاط مردانه برای زنان
۲۶۵.....	ارسال عکس زن نامحرم برای دیگران
۲۶۷.....	ارسال شکلک‌های نشان‌دهنده محبت به نامحرم
۲۶۷.....	آرایشگاه زنانه برای مردان

ورزش بانوان / ۲۶۹

۲۷۱.....	ورزش بانوان در محافل زنانه و در محافل مردانه با حفظ حجاب
۲۷۱.....	وجه ممیزه ورزش‌های مردان و زنان

نظر اسلام درباره ورزش بانوان.....	۲۷۱
استفاده از وسایل ورزشی برای زنان	۲۷۵
حرکات ورزشی زنان.....	۲۷۵
حضور بانوان در مسابقات کشوری و بین المللی.....	۲۷۶
فوتبال بانوان.....	۲۷۸
حضور بانوان در ورزشگاه.....	۲۷۸
تماشای ورزش بانوان.....	۲۷۹
پخش ورزش بانوان.....	۲۷۹
فیلمبرداری مرد از ورزش زن.....	۲۸۰
حضور مردان در میادین ورزشی بانوان.....	۲۸۰
حضور زنان در باشگاههای ورزشی برای یادگیری.....	۲۸۱
مربی گری مرد برای بانوان	۲۸۱
ورزش کردن دو نفر نامحرم با یکدیگر.....	۲۸۱
ورزش کردن زن با محارم.....	۲۸۲
ورزش دختران مدارس ابتدایی بدون حجاب.....	۲۸۲
بازی کردن دختران و پسران خردسال.....	۲۸۲
آثار حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی مدظله الشریف در یک نگاه....	۲۸۳

سخن ناشر

بسم الله الرحمن الرحيم

در طول تاریخ پیامبران الهی هر کدام با آوردن مکتبی از سوی خداوند متعال، جهت رشد و تعالی بشر فرستاده شدند تا با هدایت‌ها و رهنمودهای خوبیش انسان خاکی را به خلیفه‌الله‌ی برسانند و از فرشته برتر نمایند؛ همچنان‌که در شب معراج رسول خاتم ﷺ، فرشته مقرب الهی، جناب جبرئیل ﷺ، تا حدودی همراه پیامبر ختمی مرتبت ﷺ بالا رفت و سپس توقف نمود و عرض کرد: اگر بالاتر بیاییم، پربالم می‌سوزد.

رسد آدمی به جایی که به‌جز خدا نبیند

بنگر که تا چه حد است مکان آدمیت

دین مبین اسلام در زمان و مکانی ظهرور کرد که مردم جاهل آن روز و آن سرزمین دختران را مایه ننگ و عار خویش می‌پنداشتند؛ و به همین خاطر آنها را زنده‌به‌گور می‌کردند و حسب نقل قرآن کریم زمانی که به آنها خبر می‌دادند که نوزاد همسرت دختر است، می‌گفتند: «أَيُّمْسِكُهُ عَلَىٰ هُونِ أَمْ يَكُدُّسُهُ فِي التُّرَابِ».^۱ آیا این دختر را با ننگ و ذلت نگه دارم یا اینکه او را زنده‌به‌گور کنم.

و یا دختران و زنان را به عنوان کنیز دادوستد می‌کردند و هر مردی
بر حسب توان مالی خود می‌توانست چندین کنیز را خریداری نماید و
حرب سرا تشکیل دهد؛ و یا آنچه در غرب در عصر کنونی رایج است که
زن را وسیله و ابزار معرفی اجناس لوکس و عرضه کالاها قرار داده و با
برچسب تصاویر زنان نیمه‌عیریان، زن را وسیله جذب مشتریان بیشتر
قرار داده‌اند و با به کارگیری دختران جوان زیباروی به عنوان منشی، سبب
و انگیزه جذب بیشتر مشتریان را فراهم آورده‌اند.

اسلام عزیز از آغازین روزهای بروز و ظهورش با زنده‌به‌گور نمودن
دختران مخالفت ورزید و با بیان اینکه زن و مرد در بسیاری از عرصه‌ها
مانند هم و مکمل حیات و زندگی یکدیگرند، به زن‌ها هویت بخشید و
با ندای: «إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى»؛^۱ زن‌ها را در کنار مردان مطرح
نمود و بر آن باور است که آنچه از انسان‌ها قابل رشد و تکامل است،
روح انسان است و اعضا و جوارح ابزاری بیش نیستند و روح مذکور و
مؤنث ندارد؛ بنابراین بانوان هم می‌توانند تمام مراتب کمال و سیر و
سلوک الى الله را طی نموده به جایگاه والای انسانیت برسند؛ چراکه
معیار سنجش تقوای الهی است، «إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنْفَاقَكُمْ».^۲

زنان و دختران مسلمان می‌توانند با الگو گرفتن از زهرای مرضیه^{علیها السلام}، به جایگاه رفیع انسانیت و عبودیت صعود کنند. مگر نه اینکه حضرت زهرا^{علیها السلام} یک بانوی مسلمان از جنس همین انسان‌ها بود، ولی اول

۱. حجرات، ۱۳. «ما شما را از یک مرد وزن آفریدیم».

۲. حجرات، ۱۳. «گرامی ترین شما نزد خداوند باتقوا ترین شماست».

شخص عالم هستی، یعنی پیامبر عظیم الشأن اسلام ﷺ او را مادر خودش «أم ابیها» خطاب می فرماید، و رضایت و غضب الهی را با غضب و رضایت فاطمه پیوند می زند: «أَنَّ اللَّهَ يَغْضَبُ لِغَضَبٍ فَاطِمَةَ وَ يَرْضَى لِرِضَاهَا».^۱

قطعاً این تعبیر بلند پیامبر ﷺ به سبب جایگاهی است که خداوند به حضرت زهرا ع عنایت فرموده است، نه رابطه خویشاوندی پدر و دختری. اسلام برای رساندن بانوان به این مراتب کمال، تکالیف و وظایفی مقرر نموده است و درواقع به آنان آموخته که برای دینمداری و رشد و تعالی لازم است از این مسیرها حرکت نمایند تا زحمات و اعمالشان در درگاه باری تعالی پذیرفته شود، که یکی از آن موارد قابل یادآوری در این مقال، بحث حجاب است. قرآن در سوره نور آیه ۳۱ با صراحة فرمان می دهد که ای پیامبر به زنان مؤمنه بگو دامان خویش را حفظ کنند و زینت خود را - جز آن مقدار که نمایان است - آشکار ننمایند و (اطراف) روسری های خود را بر سینه خود افکنند (تا گردن و سینه با آن پوشانده شود)، و زینت خود را آشکار نسازند.^۲

ولی متأسفانه امروزه برخی از زنان و دختران جوامع اسلامی، به جای پیروی از حضرت زهرا ع که خود را از مرد نایینا می پوشاند،^۳ بر خلاف

۱. صدوق، عيون اخبار الرضا ع، ج ۲، ص ۴۶-۴۷.

۲. «وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْصَبْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبَدِّلْنَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلِلْمُضْرِبِينَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جِبْرِيلِهِنَّ وَلَا مُلِيمِينَ زِينَتَهُنَّ...».

۳. مغربی، دعائیم الاسلام، ج ۲، ص ۲۱۴؛ راوندی، النوار، ص ۱۳-۱۴؛ مجلسی، بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۹۱. «قَالَ عَلَيْهِ: أَسْتَأْذُنُ أَعْمَى عَلَى فَاطِمَةَ فَحَجَبَتْهُ، فَقَالَ ←



سیره حضرت، با الگو گرفتن از غرب و فضاهای مجازی با پوشش‌های نامناسب در اجتماع ظاهر می‌شوند و علاوه بر اینکه خود معصیت خداوند را مرتکب می‌شوند، فضای عمومی جامعه را آلوده می‌نمایند که صد البته خود از عوارض و برخوردهای قلب‌های بیمار مصون و محفوظ نمی‌مانند و هر روزه شاهد فجایعی هستیم که نتیجه همین بی‌موالاتی‌هاست.

اینجاست که دین و بزرگان پوشش و حجاب را بر بانوان واجب می‌شمرند و توصیه اکید دارند که خودنمای در اجتماع نامحرمان منوع است. بارها از محضر حضرت آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی (دام ظله الشریف) در دیدار با بانوان شنیدم که ضمن توصیه به حفظ حجاب، فرمودند: چادر شماها از عبای من مهمتر است؛ چراکه با پوشیدن چادر در حال جهاد و عبادت هستید و چادر از شما و دینتان صیانت می‌کند.

لذا بر آن شدیم تا از بین هزاران استفتایی که به دفتر معظم له واصل و پاسخ داده شده است گزیده‌ای از مسائل مورد ابتلا و فرآگیر را در این مجموعه - که زحمت گردآوری آن را سرکار خانم م. صافی مقبال شدند

⇒ **رَسُولُ اللَّهِ لَهَا: لَمْ حَجَّتِهِ وَهُوَ لَا يَرَاكُ؟ فَقَالَتْ: إِنَّ لَمْ يَكُنْ يَرَانِي فَإِنِّي أَرَاهُ وَهُوَ يَشْمُ الرِّيحَ.** فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ: أَشَهَدُ أَنَّكَ بَصَعَةً مِنِّي»؛ «حضرت علیؑ فرمود: روزی مرد نابینایی اجازه خواست تا وارد خانه شود. حضرت فاطمهؓ ابتدا خود را پوشاند (و سپس اجازه داد). رسول خداؑ فرمود: این مرد نابیناست، چرا خود را پوشاندی؟ فاطمهؓ فرمود: اگر او، مرا نمی‌بیند، من او را می‌بینم، وانگهی، او بورا استشمام می‌کند. رسول خداؑ (پاسخ آن حضرت را پسندید، و به نشانه تصدیق او) فرمود: گواهی می‌دهم که تو پاره تن من هستی».

– ارائه نماییم تا به راحتی در دسترس بانوان مسلمان مشتاق آموزه‌های دینی به خصوص مقلدین معظم له قرار گیرد، بدآن امید که مورد استفاده قرار گرفته و موجبات رضایت حضرت حجت علیه السلام را فراهم آورده باشیم.

اللَّهُمَّ وَفِقْنَا لِمَا تُحِبُّ وَتُرْضِي
وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الظَّالِمِينَ
يَحْسِبُونَ أَنَّهُمْ يَحْسِنُونَ صنعاً
وَاهْدِنَا إِلَى السَّدَادِ إِنَّكَ خَيْرُ مُوْفَّقٍ وَهَادٍ
اول ذى الحجه الحرام ١٤٤٠



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ وَأَشْرَفِ
بَرِّيَّتِهِ مُحَمَّدٌ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ، لَا سِيَّمَا بَقِيَّةُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ، وَلَعْنَةُ اللَّهِ
عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ إِلَى قِيَامِ يَوْمِ الدِّينِ.

خدا را هیچ گاه فراموش نکنید و از یاد خدا و دعا و عبادت، به خصوص نماز و توسل به ائمه هدی و از زیارت مشاهد مشرفه، نیرو بگیرید، به سوی سعادت و کمال پیش بروید و به لطف و کمک و مدد خداوند امیدوار باشید.

سعی کنید برای خداوند متعال، بنده‌ای صالح و برای پیامبر اکرم ﷺ، پیروی راستین و برای ائمه طاهرين - صلوات الله عليهم اجمعين - به خصوص صاحب‌الامر و ولی‌عصر، حضرت مهدی حجت‌بن‌الحسن - ارواح العالمين له الفداء - شیعه مخلص و سربازی حقیقی، برای اسلام و قرآن پاسداری امین و برای همه مؤمنین و مؤمنات برادر یا خواهری غمخوار و مهربان باشید؛ حقوق همگان مخصوصاً حق پدر و مادر، اساتید و علماء را رعایت کنید و کوتاه سخن آنکه خود را به اخلاق کریمه اسلامی آراسته سازید و در نیکی به خلق و قضای حوایج مردم اهتمام نمایید.

لطف الله صافی

أحكام تقليد



مسئله ۱. عقیده مسلمان به اصول دین باید از روی دلیل باشد، و نمی‌تواند در اصول دین تقلید نماید؛ یعنی بدون دلیل، گفته کسی را قبول کند، ولی اگر از گفته غیر به عقاید دینی یقین پیدا کند، در حکم به مسلمان بودن او کافی است، و در احکام دین باید یا مجتهد باشد که بتواند احکام را از روی دلیل به دست آورد، یا از مجتهد تقلید کند؛ یعنی به دستور اورفتار نماید یا از راه احتیاط طوری به وظیفه خود عمل نماید که یقین کند تکلیف خود را انجام داده است؛ مثلاً اگر عده‌ای از مجتهدین عملی را حرام می‌دانند؛ و عده‌ای دیگر می‌گویند حرام نیست، آن عمل را انجام ندهد، و اگر عملی را بعضی واجب و بعضی مستحب می‌دانند، آن را به جا آورد. پس کسانی که مجتهد نیستند و نمی‌توانند به احتیاط عمل کنند، واجب است از مجتهد تقلید نمایند.

مسئله ۲. تقلید در احکام، یاد گرفتن فتوای مجتهد است با التزام به عمل به آن، و از مجتهدی باید تقلید کرد که مرد، بالغ، عاقل، شیعه دوازده‌امامی، حلال‌زاده، زنده و عادل باشد؛ و عادل کسی است که با ملکه عدالت کارهایی را که بر او واجب است، به جا آورد و کارهایی را که حرام است، ترک کند؛ و ملکه عدالت عبارت است از: حالتی که انسان را

به اطاعت و ترک معصیت و ادار کند، و نشانه آن این است که اگر از اهل محل یا همسایگان او یا کسانی که با او معاشرت دارند حال او را پرسند، خوبی او را تصدیق نمایند، و مجتهدی که انسان از او تقلید می‌کند – در صورت علم به مخالفت فتوای او با فتوای غیر – بنا بر احتیاط واجب باید غیر، اعلم از او نباشد مگر آنکه فتوای غیراعلم موافق با احتیاط باشد یا فتوای اعلم، شاذ و نادر باشد که در این صورت باید به قولی که احوط است عمل نماید، و اعلم یعنی کسی که در فهمیدن حکم خدا از تمام مجتهدهای زمان خود استادتر باشد.

راه‌های شناخت مجتهد اعلم

مسئله ۳. مجتهد و اعلم را از سه راه می‌توان شناخت:

اول: آنکه خود انسان یقین کند، مثل آنکه از اهل علم باشد و بتواند مجتهد و اعلم را بشناسد.

دوم: آنکه دو نفر عالم عادل که می‌توانند مجتهد و اعلم را تشخیص دهند، مجتهد بودن یا اعلم بودن کسی را تصدیق کنند به شرط آنکه دو نفر عالم عادل دیگر با گفته آنان مخالفت ننمایند.

سوم: آنکه عده‌ای از اهل علم که می‌توانند مجتهد و اعلم را تشخیص دهند، و از گفته آنان اطمینان پیدا می‌شود، مجتهد بودن یا اعلم بودن کسی را تصدیق کنند.

مسئله ۴. اگر شناختن اعلم مشکل باشد، می‌تواند از کسی تقلید کند که یقین به اعلم بودن دیگران از او نداشته باشد یا مخالفت فتوای او با فتوای اعلم معلوم نباشد؛ و اگر چند نفر در نظر او اعلم از دیگران و با

یکدیگر مساوی باشند، باید از یکی از آنان تقلید کند، ولی چنانچه یکی پرهیزکارتر باشد، بهتر آن است که از او تقلید کند.

راههای به دست آوردن فتوا

مسئله ۵. به دست آوردن فتوا یعنی دستور مجتهد، چهار راه دارد:

اول: شنیدن از خود مجتهد.

دوم: شنیدن از دو نفر عادل.

سوم: شنیدن از کسی که انسان به گفته او اطمینان دارد.

چهارم: دیدن در رساله مجتهد، در صورتی که انسان به درستی آن رساله اطمینان داشته باشد.

مسئله ۶. مسائلی را که انسان غالباً به آنها احتیاج دارد، واجب است یاد بگیرد.





أحكام طهارت

احکام جنابت

❖ معیار تشخیص جنابت زن

س. ۱. الف) آیا از زن منی خارج می‌شود؟

ب) به جز عمل آمیزش، چه ملاک و معیاری برای تشخیص جنابت زن مطرح است؟ آیا این مطلب صحیح است: چنانچه از زن با حالات شهوانی که زن به اوج لذت می‌رسد، رطوبتی خارج شود، حکم منی را دارد و زن جنب می‌شود؟ (اوج لذت زمانی است که آتش شهوت فروکش می‌کند).

ج (الف). بله.

ج (ب). خروج رطوبت با حالت مفروضه، منی محسوب می‌شود.

❖ لذت شهوانی بدون قصد خروج منی

س. ۲. اگر انسان با خود کاری کند که از آن لذت شهوانی ببرد، ولی یقین داشته باشد که منی خارج نمی‌شود و قصد خروج منی را هم ندارد، حکم این عمل چیست؟

ج. حرمت آن معلوم نیست؛ اگرچه ترک، احوط است.



❖ تخييل همسر يا نامحرم به قصد برانگيختن شهوت

س. ۳. آيا تخيل صحنه‌هایی از همسر يا نامحرم به قصد برانگيختن شهوت با يقین به عدم خروج منی حرام است؟
ج. در فرض سؤال، حرمتش معلوم نیست.

❖ خودارضایی زن در حین مقاربت همسر

س. ۴. اگر زنی در حین مقاربت همسر (در وقت دخول) خودارضایی کند، حکم استمنا را دارد؟
ج. در فرض سؤال، اگر به واسطه اعضای مرد باشد، حکم استمنا ندارد.

❖ سست شدن بدن بدون آمیزش و دخول

س. ۵. اگر هنگام معاشقه، زن و مرد بدون اينكه آمیزش و دخول انجام گيرد، با تحریکات جسمی و روانی زن به اوچ لذت برسد و همان حالتی که بعد از آمیزش معمولاً در زنان روی می‌دهد، مانند سستی بدن و... آیا زن در این حالت جنب است و غسل برای عبادات بر او واجب است؟
ج. چنانچه در حالت مذکور منی از او خارج شود، جنب شده و غسل جنابت بر او لازم است.

❖ ترشحات خارج شده از بدن بعد از غسل جنابت

س. ۶. بعد از نزدیکی با شوهرم و انجام غسل، در موقع نماز صبح ترشحاتی

از من خارج می‌شود که فکر می‌کنم مربوط به خودم نباشد، آیا مجدداً
باید غسل انجام دهم؟ و آیا این ترشحات نجس است؟

ج. اگر می‌دانید ترشحات مذکور بول نیست و یقین به منی بودن
آن هم ندارید، محکوم به طهارت است و غسل ندارد و اگر یقین
به منی بودن آن دارید، ولی مردد بین منی خود و شوهرتان
هستید، نجس است، ولی غسل واجب نیست.

❖ رطوبت خارج شده از رحم که بعضی نشانه‌های منی را دارد

س. ۷. اگر طی ماه رطوبتی از رحم خارج شود، درحالی که بعضی از
نشانه‌های منی را داشته باشد، با این حال، بدون غسل روزه گرفته و نماز
خواننده است، آیا نماز و روزه او صحیح است؟

ج. اگر یقین داشته که رطوبت خارج شده منی است، باید غسل
کند و نمازهایی را که با آن حال خواننده، قضا کند و نسبت به روزه
اگر غسل نکرده و روزه گرفته، باید قضای روزه‌ها را نیز بگیرد و
کفاره هم دارد؛ ولی اگر شک دارد که رطوبت خارج شده منی است
یا رطوبتی دیگر، نمازها و روزه‌ها صحیح است و نسبت به
تشخیص منی در صورت شک، به مسأله ۳۵۲ توضیح المسائل
مراجعه کند.

❖ نماز زنی که غسل جنابت بر عهده او بوده، ولی ملتفت مسأله نبوده و غسل نکرده

س.۸. دختری غسل جنابت از استمنا بر عهده داشته، ولی به دلیل آنکه اصلاً ملتفت مسأله نبوده که جنب شده، غسل نکرده است و مدتی در همان حال نماز خوانده، تکلیف چیست؟

ج. طهارت، شرط واقعی برای نماز است و باید تمام نمازهایی که بدون غسل جنابت خوانده، قضا کند.

❖ نماز خواندن با غسل جنابت احتیاطی

س.۹. آیا با غسل جنابت احتیاطی می‌شود نماز خواند؟

ج. زمانی با غسل جنابت می‌شود نماز خواند که شخص واقعاً جنب بوده و غسل کند و با غسل احتیاطی نماز نمی‌شود خواند و باید وضو بگیرد.

❖ موارد جواز تیمم به جای غسل

س.۱۰. در چه صورتی می‌توان به جای غسل تیمم کرد؟ آیا خجالت هم می‌تواند مجوز تیمم باشد؟

ج. خجالت کشیدن مجوز تیمم نیست و در احکام الهی، خجالت کشیدن معنا ندارد؛ چنان که در روایت است «لا حیاء فی الدّین». جواز تیمم فقط هفت مورد است که در توضیح المسائل ذکر شده است.

س ۱۱. موقع شستن طرف راست بدن در غسل، آب به طرف چپ هم می‌رسد، آیا اشکال دارد؟

ج. اشکال ندارد.

س ۱۲. اگر با تیمّم بدل از غسل نماز خواندیم، آیا باید برای نمازهای بعدی غسل کرد؟

ج. هرگاه عذر برطرف شد، باید برای نمازهای بعدی غسل کرد.

❖ نماز میت در حال جنابت یا عادت ماهیانه

س ۱۳. در حال جنابت یا عادت ماهانه می‌توان نماز میت خواند؟

ج. بلی، می‌توان نماز میت خواند و صحیح است؛ اگرچه احتیاط مستحب آن است تمام چیزهایی که در نمازهای دیگر لازم است، در نماز میت باید رعایت شود.

❖ آبی که موقع دیدن تصاویر محرک از انسان خارج می‌شود

س ۱۴. آبی که هنگام خواندن مطالب مهیج، دیدن تصاویر محرک و یا تکلّم با جنس مخالف از انسان خارج می‌شود، چه حکمی دارد؟

ج. اگر نشانه‌های منی را نداشته باشد، مذی است و غسل واجب نمی‌شود.

❖ حکم خروج مایعی که نمی‌داند منی است یا نه

س ۱۵. اگر در خواب مایعی از انسان خارج شود که نمی‌داند منی است یا نه، حکم‌ش چیست؟

ج. اگر نشانه‌های منی را داشته باشد، غسل واجب می‌شود و در صورت شک، غسل واجب نیست.

❖ حکم نماز و روزه با غسل نادرست

س ۱۶. مدتی غسل‌های خود را نادرست انجام می‌دادم و با آن روزه می‌گرفتم نماز می‌خواندم، آیا باید روزه‌ها و نمازها را قضا کنم؟

ج. در صورت جهل قصویری، روزه‌ها قضا ندارد، ولی نمازها را باید قضا کرد، چون طهارت نسبت به نماز، شرط واقعی است.

س ۱۷. کسی که نمی‌دانسته شستن کف پا در غسل لازم است مدتی به این ترتیب غسل نموده، نسبت به نماز و روزه‌های گذشته چه تکلیفی دارد؟
ج. اگر می‌داند که آب به کف پا نمی‌رسیده، باید نمازهای خود را قضا کند.

❖ شک در انجام غسل

س ۱۸. به قصد غسل به حمام رفتم، ولی وقت بیرون آمدن شک کردم که غسل انجام دادم یا نه، تکلیف چیست؟
ج. بنا بر انجام ندادن بگذارید و غسلتان را به جا آورید.

❖ چکونگی غسل

س ۱۹. آیا در غسل از بالا به پایین شستن و دست کشیدن و جاری شدن آب واجب است؟

ج. خیر، اگر بدون دست کشیدن، آب به پوست برسد و مقداری جاری گردد، کافی است.

س۰۲۰. آیا در غسل شستن موهای بلند واجب است؟

ج. شستن موها لازم نیست، ولی بین موها باید شسته شود.

❖ اسراف در آب هنگام غسل کردن

س۰۲۱. آیا اسراف در آب موجب بطلان غسل می‌شود؟

ج. هرچند اسراف جایز نیست، ولی موجب بطلان غسل نمی‌شود.

❖ وضو و غسل افراد دارای بدن چرب

س۰۲۲. کسانی که بدنی چرب دارند و بدنشان چربی زیادی ترشح می‌کند، آیا وجود این نوع چربی مانع وضو و غسل می‌شود؟

ج. اگر چربی بدن به طور متعارف باشد و مانع رسیدن آب به پوست نشود، وضو و غسل صحیح است.

❖ کاشتن مو، مژه و ابرو برای وضو و غسل

س۰۲۳. کاشتن مو و مژه و ابرو چه حکمی دارد؟

ج. اگر کاشتن مو و مژه به نحوی باشد که مو به بدن متصل شود و رشد کند، مانند موی طبیعی، در این صورت غسل و وضو صحیح است، ولی چنانچه مو (مژه) روی حاجبی باشد و یا آن را

به وسیله چسب و غیرذلک به سر (پلک) بچسبانند، جایز نیست
و در صورت چسباندن، اگر قابل کندن نباشد، باید علاوه بر
وضو یا غسل جیره‌ای، تیمم بدل از غسل یا وضو نیز بنماید.

❖ نزدیکی در دبر

س ۲۴. نزدیکی در دبر در حال پاکی و یا حیض با رضایت و یا عدم رضایت
زن چه حکمی دارد؟

ج. نزدیکی در دبر (پشت) در حالت پاکی و حیض تفاوت ندارد و
کراحت شدیده دارد و در صورت عدم رضایت زن، جایز نیست.

س ۲۵. حقوق واجب و شرعی زن نسبت به مرد چیست؟
ج. حقوق واجب زن نسبت به مرد عبارت است از: نفقة، شامل
تهیه غذا، تهیه پوشاسک، تهیه مسکن و لوازم زندگی، حق
آمیزش و هم خوابی و نفقة باید در حد متعارف و مناسب با شأن
زن باشد.

❖ نگاه کردن زن و شوهر به فیلم‌های مستهجن به منظور تحریک
جنSSI

س ۲۶. آیا زن و شوهر می‌توانند فیلم‌های مستهجن جنسی بینند تا تحریک
شده و عمل زناشویی را انجام دهند؟
ج. مشاهده این گونه فیلم‌ها جایز نیست.

❖ جنابت به وسیله اشیای خارجی

س ۲۷. آیا مردی که عینین است، می‌تواند همسر خود را با شیء خارجی
جنب نماید؟

ج. زوجه می‌تواند با هر نقطه از بدن زوج خود را جنب کند، اما
استفاده از اشیای خارجی و لوط توسط زوج، جایز نیست.





احكام استحاضه

مسئله ۱. استحاضه، سه قسم است:

۱. قليله. ۲. متوسطه. ۳. كثيره.

استحاضه قليله آن است که خون فقط روی پنبه‌ای را که زن با خود برمی‌دارد آلوده کند و در آن فرو نرود.

استحاضه متوسطه آن است که خون در پنبه فرو رود، اگرچه در یک گوشه آن باشد، ولی از پنبه به دستمالی که معمولاً برای جلوگیری از خون می‌بندند نرسد.

استحاضه كثيره آن است که خون پنبه را بگيرد و به دستمال هم برسد.

مسئله ۲. در استحاضه قليله باید برای هر نماز یک وضو بگيرد و پنبه را عوض کند، و ظاهر فرج را اگر خون به آن رسیده آب بکشد.

مسئله ۳. در استحاضه متوسطه باید برای نماز صبح غسل کند و تا صبح دیگر برای هر نماز، کارهای استحاضه قليله را - که در مسئله پیش گفته شد - انجام دهد؛ و اگر عمداً یا از روی فراموشی برای نماز صبح غسل نکند، باید برای نماز ظهر و عصر غسل کند، و اگر برای نماز ظهر و عصر غسل نکند، باید پیش از نماز مغرب و عشا غسل نماید، چه آنکه خون بیايد یا قطع شده باشد.

مسئله ۴. در استحاضه كثيره علاوه بر کارهای استحاضه متوسطه - که

در مسأله پیش گفته شد - باید برای هر نماز دستمال را عوض کند، یا آب بکشد، و یک غسل برای نماز ظهر و عصر و یکی برای نماز مغرب و عشا، به جا آورد، و بین نماز ظهر و عصر فاصله نیندازد؛ و اگر فاصله بیندازد، باید برای نماز عصر دوباره غسل کند، و نیز اگر بین نماز مغرب و عشا فاصله بیندازد، باید برای نماز عشا دوباره غسل کند و چون وجوه وضع در استحاصه کثیره محل تأمل است، احتیاط آن است که پیش از غسل، به قصد رجاء و ضو بگیرد و در میان نماز ظهر و عصر و نماز مغرب و عشا اگر جمع بین آنها می‌نماید، گرفتن وضع، برای مستحاصه کثیره خلاف احتیاط است، مگر در حال گفتن اقامه نماز دوم که با جمع عرفی منافی نباشد.

مسأله ۵. اگر خون استحاصه پیش از وقت نماز بیاید و بعد قطع شود، چنانچه برای آن خون، وضع و غسل به جا نیاورده باشد، باید در موقع نماز، وضع و غسل را به جا آورد.

مسأله ۶. مستحاصه کثیره یا متوسطه اگر پیش از داخل شدن وقت نماز برای نماز غسل کند، غسل او باطل است، بلکه احتیاط لازم آن است که میان غسل و نماز فاصله نیندازد، مگر به خواندن نافله همان نماز.

مسأله ۷. مستحاصه اگر بین غسل و نماز فاصله بیندازد و خون بیند، باید دوباره غسل کند و بلا فاصله مشغول نماز شود.

س. ۲۸. در رابطه با استحاصه قلیله، اگر شخصی بعد از نماز صبح پاک شد، آیا باید برای نمازهای ظهر و عصر جداگانه وضع بگیرد؟

ج. پس از پاک شدن یک وضو برای نماز ظهر و عصر او کافی است.

س ۲۹. اگر مستحاصه قلیله نماز عصر خود را بخواند و تا نماز مغرب خون نبیند، آیا می‌تواند با همان وضوی نماز عصر نماز مغرب را بخواند؟
ج. با همان وضوی نماز عصر می‌تواند نماز مغرب را بخواند.

س ۳۰. مستحاصه متوسطه‌ای که نماز صبح او قضا شده، اگر بعد از طلوع آفتاب تا قبل از ظهر غسل کند و نمازش را قضا نماید، آیا باید برای نماز ظهر و عصر مجددًا غسل کند؟

ج. بنا بر احتیاط واجب، برای نماز ظهر و عصر غسل دیگری بنماید.

﴿ تبدیل استحاصه قلیله به متوسطه و متوسطه به کثیره

س ۳۱. اگر در بین نماز، استحاصه از قلیله به متوسطه و یا از متوسطه به کثیره تبدیل شود، وظیفه چیست؟

ج. باید نماز را بشکند و بعد از انجام عمل استحاصه متوسطه و یا کثیره، نماز را دوباره بخواند.

س ۳۲. اگر مستحاصه متوسطه برای نماز صبح غسل کند و بعد از نماز خون قطع شود و دوباره قبل از ظهر خون بیاید، آیا باید دوباره غسل کند؟ همچنین اگر بعد از نماز ظهر و عصر قطع شود و قبل از نماز مغرب و عشا دوباره خون بیاید؟

ج. اگر پیش از هر نماز، خون مستحاضه متوسطه قطع شود و دوباره بباید، برای هر نماز باید غسل کند.

❖ نزدیکی در ایام استحاضه

س ۳۳. آیا نزدیکی در ایام استحاضه باید بلا فاصله بعد از نماز باشد تا نیاز به غسل جداگانه نباشد یا اینکه در وقت نماز باشد، ولو با نماز فاصله باشد، همان غسل کافی است؟

ج. اگر در وقت نماز باشد، ولو با فاصله، نیازی به غسل جداگانه ندارد و غسل نمازی کافی است.

س ۳۴. مستحاضه متوسطه‌ای که غسل انجام داده و نماز صبح را خوانده، اگر بعد از طلوع آفتاب تا اذان صبح فردا بخواهد نزدیکی انجام دهد، آیا نیاز به غسل مستقل دارد؟

ج. بلی، باید غسل مستقل انجام دهد.

س ۳۵. مستحاضه متوسطه و یا کثیره بعد از پاک شدن، مانند زن حائض قبل از غسل می‌تواند نزدیکی کند؟

ج. در فرض سؤال، نزدیکی قبل از غسل اشکالی ندارد (برای زن حائض که پاک شده مکروه است).

س ۳۶. اگر در ماه رمضان خانمی که استحاضه‌اش متوسطه است غسل به جا نیاورد، حکم روزه‌اش چیست؟

ج. بنا بر احتیاط واجب روزه‌اش باطل است و باید بعد از ماه رمضان قضا کند، ولی باید از مبطولات روزه خودداری نماید.

س ۳۷. آیا زن مستحاضه می‌تواند با همان طهارتی که برای نماز داشته به خط قرآن دست بزند؟

ج. احتیاط آن است که مستحاضه غیر از نماز هر کاری را که شرط آن طهارت است - مثل دست کشیدن به خط قرآن - را ترک کند، مگر در صورتی که بر او واجب باشد.

س ۳۸. آیا مستحاضه‌ای که خونش استمرار دارد، می‌تواند بین نماز و اعمال مستحاضه فاصله بیندازد؟

ج. مستحاضه قلیله بعد از وضو و مستحاضه متوسطه و کثیره بعد از غسل و وضو باید فوراً مشغول نماز شود.

س ۳۹. اگر استحاضه کثیره به متوسطه و یا قلیله تبدیل شود، وظیفه زن چیست؟

ج. باید برای نماز اول کارهای استحاضه کثیره را انجام دهد و بعداً طبق وظیفه عمل نماید.

❖ حکم شک بین خون استحاضه و خون بکارت یا زخم

س ۴۰. اگر بین خون استحاضه و خون بکارت یا زخم شک پیدا شود، تکلیف چیست؟

ج. اگر ظاهر حال او سلامت است و نشانه‌های زخم در او نیست، بنا بر احتیاط واجب، باید اعمال استحاضه انجام دهد.

س۴۱. اگر زن در استحاضه کثیره یا متوسطه بخواهد پیش از وقت نماز، سوره‌ای را که سجده واجب دارد بخواند یا مسجد برود و یا با شوهرش نزدیکی کند، چه حکمی دارد؟

ج. بنا بر احتیاط واجب باید غسل کند.



احکام حیض

مسئله ۱. مدت حیض، کمتر از سه روز و بیشتر از ده روز نمی‌شود؛ و اگر مختصراً هم از سه روز کمتر باشد، حیض نیست.

مسئله ۲. اگر کمتر از سه روز خون بیند و پاک شود و بعد سه روز خون بیند و مجموع خون اول و دوم و پاکی در بین از ده روز بیشتر نباشد، خون دوم را حیض قرار دهد؛ و در خون اول احتیاط آن است که جمع کند، بین کارهای مستحاصه و ترک آنچه بر حائض، حرام است؛ و در پاکی در بین، کارهایی را که بر حائض حرام است ترک کند و عبادت‌های خود را به جا آورد.

مسئله ۳. اگر پیش از ده روز پاک شود و بداند که در باطن خون نیست، باید برای عبادت‌های خود غسل کند؛ اگرچه گمان داشته باشد که پیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، بلکه اگر یقین هم داشته باشد که پیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، احتیاطاً غسل کند، و در پاکی در بین، عبادت‌های خود را به جا آورد و آنچه را برابر حائض حرام است، ترک نماید.

مسئله ۴. اگر پیش از ده روز پاک شود و احتمال دهد که در باطن خون هست، باید قدری پنبه داخل فرج نماید و کمی صبر کند و بیرون آورد. پس اگر پاک بود غسل کند و عبادت‌های خود را به جا آورد، و اگر پاک نبود،

اگرچه به آب زردنگی هم آلوده باشد، چنانچه در حیض عادت ندارد، یا عادت او ده روز است، باید صبر کند که اگر پیش از ده روز پاک شد غسل نماید و اگر آخر ده روز پاک شد، یا خون او از ده روز گذشت، آخر ده روز غسل نماید، و چنانچه عادتش کمتر از ده روز است، در صورتی که بداند پیش از تمام شدن ده روز یا آخر ده روز پاک می‌شود، باید غسل کند، و اگر احتمال دهد خون او از ده روز می‌گذرد، احتیاط واجب آن است که بعد از عادت، یک روز یا دو روز عبادت را ترک کند، یا جمع کند بین ترک کارهایی که بر حائض حرام است و انجام کارهای مستحاضه، و بعد از دو روز تا روز دهم، کارهای استحاضه را به جا آورد و کارهایی را که بر حائض حرام است، ترک نماید. پس اگر پیش از تمام شدن ده روز یا آخر ده روز از خون پاک شد، تمامش حیض است، و اگر از ده روز گذشت، باید عادت خود را حیض، و بقیه را استحاضه قرار دهد، و عبادت‌هایی را که بعد از روزهای عادت به جا نیاورده قضا نماید.

س۴۲. دختری که شک دارد بالغ شده یا نه، اگر خونی به صفات و شرایط حیض ببیند، آیا حکم حیض را دارد و علامت بلوغ است؟
ج. حکم به حیض بودن و علامت بالغ شدن آن، محل اشکال است.

❖ حکم خون بعد از پنجاه‌سالگی

س۴۳. جدیداً پزشکان کاری می‌کنند که به وسیله تقویت‌های هورمونی خون‌ریزی قاعده‌گی ادامه داشته باشد. در این صورت، آیا خون دیدن بعد



از پنجاه سالگی در زنان غیر سیده یا شصت سالگی در زنان سیده با وجود تمام شرایط خون حیض، استحاضه است یا حیض؟
ج. خون مذکور، محکوم به استحاضه است.

❖ مراد از روز در محاسبه حیض

س ۴۴. مراد از روز در بحث محاسبه حیض چیست؟ مثلاً اگر زنی ساعاتی بعد از طلوع فجر خون ببیند، یک روز او چه زمانی کامل می‌شود؟
ج. فاصله بین طلوع فجر تا مغرب را یک روز می‌گویند. حال اگر زنی ساعاتی بعد از طلوع فجر خون ببیند، فردای آن روز در همان ساعت یک روز او، کامل می‌گردد.

❖ وظیفه زنی که در حیض اختبار نکرده

س ۴۵. خانمی چون نمی‌دانسته باید اختبار (وارسی) کند، شک دارد که در سه روز خون اتصال داشته یا خیر یا اینکه در روز سوم شک کند که دو روز قبل خون اتصال داشته یا خیر، وظیفه اش چیست؟
ج. در فرض سؤال، احتیاط این است که بین تروک حائض و اعمال مستحاضه جمع کند.

❖ شرایط حائض بودن زن

س ۴۶. در توضیح المسائل معظم له مسأله ۴۴۶ آمده است «... و اگر خونی را که می‌بیند مختصری هم از سه روز کمتر باشد، حیض نیست». لطفاً بفرمایید این مختصر چند دقیقه است؟

ج. اگر مدتی که در بین سه روز خون قطع شده؛ مثلاً حدود نیم ساعت باشد حیض نیست، ولی اگر کمتر از پنج دقیقه باشد، در این‌گونه موارد باید جمع کند بین اعمال مستحاضه و تروک حائض و یادآوری می‌شود که منظور از توالی سه روز وجود خون در باطن است، مثلاً اگر در مدت سه روز یک ساعت خون بیرون نیاید ولی در باطن وجود داشته باشد، محاکوم به حیض است.

س. ۴۷. اگر زنی سه روز پی در پی خون ببیند و بعد از چند روز پاکی دوباره چند روز ببیند و مجموع خون‌ها و پاکی وسط از ده روز بیشتر نشود، روزهای پاکی چه حکمی دارد؟

ج. احتیاط آن است که در روزهای پاکی، عبادات‌های خود را به جا آورد و آنچه بر حائض حرام است ترک کند.

س. ۴۸. خانمی که ماهی یک بار خون می‌دیده، اگر در یک ماه با فاصله اقلی طهر^۱ دو بار خون ببیند، خون اول در وقت عادت و خون دوم بدون صفات حیض باشد، وظیفه اش چیست؟

ج. در خون دوم بین تروک حائض و اعمال مستحاضه جمع کند.

س. ۴۹. زنی که پاکی بین دو حیض او عدد منظمی باشد، مثلاً هر بیست روز پاکی مجددًا خون حیض ببیند، آیا صاحب عادت وقتیه و عددیه است؟
ج. در فرض سؤال خانم مذکور دارای عادت وقتیه و عددیه است.

۱. اقل طهر، بنا بر مذهب امامیه، ده روز است.



س۰۵. اگر زنی که عادت شش روزه دارد، از روز هفتم تا روز دوازدهم چند

لحظه در وسط روز لک ببیند و بقیه روز پاک باشد، وظیفه چیست؟

ج. به مقدار عادت حیض و بقیه استحاضه است.

س۱۵. اگر زنی که عادت مثلاً شش روزه دارد یک ماه تا روز نهم خون ببیند و

روز دهم پاک شود و در روز یازدهم مجدداً خون ببیند، وظیفه اش

چیست؟

ج. از روز اول تا نهم حیض و از روز یازدهم به بعد استحاضه

است.

س۲۵. خانمی که روز هفتم عادت غسل می‌کرده و در بعضی مواقع پس از

غسل تا روز دهم لکه‌بینی داشته، لکن غسل مجدد نمی‌کرده، نماز و

روزه‌هایی که انجام داده، چه حکمی دارد؟

ج. در صورت جهل قصویری، تمام نمازهایی را که بدون غسل

مجدد خوانده باید قضا کند و نسبت به روزه، اگر علم به حائض

بودن نداشته است، قضا ندارد.

س۳۵. زنی که کمتر از سه روز خون می‌بیند، حکم‌ش چیست؟

ج. استحاضه است، به شرطی که در باطن رحم هم خون

نباشد.

س۴۵. اگر زن چند روز با فاصله خون ببیند، آیا حیض محسوب می‌شود؟

ج. اگر سه روز اول خون پشت سر هم نباشد به عنوان مثال دو روز خون بینند و یک روز پاک شود و دوباره یک روز خون بینند، بنابر احتیاط واجب در روزهایی که خون می‌بینند باید بین کارهای مستحاصه و احکام حائض جمع کند و در روزهایی که خون نمی‌بینند کارهایی که بر حائض حرام است را ترک و عبادت‌های خود را به جا آورد.

س. ۵۵. زنی که قرص ضدبارداری می‌خورد که در ماه مبارک رمضان حیض نشود، اگر دو یا سه روز خون در باطن باشد و بیرون نیاید، آیا می‌تواند روزه بگیرد یا خیر؟

ج. اگر خون در داخل از محل خود حرکت کند، ولی به وسیله انگشت و پنبه بیرون نیامده باشد و تا سه روز به همین حال باقی بماند، احتیاط لازم آن است که نماز و روزه‌اش را مثل زن پاک انجام دهد و کارهایی که بر حائض حرام است ترک کند و بعد، روزه‌ها را قضا کند.

س. ۵۶. زنی که عادت ماهانه او مثلاً هفت روز بوده ولی به علت گذاشتن دستگاه جلوگیری از بارداری و غیره هر بار از ده روز بیشتر خون مشاهده می‌کند، چه مقدار از آن حیض است؟

ج. هفت روز حیض و بقیه استحاصه است.

س. ۵۷. اگر زنی بیش از سه روز خون بینند و در کمتر از ده روز پاک شود، چنانچه بین خون زخم و حیض شک داشته باشد، تکلیفش چیست؟

ج. اگر در ایام عادت وقتیه باشد، باید آن را خون حیض قرار دهد.

س. ۵۸. آیا خواندن سوره‌های سجده‌دار، بر زن حائض یا جنب حرام است؟
 ج. خواندن آیه‌ای که سجده واجب دارد، حرام است و اگر یک حرف از این چهار آیه را هم بخواند، حرام است و احتیاط مستحب آن است که آیات دیگر سوره سجده‌دار را نیز نخواند.

س. ۵۹. خواندن آیه‌هایی از قرآن که سجده واجب ندارد، برای زن حائض و یا جنب چه صورتی دارد؟

ج. خواندن بیش از هفت آیه از قرآن برای جنب و خواندن آیه‌های قرآن ولو کمتر از هفت آیه برای حائض مکروه است.

س. ۶۰. اگر زنی قبل از ده روز از حیض پاک شود و با یقین به آن با شوهرش نزدیکی کند و قبل از ده روز لک ببیند، چه حکمی دارد؟
 ج. اشکال ندارد و کفاره هم تعلق نمی‌گیرد.

❖ وظیفه حائض در بهجا آوردن نماز آیات

س. ۶۱. وظیفه حائض و نفساء در بهجا آوردن نماز آیات در موقع زلزله، خسوف، کسوف و... چیست؟

ج. نماز آیات بر حائض و نفساء واجب نیست، ولی بعد از پاک شدن بنا بر احتیاط مستحب بهجا آورد و برای زلزله، نیت ادا و برای خسوف و کسوف، نیت قضا و ادا نکند.

س۶۲. اگر زنی قبل از اینکه غسل جنابت را انجام دهد حائض شود، آیا

می‌تواند قبل از پاک شدن از حیض غسل جنابت کند؟

ج. انجام دادن غسل جنابت در حال حیض اشکال ندارد.

❖ خونی که زن مبتلا به کیست رحم می‌بیند

س۶۳. زنی مبتلا به کیست رحم می‌باشد و در یک ماه پی‌درپی خون

می‌بیند و نمی‌داند خون قروح و جروح است یا حیض و استحاضه،

تکلیف چیست؟

ج. در فرض سؤال هر قسمت از خونی که می‌بیند علائم حیض
یا استحاضه داشته باشد، طبق آن عمل کند و اگر نتواند
تشخیص دهد، احتیاط کند به اینکه جمع کند بین اعمال
استحاضه و تروک حائض.

❖ خون بعد از برداشتن رحم

س۶۴. رحم زنی را طی یک عمل جراحی برداشتند، خونی که بعدها

می‌بیند، محکوم به چیست؟

ج. در فرض سؤال، چنانچه خون مذکور اوصاف خون حیض را
داشته باشد و در سایر شرایط هم مانند حیض باشد، مثلاً از سه
روز کمتر نباشد، حیض است.

❖ رفتن زن در ایام عادت به حرم ائمه علیهم السلام و زیارت اهل قبور

س۶۵. رفتن خانم در ایام عادت به روضه، زیارت اهل قبور و حرم ائمه علیهم السلام

جازی است؟

❖ احکام یائسگی

س ۶۶. سن یائسگی در چندسالگی است؟

ج. ۵۰ سال قمری معادل ۴۸ سال و ۱۷۹ روز شمسی در زنان
غیرسیده و ۶۰ سال قمری معادل ۵۸ سال و ۷۷ روز و ۱۲ ساعت
شمسی در زنان سیده می‌باشد.

س ۶۷. اگر زن بعد از سن یائسگی خونی با نشانه‌های حیض ببیند، چه
حکمی دارد؟

ج. حیض نیست و استحاضه است.

س ۶۸. اگر زن در سن یائسگی خود شک کند، حکم خون‌هایی که می‌بیند
چیست؟

ج. اگر شرایط و نشانه‌های حیض را دارد، باید آن را حیض قرار
دهد.

احکام نفاس

مسئله ۱. از وقتی که اولین جزء بچه از شکم مادر بیرون می‌آید، هر خونی که زن می‌بیند، اگر پیش از ده روز یا آخر ده روز قطع شود، خون نفاس است، و زن را در حال نفاس، نفساء می‌گویند.

مسئله ۲. خونی که پیش از بیرون آمدن اولین جزء بچه می‌بیند، نفاس نیست.

مسئله ۳. لازم نیست که خلقت بچه تمام باشد، بلکه اگر خون بسته‌ای هم از رحم خارج شود و خود زن بداند، یا چهار نفر قابله بگویند که اگر در رحم می‌ماند انسان می‌شد، خونی که تا ده روز ببیند خون نفاس است.

مسئله ۴. وقتی از خون نفاس پاک شد، باید غسل کند و عبادت‌های خود را به جا آورد، و اگر دوباره خون ببیند، چنانچه روزهایی که خون دیده با روزهایی که در وسط پاک بوده، روی هم ده روز یا کمتر از ده روز باشد، بنا بر احتیاط واجب روزهایی را که خون دیده، نفاس قرار دهد، و در روزهایی که در بین پاک بوده آنچه را بر نفساء حرام است ترک کند و عبادت‌های خود را به جا آورد.

مسئله ۵. اگر از خون نفاس پاک شود و احتمال دهد که در باطن

خون هست، باید مقداری پنبه داخل فرج نماید و کمی صبر کند که اگر پاک است برای عبادت‌های خود غسل کند.

مسئله ۶. اگر خون نفاس از ده روز بگذرد، چنانچه در حیض عادت معین دارد، به اندازه روزهای عادت او نفاس و بقیه، استحاضه است؛ و اگر عادت ندارد، تا ده روز نفاس و بقیه، استحاضه می‌باشد، و احتیاط مستحب آن است کسی که عادت دارد، از روز بعد از عادت و کسی که ندارد، بعد از روز دهم تا روز هیجدهم زایمان، کارهای استحاضه را به جا آورد، و کارهایی را که بر نفسae حرام است، ترک کند.

مسئله ۷. زنی که عادت حیضش کمتر از ده روز است، اگر بعد از زایمان بیشتر از روزهای عادتش خون بییند، باید به اندازه روزهای عادت را نفاس قرار دهد و بعد از آن، بنا بر احتیاط واجب تا دو روز عبادت را ترک نماید و بعد از دو روز تا روز دهم، کارهای استحاضه را به جا آورد و کارهایی را که بر نفسae حرام است، ترک نماید و اگر از ده روز بگذرد، استحاضه است و باید روزهای بعد از عادت تا روز دهم را هم استحاضه قرار دهد و عبادت‌هایی را که در آن روزها به جانیاورده قضا نماید، مثلاً زنی که عادت او شش روز بوده، اگر بیشتر از شش روز خون بییند، باید شش روز را نفاس قرار دهد و بنا بر احتیاط واجب در روز هفتم و هشتم عبادت را ترک کند و در روز نهم و دهم کارهای استحاضه را به جا آورد و کارهایی را که بر نفسae حرام است ترک نماید، و اگر بیشتر از ده روز خون دید، از روز بعد از عادت او، استحاضه می‌باشد.

مسئله ۸. زنی که در حیض عادت دارد، اگر بعد از زایمان، تا یک ماه یا بیشتر از یک ماه پی درپی خون ببیند، به اندازه روزهای عادت او نفاس است، و ده روز از خونی که بعد از نفاس می‌بیند، اگرچه در روزهای عادت ماهانه اش باشد، استحاضه است؛ مثلاً زنی که عادت حیض او از بیستم ماه تا بیست و هفتم است، اگر روز دهم ماه زایید و تا یک ماه یا بیشتر پی درپی خون دید، تا روز هفدهم نفاس و از روز هفدهم تا ده روز، حتی خونی که در روزهای عادت خود - که از بیستم تا بیست و هفتم است - می‌بیند، استحاضه می‌باشد، و بعد از گذشتن ده روز، اگر خونی را که می‌بیند در روزهای عادتش باشد، حیض است؛ چه نشانه حیض داشته باشد یا نداشته باشد و همچنین است اگر در روزهای عادتش نباشد، ولی نشانه حیض داشته باشد، و اگر بعد از گذشتن ده روز از نفاس، در روزهایی که عادت حیض او نباشد، خونی ببیند که نشانه حیض نداشته باشد، باید احتیاطاً تا وقتی که ممکن است آن خون حیض باشد، آنچه را بر حائض حرام است ترک کند و کارهای مستحاضه را به جا آورد.

❖ خون‌ریزی ایام بارداری

س ۶۹. برخی از خانم‌ها در ایام بارداری دچار خون‌ریزی می‌شوند و نمی‌دانند حیض است یا خون‌های دیگر، تکلیف چیست؟
ج. اگر دارای شرایط خون‌حیض (مثل سه روز پشت سر هم و مداومت خون‌ریزی) باشد، خون‌حیض محسوب می‌شود، و گرنه استحاضه است.

❖ لکه‌بینی زن حامله

س ۷۰. زن حامله در حال حمل گاهی یک لکه خون می‌بیند و باز ممکن است ده روز بعد هم لکه‌ای بیند، تکلیف آن زن چست؟
ج. اگر فقط به صورت مرقوم لک می‌بیند و خون هم در باطن قطع می‌شود، هر دو لکه، حکم استحاضه را دارد.

❖ غسل بچه متولدشده

س ۷۱. آیا زنی که زایمان می‌کند غسل ۲۰ روزه یا ۴۰ روزه دارد و بعد از اینکه بچه به دنیا آمده، آیا باید اورا غسل داد؟
ج. پس از زایمان غسلی برای ۲۰ یا ۴۰ روزه نداریم. بچه هم که به دنیا می‌آید غسل ندارد، ولی شستن او بعد از به دنیا آمدن مستحب است.

❖ کارهای حرام بر نفاسه

س ۷۲. چه کارهایی بر نفاسه حرام است؟
ج. هر چیزی که بر حائض حرام است بر نفاسه هم حرام است.

❖ زمان خون نفاس

س ۷۳. حداقل و حداکثر خون نفاس چقدر است؟
ج. حداقل آن یک لحظه و حداکثر ده روز است.

❖ خون دیدن نزدیک ایام زایمان

س ۷۴. اگر زن باردار نزدیک زایمان چند روز خون ببیند، تکلیفش چیست؟

ج. اگر پیش از زایمان باشد خون نفاس نیست، بلکه باید بر اساس شرایط و صفات، خون حیض یا استحاضه قرار دهد.

❖ خون بعد از زایمان

س ۷۵. اگر زن بعد از زایمان یک یا دو روز خون ببیند و پاک شود، آیا باید تا

ده روز صبر کند و نمارش را ترک کند؟

ج. خیر، باید بعد از پاک شدن غسل نفاس کند و نمازهای خود را بخواند و اگر قبل از گذشتن ده روز از ولادت دوباره خون ببیند چنانچه روزهایی که خون دیده با پاکی بین آن روی هم رفته ده روز و یا کمتر از ده روز است، تمام آن نفاس است و مجدداً غسل نفاس نماید و بنا بر احتیاط واجب روزهایی که در وسط پاک بوده احتیاط کند؛ یعنی آنچه بر نفسae حرام است ترک کند و عبادت‌های خود را به جا آورد.

❖ خون نفاس در خانم‌هایی که دوقلو به دنیا می‌آورند

س ۷۶. خانم‌هایی که دوقلو می‌زایند، حکم خون نفاسشان چیست؟ به عنوان

مثال یک هفتاه بعد از تولد بچه اول، بچه دوم به دنیا می‌آید؟

ج. بر فرض تداوم خون تمام خونی که تا ده روز پس از تولد فرزند دوم می‌بیند حکم خون نفاس را دارد.

❖ خون بعد از سقط یا کورتاژ

س ۷۷. خانمی که بچه‌اش را سقط کرده و یا به علی کورتاژ کرده، خون بعد از آن خون نفاس است؟

ج. در فرض سؤال اگر خون بسته‌ای از رحم خارج شود و بداند که اگر در رحم می‌ماند انسان می‌شد، خونی که تا ده روز می‌بیند نفاس است و باید به احکام آن عمل کند.

❖ خون بعد از زایمان تا یک ماه

س ۷۸. خانمی که عادت ماهانه وقتیه عددیه و یا عددیه دارد، اگر بعد از زایمان تا یک ماه خون ببیند، وظیفه اش چیست؟

ج. باید به اندازه روزهای عادتش نفاس قرار دهد و بعد از آن، تا ده روز به احکام استحاضه عمل کند و بعد از گذشتن ده روز، اگر خونی که می‌بیند در ایام عادتش باشد و یا نشانه‌های حیض را داشته باشد، خون حیض است. در غیراین صورت، استحاضه است.

س ۷۹. خانمی که عادت ماهانه ثابتی ندارد، بعد از زایمان به‌طور پی‌درپی تا یک ماه یا بیشتر خون می‌بیند، تکلیف چیست؟

ج. ده روز اول خون نفاس، ده روز دوم استحاضه و خونی که بعد از آن می‌بیند، اگر نشانه‌های حیض دارد، حیض؛ وگرنه استحاضه است (نشانه‌های حیض: سیاه، گرم، غلیظ و با فشار و سوزش خارج می‌شود).

❖ آب خارج شده از کیسه جنین بر اثر پاره شدن، قبل از زایمان سن.^{۸۰} آیا آبی که در اثر پاره شدن کیسه جنین قبل از زایمان خارج می شود، نجس است؟
ج. خیر، پاک است، مگر اینکه همراه خون بیرون بیاید.

❖ خون خارج شده از مجرای طبیعی بعد از عمل سزارین سن.^{۸۱} خانم هایی که زایمانشان به صورت عمل سزارین است، آیا خونی که از مجرای طبیعی خارج می شود، خون نفاس است؟
ج. اگر خون زخم و جراحت نباشد، باید به احکام نفاس عمل کند.

❖ دست زدن به جنین سقط شده سن.^{۸۲} آیا برای دست زدن به جنین سقط شده غسل واجب است؟
ج. اگر چهار ماه او تمام شده و روح در بدنش دمیده شده، غسل مس میت واجب است.

❖ غسل مس میت برای مادرانی که بچه شان مردہ به دنیا آمد سن.^{۸۳} مادرانی که بچه شان مردہ به دنیا می آیند، آیا باید غسل مس میت کنند؟
ج. اگر چهار ماه او تمام شده و بدن بچه سرد شده باشد و با بدن مادر تماس پیدا کند، بر مادر غسل مس میت واجب است.

احکام روزه



﴿ برخی از مبطلات روزه ﴾

مسئله ۱. اگر جنب عمداً تا اذان صبح غسل نکند، یا اگر وظیفه او تیم است، عمداً تیم ننماید در روزه ماه رمضان و قضای آن، روزه‌اش باطل است، و در غیر این دو، احوط باقی نماندن بر جنابت است تا صبح.

مسئله ۲. اگر در ماه رمضان تا اذان صبح غسل نکند و تیم هم ننماید، ولی از روی عمد نباشد، مثل آنکه دیگری نگذارد غسل و تیم کند، روزه‌اش صحیح است.

مسئله ۳. کسی که جنب است و می‌خواهد روزه ماه رمضان یا قضای آن را بگیرد، چنانچه عمداً غسل نکند تا وقت تنگ شود، معصیت کرده، و احوط آن است که تیم کند و روزه بگیرد و بعد هم آن را به جا آورد و در قضای موسع، روزه باطل است.

مسئله ۴. اگر جنب در ماه رمضان غسل را فراموش کند و بعد از یک روز یادش بیاید، باید روزه آن روز را قضانماید، و اگر بعد از چند روز یادش بیاید، باید روزه هر چند روزی را که یقین دارد جنب بوده، قضانماید؛ مثلاً اگر نمی‌داند سه روز جنب بوده یا چهار روز، باید روزه سه روز را قضانماید.

مسئله ۵. کسی که در شب ماه رمضان برای هیچ‌کدام از غسل و تیم



وقت ندارد، اگر خود را جنب کند، روزه‌اش باطل است و قضا و کفاره بر او واجب می‌شود، ولی اگر برای تیم وقت دارد، چنانچه خود را جنب کند معصیت کرده، ولی واجب است تیم نماید و روزه‌اش صحیح است.

مسأله ۶. اگر گمان کند که برای غسل وقت دارد و خود را جنب نماید و بعد بفهمد وقت تنگ بوده؛ چه جست‌وجو کرده و چه نکرده، واجب است با تیم روزه بگیرد، و روزه‌اش صحیح است.

مسأله ۷. کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می‌داند که اگر بخوابد تا صبح بیدار نمی‌شود، نباید پیش از غسل کردن بخوابد، و چنانچه بخوابد و تا صبح بیدار نشود، روزه‌اش باطل است و قضا و کفاره بر او واجب می‌شود.

مسأله ۸. جنب اگر عادت و اطمینان به بیدار شدن قبل از اذان صبح ندارد، بنا بر احتیاط واجب نباید پیش از غسل بخوابد، و اگر بخوابد، خواب اول باشد یا دوم حکم باقی ماندن عمدی با جنابت تا صبح را دارد که باید قضای روزه را بگیرد، و کفاره نیز بدهد.

مسأله ۹. کسی که در شب ماه رمضان جنب است، اگر عادت و اطمینان به بیدار شدن پیش از اذان صبح را دارد، جایز است با تصمیم به آنکه بعد از بیدار شدن غسل کند بخوابد، و چنانچه در این صورت اتفاقاً تا صبح خواب بماند، روزه‌اش صحیح است.

مسأله ۱۰. کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می‌داند که اگر بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می‌شود، چنانچه غفلت داشته باشد که

بعد از بیدار شدن باید غسل کند، در صورتی که بخوابد و تا اذان صبح خواب بماند، اگر خواب اول او باشد، روزه‌اش صحیح است؛ نه قضا دارد و نه کفاره، و در خواب دوم و سوم، قضا بر او واجب می‌شود.

مسئله ۱۱. کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می‌داند که اگر بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می‌شود، چنانچه نخواهد بعد از بیدار شدن غسل کند، یا تردید داشته باشد که غسل کند یا نه، در صورتی که بخوابد و بیدار نشود، روزه‌اش باطل است.

مسئله ۱۲. اگر جنب در شب ماه رمضان بخوابد و بیدار شود، و بداند که اگر دوباره بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می‌شود، و تصمیم هم داشته باشد که بعد از بیدار شدن غسل کند، چنانچه دوباره بخوابد و تا اذان بیدار نشود، باید روزه آن روز را قضا کند، و همچنین اگر از خواب دوم بیدار شود و برای مرتبه سوم بخوابد و تا اذان صبح بیدار نشود، قضای روزه آن روز بر او واجب می‌شود، و بنا بر احتیاط لازم کفاره هم بر او واجب می‌شود.

مسئله ۱۳. کسی که می‌خواهد قضای روزه رمضان را بگیرد، هرگاه تا اذان صبح جنب بماند، اگرچه از روی عمد نباشد، اگر وقت وسعت داشته باشد، روزه او باطل است، و اگر وقت تنگ باشد، احتیاط واجب، گرفتن روزه آن روز و عوض آن بعد از ماه مبارک است.

مسئله ۱۴. اگر زن، پیش از اذان صبح از حیض یا نفاس پاک شود و عمدتاً غسل نکند، یا اگر وظیفه او تیم است عمدتاً تیم نکند، روزه‌اش باطل است.



مسئله ۱۵. اگر زن، پیش از اذان صبح از حیض یا نفاس پاک شود، و برای غسل وقت نداشته باشد، چنانچه بخواهد روزه واجبی بگیرد که مثل روزه رمضان وقت آن معین است، باید تیمم نماید، و بنا بر احتیاط مستحب تا اذان صبح بیدار بماند، و اگر بخواهد روزه مستحب یا روزه واجبی بگیرد که مثل روزه کفاره وقت آن معین نیست، نمی‌تواند با تیمم روزه بگیرد.

مسئله ۱۶. اگر زن، نزدیک اذان صبح از حیض یا نفاس پاک شود، و برای هیچ‌کدام از غسل و تیمم وقت نداشته باشد، یا بعد از اذان بفهمد که پیش از اذان پاک شده، چنانچه روزه‌ای را که می‌گیرد مثل روزه رمضان واجب معین باشد، صحیح است، و اگر روزه مستحب یا روزه‌ای باشد که مثل روزه کفاره وقت آن معین نیست، صحیح بودن آن اشکال دارد.

مسئله ۱۷. اگر زن، بعد از اذان صبح از خون حیض یا نفاس پاک شود یا در بین روز خون حیض یا نفاس بییند، اگرچه نزدیک مغرب باشد، روزه‌اش باطل است.

مسئله ۱۸. اگر زن، غسل حیض یا نفاس را فراموش کند و بعد از یک روز یا چند روز یادش بباید، قضای روزه‌هایی را که گرفته بنا بر احتیاط، مستحب است که بگیرد.

مسئله ۱۹. اگر زن، پیش از اذان صبح از حیض یا نفاس پاک شود، و در غسل کردن کوتاهی کند و تا اذان غسل نکند، روزه‌اش باطل است، ولی چنانچه کوتاهی نکند، مثلاً منتظر باشد که حمام زنانه شود، اگرچه

سه مرتبه بخوابد و تا اذان غسل نکند، و در تنگی وقت تیمم کند یا از تیمم هم عاجز باشد، روزه‌اش صحیح است.

مسئله ۲۰. اگر زنی که در حال استحاضه است، غسل‌های خود را به تفصیلی که قبل‌آغاز شد به جا آورد، روزه‌اش صحیح است.

مسئله ۲۱. کسی که مس میت کرده، یعنی جایی از بدن خود را به بدن میت رسانده، می‌تواند بدون غسل مس میت، روزه بگیرد، و اگر در حال روزه هم میت را مس نماید، روزه‌اش باطل نمی‌شود.

س ۸۴. اگر کسی در شب ماه رمضان جنب شود و تا نزدیک اذان صبح غسل را به تأخیر اندازد آیا روزه او صحیح است؟

ج. در این فرض هرچند تأخیر غسل گناه است، بنا بر احتیاط واجب تیمم کند و روزه بگیرد و قضاى آن را نیز به جا آورد.

س ۸۵. کسی که در تنگی وقت قبل از اذان صبح در ماه رمضان به جهت جنابت تیمم کند، آیا با همان تیمم نماز هم می‌تواند بخواند؟

ج. خیر، باید برای نماز غسل کند.

س ۸۶. اگر در ماه رمضان با اعتقاد به اینکه برای غسل وقت دارد، مشغول غسل شود و در حین غسل بفهمد که صبح شده، حکم روزه او چیست؟

ج. روزه‌اش صحیح است.

❖ قضا و کفاره روزه

مسئله ۲۲. اگر در روزه رمضان در شب جنب شود و به تفصیلی که



قبلًاً گفته شد بیدار شود و دوباره بخوابد، و تا اذان صبح بیدار نشود، و یا بیدار بشود و برای مرتبه سوم بخوابد و بیدار نشود، باید قضای آن روز را بگیرد، و بنا بر احتیاط مستحب برای مرتبه سوم کفاره نیز بدهد، ولی اگر کار دیگری که روزه را باطل می‌کند عمداً انجام دهد، در صورتی که می‌دانسته آن کار روزه را باطل می‌کند، قضای و کفاره بر او واجب می‌شود، و این حکم در انجام غسل ارتقاسی، بنا بر احتیاط واجب است.

مسئله ۲۳. اگر به واسطه ندانستن مسئله کاری انجام دهد که روزه را باطل می‌کند، چنانچه در یاد گرفتن مسئله تقصیر کرده و در وقت به جا آوردن آن کار احتمال مفطر بودن آن را می‌داده، کفاره بر او واجب می‌شود، و اگر در وقت به جا آوردن آن غفلت داشته، بنا بر احتیاط کفاره لازم است، ولی اگر در یاد گرفتن مسئله تقصیر نکرده باشد، کفاره واجب نیست.

مسئله ۲۴. اگر عمداً روزه خود را باطل کند و بعد عنزی، مانند حیض یا نفاس یا مرض برای او پیدا شود، بنا بر احتیاط کفاره بر او واجب می‌شود.

مسئله ۲۵. اگر روزه‌دار در رمضان بازن خود که روزه‌دار است جماع کند، چنانچه زن را مجبور کرده باشد، کفاره روزه خودش و روزه زن را باید بدهد، و اگر زن به جماع راضی بوده، بر هر کدام یک کفاره واجب می‌شود.

مسئله ۲۶. اگر زنی شوهر روزه‌دار خود را مجبور کند که جماع نماید یا کار دیگری که روزه را باطل می‌کند انجام دهد، واجب نیست کفاره روزه شوهر را بدهد.

مسئله ۲۷. اگر روزه‌دار در ماه رمضان، زن خود را مجبور به جماع کند، و در بین جماع زن راضی شود، بنا بر احتیاط واجب باید مرد، دو کفاره وزن، یک کفاره بدهد.

مسئله ۲۸. اگر روزه‌دار در ماه رمضان با زن روزه‌دار خود که خواب است جماع نماید، یک کفاره بر او واجب می‌شود و روزه زن صحیح است، و کفاره هم بر او واجب نیست.

مسئله ۲۹. اگر مرد، زن خود را مجبور کند که غیرجماع کار دیگری که روزه را باطل می‌کند به جا آورد، کفاره زن را نباید بدهد، و بر خود زن هم، کفاره واجب نیست.

مسئله ۳۰. کسی که به واسطه مسافرت یا مرض روزه نمی‌گیرد، نمی‌تواند زن روزه‌دار خود را مجبور به جماع کند، ولی اگر او را مجبور نماید، کفاره بر مرد واجب نیست.

مسئله ۳۱. انسان نباید در به جا آوردن کفاره کوتاهی کند، ولی لازم نیست فوراً آن را انجام دهد.

مسئله ۳۲. کسی که قضای روزه رمضان را گرفته، اگر بعد از ظهر عمدتاً کاری که روزه را باطل می‌کند انجام دهد، باید به ده فقیر هر کدام یک مد که تقریباً ده سیر است طعام بدهد و اگر نمی‌تواند، سه روز روزه بگیرد.

مسئله ۳۳. زنی که زاییدن او نزدیک است و روزه برای حملش یا برای خودش ضرر دارد، روزه بر او واجب نیست، و در صورت اول، باید برای هر روز بنا بر احتیاط لازم یک مد طعام به فقیر بدهد؛ ولی اگر روزه برای خودش ضرر دارد، رعایت این احتیاط لازم نیست؛ اگرچه بهتر است، و روزه‌هایی را که نگرفته، باید قضا نماید.

مسئله ۳۴. زنی که بچه شیر می‌دهد و شیر او کم است؛ چه مادر بچه، یا دایه او باشد، یا بی‌اجرت شیر دهد، اگر روزه برای بچه یا برای خودش ضرر دارد روزه بر او واجب نیست، و در صورت اول باید برای هر روز یک مد طعام به فقیر بدهد، و در هر دو صورت روزه‌هایی را که نگرفته باید قضا نماید، ولی اگر کسی پیدا شود که بی‌اجرت بچه را شیر دهد، یا برای شیر دادن بچه از پدر یا مادر بچه یا از کس دیگری که اجرت او را بدهد اجرت بگیرد، احتیاط واجب آن است که بچه را به او بدهد و روزه بگیرد.

❖ کفاره روزه مریض

سن ۸۷. زنی مریض بوده و ماه رمضان روزه نگرفته و مرض او تا سال بعد ادامه داشته است و کفاره بر عهده او آمده، ولی از خود پولی ندارد، آیا کفاره زن بر عهده شوهر واجب است یا نه؟
ج. کفاره زن بر شوهر واجب نیست.

سن ۸۸. دختری در سن ۹ سالگی از روی نادانی روزه خود را در ماه رمضان افطار می‌نماید، آیا کفاره تعلق می‌گیرد؟
ج. در فرض سؤال چنانچه ۹ سال قمری را تمام کرده و توانایی روزه گرفتن را دارد و با اینکه می‌داند روزه خوردن برای او حرام شده است، روزه را می‌خورد؛ کفاره دارد؛ هرچند نداند که روزه خوردن علاوه بر حرمت کفاره هم دارد.

س. ۸۹. سن بلوغ دخترها ۹ سال در رساله ذکر شده است و تکلیف بر او واجب است؛ در حالی که دختر این قدر کوچک است که اگر روزه بگیرد مريض می شود؛ و علامت بلوغ ديگر هم ندارد، تکلیف ايشان چیست؟

ج. سن تکلیف دختران نه سال کامل قمری است و در عین حال قدرت شرط تکلیف است، آنچه قدرت انجامش را دارد باید انجام دهد و آنچه قدرتش را ندارد؛ تکلیف ساقط است؛ مثلاً اگر قدرت گرفتن روزه ندارد نباید روزه بگیرد و هر وقت قدرت یافت، قضای آن را به جا آورده؛ ولی نماز و حجاب و امثال اينها را که قدرت دارد باید انجام دهد.

س. ۹۰. خانمی از ۲۷ سالگی به بعد بر اثر بیماری قادر به گرفتن روزه نبوده است، حال تکلیف او چیست؟

ج. در فرض سؤال، قضای روزه ها لازم نیست، لکن برای هر روز ۷۵۰ گرم طعام، مانند گندم و آرد به فقیر غیرسید به عنوان کفاره بدهد.

❖ کفاره روزه زن حامله

س. ۹۱. آيا زن حامله اي که نمي تواند روزه بگيرد و روزه هايش را مي خورد، برای ادائی روزه هاي نگرفته باید دو کفاره بپردازد یا خير؟

ج. برای افطار روزه، يك کفاره بپردازد و اگر تا رمضان آينده

بدون عذر موفق به گرفتن قضانشد، کفاره تأخیر هم لازم است
و به توضیح المسائل مسأله ۱۷۳۷ مراجعه شود.

❖ حکم روزه زنانی که برای جلوگیری از عادت از قرص استفاده
می‌کنند

س. ۹۲. روزه زنانی که در ماه مبارک رمضان برای جلوگیری از عادت ماهانه از
قرص استفاده می‌نمایند صحیح است یا خیر؟
ج. اگر عادت نشوند، روزه آنها صحیح است.





❖ خمس مهریه و ارث

مسئله ۱. مهری را که زن می‌گیرد و مالی را که مرد، عوض طلاق خلع دریافت می‌کند خمس ندارد، و همچنین است ارثی که به انسان می‌رسد ولی اگر مثلاً با کسی خویشاوندی دوری داشته باشد و نداند چنین خویشی دارد، احتیاط واجب آن است خمس ارثی را که از او می‌برد، اگر از مخارج سالش زیاد بیاید، بدهد.

س ۹۳. زنی که مهر خود را فروخته و با پول آن خانه‌ای خریده است، در صورتی که از دیاد قیمت پیدا کند و آن را بفروشد، متعلق خمس هست یا خیر؟

ج. در مورد سؤال اگر خانه را برای تجارت نخریده، زیادی قیمت نسبت به ارزش موقعی که خانه را خریداری کرده، ربح سال فروشن است؛ چنانچه آن زیادی قیمت صرف مؤونه نشود و سال بر آن بگذرد، خمس به آن زیادی تعلق می‌گیرد.

مسئله ۲. بعد از تمام شدن سال و مستقر شدن خمس، تصرف در مالی که خمس آن واجب شده، بدون اذن حاکم شرع جایز نیست.

❖ خمس درآمد زن

س ۹۴. زنی که درآمدی از خودش داشته باشد، می‌تواند از درآمدش بدون اجازه شوهر خمس بدهد یا خیر؟

ج. واجب است خمس بپردازد و اجازه شوهر لازم نیست.

س ۹۵. شوهر خرجی خانه را در اختیار همسر خود می‌گذارد. همسر مخارج خانه را تأمین می‌کند، ولی سالیانه از وجهی که شوهر در اختیار او گذاشته اضافه می‌آید. آیا زن می‌تواند خمس آن را بپردازد - با توجه به اینکه شوهر می‌گوید راضی نیستم - یا خیر؟

ج. در فرض سؤال، چنانچه وجهی که شوهر در اختیار همسر قرار داده تمیلیک به همسر نموده، وجه متعلق به زن است و بر خود زن واجب است خمس آن را بدهد و اجازه شوهر لازم نیست و اگر تمیلیک نکرده و فقط اجازه داده که از آن برای مخارج خانه مصرف نماید، در این صورت مقدار زاید در آخر سال، متعلق به شوهر و پرداخت خمس آن منوط به اجازه شوهر است. بلی اگر امتناع نماید و به زن بگوید برای مخارج مصرف کن، زن با اجازه مجتهد، خمس آن را از طرف شوهر بدهد.

س ۹۶. چندی قبل مسأله‌ای با مضمون ذیل از محضر آن جناب استفتا شده: «زنی که خرج او را شوهرش می‌دهد، و خود زن سال خمسی هم دارد،



فیش تلفنی داشته که آن را فروخته و مقداری منفعت هم برده، ولی پول فیش را به طور ماهیانه می‌گیرد و خرج می‌کند آیا سهمیں بدھکار می‌شود یا خیر؟».

جواب مرقوم فرموده‌اید: «در مورد سؤال چنانچه فیش تلفن را از پول مخمّس تهیه نموده و فعلًاً هم آنچه به عنوان قسط می‌گیرد صرف مؤونه زندگی می‌نماید، خمس ندارد».

به عرض می‌رسد: با توجه به اینکه فیش از پول مخمّس تهیه نشده، اما قسط مذکور را صرف مؤونه زندگی می‌نماید، آیا خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟

ج. در فرض سؤال، چنانچه فیش را از عواید خمس نداده خریده باشد و سال بر آن گذشته باشد، در موقع گرفتن هر قسط خمس همان قسط را بپردازید.

س. ۹۷. زنی از درآمد خود بعضی از اوقات خوراکی می‌خرد و به منزل همسرش می‌آورد. اگر پوشاک یا خوراکی آخر سال زائد باشد به آن خمس تعلق می‌گیرد یا خیر؟ همسر زوج باید بپردازد یا زنی که خریده است؟

ج. اگر به زوج نبخشیده باشد، باید خود زوجه خمس آن را بپردازد و اگر به شوهر خود بخشیده باشد، خمس آن بر زوجه واجب نیست و باید زوج خمس آن را بدهد.

❖ خمس طلا

س ۹۸. طلایی که بانوان جهت زینت خریداری می‌کنند یا به عنوان هدیه می‌گیرند، آیا به آن خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟
ج. طلا جهت زینت در حد شأن خمس ندارد.

س ۹۹. اگر زنی طلای زینتی خود را که بدان نیز احتیاج دارد، برای رفع نیازمندی‌ها و مؤونه زندگی بفروشد و در سال مصرف کند: اولاً آیا متعلق خمس است یا نه؟ ثانياً چنانچه پولش تا پایان سال به مصرف نرسید و برای سال دیگر ماند آیا خمس دارد یا خیر؟ ثالثاً در هر صورت اگر سال‌های بعد چون نیاز به زینت دارد، اگر مرد بخواهد دو مرتبه از درآمد کار، طلایی برای عیال خود بخرد باید خمس آن را بدهد یا نه؟
ج. در فرض سؤال، زینت‌آلات فروخته شده چنانچه در سال فروش صرف مؤونه نشود، زائد بر قیمت خرید خمس دارد. وزینت‌آلتی که دوباره شخص برای عیال خود می‌خرد، اگر زائد بر شأنش نباشد خمس ندارد.

س ۱۰۰. طلایی که زینت زن است، اگر یک سال یا دو سال از آن برای زینت استفاده نکند، آیا خمس و زکات به آن تعلق می‌گیرد یا خیر؟
ج. در فرض سؤال طلای مذکور زکات ندارد و نسبت به خمس، تا آن را نفروخته خمس واجب نیست و هر وقت فروخته شد، ترقی

قیمت آن از قیمت خرید از عواید سال فروش است که اگر به
صرف مؤونه رسید خمس ندارد، والا خمس مقدار زائد بر قیمت
خرید واجب است.

❖ خمس پارچه

س ۱۰۱. آیا پارچه‌ای را که شوهر جهت تهیه لباس برای همسرش خریداری
می‌کند و سال بر آن می‌گذرد، خمس تعلق می‌گیرد یا خیر و چه کسی
باید خمس بدهد؟

ج. در مورد سؤال خمس دارد و خمس آن را باید مالک پارچه
بدهد.

❖ خمس هدیه

س ۱۰۲. آیا به پولی که زن کارمند به شوهرش می‌بخشد، خمس تعلق
می‌گیرد یا خیر؟

ج. مانند سایر عواید است که اگر تا آخر سال خمسی شوهر،
صرف مؤونه نشده باشد خمس دارد.





❖ دستور خواندن عقد دائم

مسأله ۱. اگر صیغه دائم را خود زن و مرد بخوانند و اول زن بگوید:

رَوْجُثُكَ نَفْسِي عَلَى الصَّدَاقِ الْمَعْلُومِ

خود رازن تو نمودم به مهری که معین شده،

پس از آن، بدون فاصله مرد بگوید:

قَبِيلْتُ التَّزْوِيجَ

قبول کردم ازدواج را

عقد صحیح است، و اگر دیگری را وکیل کنند که از طرف آنان صیغه عقد را بخواند، چنانچه مثلاً اسم مرد احمد و اسم زن فاطمه باشد و وکیل زن بگوید:

رَوْجُتُ مُوكَلَتِي فَاطِمَةً مُوكَلَكَ أَحْمَدَ

عَلَى الصَّدَاقِ الْمَعْلُومِ،

پس بدون فاصله وکیل مرد بگوید:

قَبِيلْتُ التَّزْوِيجَ لِمُوكَلِي أَحْمَدَ عَلَى الصَّدَاقِ الْمَعْلُومِ

عقد صحیح میباشد، و بهتر آن است لفظی که مرد میگوید با لفظی

که زن می‌گوید مطابق باشد، مثلاً اگر زن «زوجت» می‌گوید، مرد هم «قلعت التزویج» بگوید.

❖ دستور خواندن عقد غیر دائم

مسأله ۲. اگر خود زن و مرد بخواهند صیغه عقد غیر دائم را بخوانند، بعد از آنکه مدت و مهر را معین کردند، چنانچه زن بگوید:

زوجتك نفسی في المدة المعلومة على

المهر المعلوم

بعد بدون فاصله مرد بگوید: «قلعت» صحیح است، و اگر دیگری را وکیل کنند و اول، وکیل زن به وکیل مرد بگوید:

متعنت موکلی موکلک في المدة المعلومة

على المهر المعلوم

پس بدون فاصله، وکیل مرد بگوید:

قبلت لموكلي هكذا

صحیح می‌باشد.

مسأله ۳. دختری که به حد بلوغ رسیده و رشیده است، یعنی مصلحت خود را تشخیص می‌دهد، اگر بخواهد شوهر کند، چنانچه باکره باشد، بنا بر احتیاط باید از پدر یا جد پدری خود اجازه بگیرد، اجازه مادر و برادر لازم نیست.

❖ احکام عقد دائم

مسأله ۴. زنی که عقد دائم شده، نباید بدون اجازه شوهر از خانه

بیرون رود، و باید خود را برای هر لذتی که او می‌خواهد تسلیم نماید، و بدون عذر شرعی از نزدیکی کردن او جلوگیری نکند، و اگر در اینها از شوهر اطاعت کند، تهیه غذا و لباس و منزل او بر شوهر واجب است، و اگر تهیه نکند؛ چه توانایی داشته باشد یا نداشته باشد، مديون زن است.

مسئله ۵. اگر زن در کارهایی که در مسئله پیش گفته شد، اطاعت شوهر را نکند، گناهکار است و حق غذا و لباس و منزل و هم خوابی ندارد، ولی مهر او از بین نمی‌رود.

مسئله ۶. مرد حق ندارد زن خود را به خدمت خانه مجبور کند.

مسئله ۷. مخارج سفر زن اگر بیشتر از مخارج وطن باشد، با شوهر نیست، ولی اگر شوهر مایل باشد که زن را سفر ببرد، باید خرج سفر او را بدهد.

مسئله ۸. زنی که از شوهر اطاعت می‌کند و شوهر خرج او را نمی‌دهد، اگر ممکن است می‌تواند خرج خود را بدون اجازه از مال او بردارد، و اگر ممکن نیست، چنانچه ناچار باشد که معاش خود را تهیه کند، اگر نمی‌تواند با اطاعت شوهر تهیه معاش کند، در موقعی که مشغول تهیه معاش است، اطاعت از شوهر بر او واجب نیست، ولی احتیاط آن است که از حاکم شرع هم اذن بگیرد.

❖ اجازه پدر در ازدواج

س ۱۰۳. در عقد موقت و دائم، آیا اجازه پدر برای دختر باکره شرط است یا خیر؟ و اگر دختری پدر و جد پدری ندارد، می‌شود او را عقد کرد؟
ج. بنابر احتیاط شرط است، و اگر ازدواج او با کفو باشد با عدم



کفو دیگر و پدر امتناع کند، اذن پدر ساقط است. و اگر پدر یا جد پدری ندارد، جز اجازه و رضایت خود دختر رشیده، اجازه دیگری لازم نیست.

❖ عده طلاق

مسأله ۹. زنی که نه سالش تمام شده و یائسه نیست، و شوهرش با او نزدیکی کرده، اگر طلاقش دهد، بعد از طلاق باید عده نگه دارد؛ یعنی بعد از آنکه در پاکی طلاقش داد، و مقداری هرچند کم باشد بعد از طلاق پاک بود، به قدری صبر کند که دو بار حیض ببیند و پاک شود، و همین که حیض سوم را دید، عده او تمام می‌شود و می‌تواند شوهر کند، ولی اگر بعد از عقد با او نزدیکی نکرده باشد و طلاقش بدهد، عده ندارد؛ یعنی می‌تواند بعد از طلاق فوراً شوهر کند.

❖ عده متعه

مسأله ۱۰. زنی که نه سالش تمام شده و یائسه نیست، اگر متعه شود، مثلاً یک ماهه یا یک ساله شوهر کند، چنانچه شوهرش با او نزدیکی نماید، و مدت آن زن تمام شود، یا شوهر مدت را به او ببخشد، باید عده نگهدارد. پس اگر حیض می‌بیند، واجب است به مقدار دو حیض عده نگهدارد، و اگر حیض نمی‌بینند، باید ۴۵ روز از شوهر کردن خودداری نماید.

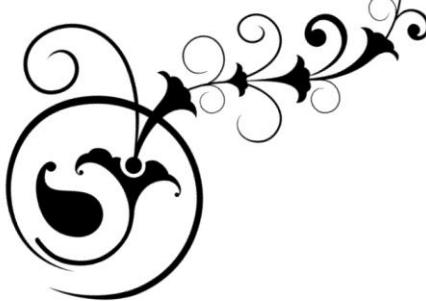
❖ عده زنی که شوهرش مرده

مسأله ۱۱. زنی که شوهرش مرده، اگر آبستن نباشد، باید چهار ماه و ده

روز عدّه نگهدارد، یعنی از شوهر کردن خودداری نماید، اگرچه یائسه یا متعه باشد، یا شوهرش با او نزدیکی نکرده باشد؛ و اگر آبستن باشد، باید تا موقع وضع حمل عدّه نگهدارد، ولی اگر پیش از گذشتن چهار ماه و ده روز، بچه‌اش به دنیا بیاید، باید تا چهار ماه و ده روز پس از مرگ شوهرش صبر کند، و این عدّه را عدّه وفات می‌گویند.

مسئله ۱۲. زنی که در عدّه وفات می‌باشد، حرام است لباس الوان پوشید و سرمه بکشد، و همچنین کارهای دیگری که زینت حساب شود، بر او حرام می‌باشد.

پوشش و حجاب
بانوان



❖ حجاب از ضروریات اسلام

س ۱۰۴. آیا حجاب از ضروریات اسلام است؟ منکران و کسانی که به این دستور الهی به ویژه در جامعه اسلامی بی‌اعتنایی می‌کنند، چه حکمی دارد؟

ج. بلی، اصل حجاب از ضروریات اسلام است و رعایت حجاب بر زنان مسلمان واجب است.

س ۱۰۵. لطف کنید آیه‌های مربوط به احکام حجاب و نگاه کردن را برایم ارسال کنید.

ج. به سوره مبارکه نور آیات شریفه ۳۰ و ۳۱ و سوره احزاب آیات ۵۳ و ۵۹ مراجعه نمایید. برای تفصیل مطلب باید به کتب تفسیر و روایی و فقهی مراجعه نمایید.

س ۱۰۶. چرا زن باید حجاب را رعایت کند؟

ج. حجاب زن موجب شخصیت و مصون ماندن او از نظرهای سوء هوای پرستان و عفت جامعه است، رعایت حجاب حفظ شخصیت زن و مصونیت جامعه از آلودگی به فساد و تبعات



کثیرهای است که بر بی‌حجابی مترقب می‌شود و بر این اساس زن باید خود را از نظر نامحرمان مستور بدارد؛ به‌طوری که حجم مفاتن بدن او هم معلوم نباشد و انتظار هواپرستان را جلب نکند و هیچ پوششی مانند چادر این هدف را تأمین نمی‌کند چنان‌که سیره بانوان متدین هم خلافاً عن سلف پوشش با چادر و مانند آن بوده و به نظر حقیر بنا بر احتیاط واجب، پوشاندن وجه و کفین مخصوصاً اگر در معرض دید «من فی قلبه مرض» باشد، لازم است. تذکر می‌دهم وضعی که فعلاً متعارف شده که به‌هیچ‌وجه بانوان بر مرجوحیت و ناخوشایند بودن کشف وجه توجه ندارند و با مردان بیگانه به‌طور مستمر مثل مرد با مرد یا زن با زن معاشرت و همکاری دارند و آن را عادت و رسم قرار داده‌اند و در معابر و خیابان‌ها و مجالس ظاهر می‌شوند با مجموع تعالیم اسلامی و جهاتی که شارع مقدس در حفظ آن کرامت والای زن را در نظر گرفته، منطبق نمی‌شود و با این جمله بزرگ و پرمعنی قرآنی که حد رابطه زن و مرد بیگانه را با هم اگرچه به صورت ارشاد و سفارش و توصیه آن را فرض کنیم، سازگار نیست: «ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقْلُوْبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ»،^۱ هر نوع و هر وضعی که با آن دل‌های مردان و زنان پاک‌تر بماند، آن مطلوب است. البته فرهنگ‌های غربی که حتی روابط نامشروع

زن و مرد را عیب نمی‌گیرند یا مهمنمی شمارند و شناایع دیگر را مجاز و قانونی کرده‌اند، بسیاری از سنن و اخلاقیات زن مسلمان را در حفظ عفت و شرف خود خلاف آزادی او می‌دانند. اما زن مسلمان و تعلیمات اسلامی آن فرهنگ را محکوم و مبتذل و دون شان زن و انسان می‌دانند. شخصیت زن مسلمان را نمی‌توان با این نگرش‌های حیوانی زیر سؤال برد. خداوند متعال زن و مرد ما را به راه مستقیم احکام جامع الاطراف اسلام هدایت فرماید. درود بر مولی‌الموحدین امیر المؤمنین علی^ع که بر حسب روایت اصبع بن نباته از آن حضرت که در مثل کتاب من لا یحضره الفقيه که بیش از یک هزار سال قبل تألیف شده، از این گرایش‌ها و فتنه‌ها خبر داده است و زن و مرد را هشدار داده‌اند.^۱ امید است شما خواهان بافضلیت که بر جوانب متعدد حیات زن و سیاست‌هایی که همیشه و خصوص تقریباً از یکصد سال پیش تا این زمان برای تغییر هویت اسلامی بانوان و در نتیجه تغییر هویت اسلامی کل جامعه وجود داشته، احاطه و آگاهی دارید، بتوانید تعهد بانوان را با سنن اسلامی بیش از پیش استحکام بخشید و آنان را در برابر تبلیغات سوء مصونیت داده و بیمه نمایید.

۱. صدوق، من لا یحضره الفقيه، ج ۳، ص ۳۹۰.

❖ حرمت بی‌حجابی و بدحجابی

س ۱۰۷. آیا حرمت بی‌حجابی با حرمت بدحجابی فرقی دارد و حرمتش تفاوتی دارد؟

ج. هر دو حرام است.

س ۱۰۸. اگر زن مسلمانی در حکومت کافر زندگی کند و آن حکومت او را از داشتن حجاب منع کند، مانند آنچه در فرانسه اتفاق افتاده است، تکلیف او چیست؟

ج. لازم است مقاومت کند و در صورتی که او را ملزم به خلاف شرع می‌کنند، باید از آنجا مهاجرت کند.

❖ سن رعایت حجاب

س ۱۰۹. در چه سنی باید دختر بچه‌ها و پسرها از همدیگر حجاب را رعایت کنند؟

ج. نسبت به پوشش دختر موقعی که نه سال قمری را تمام کرد، بالغه است و باید خود را از نامحرم حفظ کند و نسبت به نگاه به مسأله ۲۴۴۲ توضیح المسائل حقیر مراجعه نمایید.

❖ میزان پوشش

س ۱۱۰. میزان حجاب و عفت برای یک زن و برای یک مرد به چه نحو است؟

ج. میزان حجاب و عفت برای زن این است که خود را از

نامحرم بپوشاند و بنا بر احتیاط واجب صورت و دست‌ها را، و بهترین پوشش چادر است و برای مردان نپوشاندن مواضعی که از سابق پوشاندن آنها مرسوم و متعارف نبوده، اشکال ندارد.

س ۱۱۱. حدود حجاب اسلامی برای بانوان چیست؟ برای این منظور پوشیدن لباس بلند و آزاد و شلوار و روسری کفايت می‌کند و اصولاً چه کیفیتی در لباس و پوشش زن در برابر افراد نامحرم باید رعایت شود؟
ج. بانوان باید خود را با چادر و مانند آن از نامحرم بپوشانند.

س ۱۱۲. به نظر حضرت عالی زن باید قسمت زیرین فک خود را - که چانه گفته می‌شود - از نامحرم بپوشاند و یا اینکه گردن را بپوشاند، کافی است؟ اگر باید چانه را بپوشاند، دقیقاً باید تا کجا آن را بپوشاند؟
ج. چانه جزء وجه است و به نظر حقیر احتیاط واجب برای زن مستور نمودن وجه و کفین است؛ چنان که احتیاط واجب عدم جواز نظر مرد نامحرم به وجه و کفین زن است.

س ۱۱۳. چه مقدار از صورت خانم‌ها باید پنهان باشد؟
ج. به نظر حقیر احتیاط این است که خانم‌ها صورت خود را از نامحرم بپوشانند و اگر در احتیاط با رعایت الأعلم فالأعلم رجوع به مجتهد دیگر نمایند که پوشاندن صورت را واجب نداند، به‌هرحال باید مو و هرچه بیشتر از گردی صورت است بپوشانند.

س ۱۱۴. آیا پوشانیدن کف و روی پا از نامحرم برای زن لازم است؟

ج. بنا بر احتیاط لازم است.

س ۱۱۵. خانم‌هایی که بعضًا در تابستان بدون پوشیدن جوراب در خارج

منزل می‌آیند، آیا این عمل جایز است؟

ج. جایز نیست.

س ۱۱۶. آیا آرایش در حد ساده (اصلاح صورت) با آرایش غلیظ (که از

انواع کرم‌ها و... استفاده می‌شود) فرقی دارد؟ و در هر کدام پوشش

چگونه است؟

ج. در فرض سؤال، فرقی بین آرایش کرده و غیرش نیست؛ بلی،

در وجه و کفین بنا بر احتیاط، واجب است آرایش به طور حتم

پوشیده شود.

س ۱۱۷. در فرض نپوشاندن وجه (درحالی که شخص آرایش کرده)، آیا

حرمت برای زن است که نپوشانده یا برای نامحرمی که نگاه می‌کند (با

قصد لذت یا غیرقصد لذت)؟

ج. حرمت برای هر دو است؛ چه با قصد تلذذ و چه بدون آن.

س ۱۱۸. آیا ناخن بلند برای زن زینت محسوب شده و باید از نامحرم

پوشانده شود؟

ج. بلند بودن ناخن کراحت دارد و به نظر حقیر بنا بر احتیاط

واجب، خانم‌ها باید دست و صورت را از نامحرم بپوشانند.

س ۱۱۹. آیا پوشاندن ابروها برای خانم‌ها لازم است؟
ج. پوشاندن ابروها بنا بر احتیاط واجب بر خانم‌ها واجب است.

❖ پوشش در نماز

س ۱۲۰. حذف حجاب یک خانم در نماز چقدر است؟
ج. در حال خصوص نماز لازم نیست صورت و دست‌های مسح و پاها تا زیر پا پوشیده باشد. بلی، به عنوان مقدمه علمیه باید قدری از اطراف آنها نیز پوشانده شود تا یقین به پوشش مقدار واجب در نماز رعایت شده و یقین به امثال تکلیف حاصل نماید. بلی، اگر در موقع نماز نامحرم وجود داشته باشد باید صورت و دست و پا را نیز بپوشاند.

س ۱۲۱. زنان روستایی و عشاير طبق رسم خود و بنا به عادت، مقداری از موهای خود را بیرون نگه می‌دارند؛ به طوری که اگر چادر هم به سر کنند، این مقدار بیرون می‌ماند و کسی هم تحریک نمی‌شود، آیا مشکلی دارد و اگر نماز را به همین حالت بخوانند چه حکمی دارد؟
ج. در فرض سؤال نماز باطل است و ستر موها در غیرنماز هم واجب و نظر اجنبی به آن حرام است.

س ۱۲۲. آیا بانوان می‌توانند در حضور نامحرم از سر انگشتان تا مسح پاهای خویش را نپوشانند یا اینکه این حکم فقط مخصوص نماز است که آن هم در شرایطی که نامحرم حضور نداشته باشد؟

ج. بلی، این حکم مخصوص نماز است به شرط عدم وجود
نامحرم.

س ۱۲۳. می‌دانیم پوشاندن انگشت‌ها برای خانم‌ها هنگام نماز واجب
نیست؛ اما چنانچه انگشتان خانمی، مزین به حنا یا انگشت‌تری طلا یا
نقره و... باشد، باز هم مجاز است که در حال نماز آنها را نپوشاند؟
ج. در مورد سؤال اگر ناظر نامحرم نباشد، پوشاندن لازم نیست و
در صورت وجود ناظر نامحرم، پوشاندن واجب است؛ ولوزینت
نکرده باشد.

س ۱۲۴. خانمی پرسیده‌اند: در بعضی کتاب‌های فقهی آمده است: در نماز
پوشانیدن کف پاهای بر زنان واجب است، اگر خانمی هنگام نماز،
جواری به پا نداشته باشد و با احساس خنکی هوا، بفهمد (یا گمان
کند) چادر کف پاهایش را نپوشاند، آیا نمازش اشکال دارد؟
ج. اگر ناظر نامحرم نباشد، پوشیدن کف پا به نظر حقیر بر زن
واجب نیست.

❖ پوشش در مقابل بچه ممیز

س ۱۲۵. آیا پوشانیدن زن از زن مسلمان و بچه ممیزی که آنچه می‌بیند را
توصیف می‌کند، مستحب است؟
ج. بهتر و موافق احتیاط است.

❖ پوشش در مقابل پسر بچه غیر ممیز

س ۱۲۶. وظیفه پوشش و حجاب زن در مقابل پسر بچه غیر ممیز چگونه است؟

ج. اگر بچه غیر ممیز باشد، مانند بچه چهار و پنج ساله، پوشش زن در مقابل او لازم نیست، ولی از کشف عورت در برابر او خودداری اولی است.

❖ پوشش زن در حیاط خانه

س ۱۲۷. آیا جایز است خانم‌ها در حیاط خانه خود که می‌دانند مشرف دارد ولی مطمئن نیستند مرد نامحرم آنها را نگاه می‌کند بدون پوشش بروند؟
ج. اگر اطمینان دارد که نامحرم او را نمی‌بیند، مانع ندارد؛ والا باید پوشش را رعایت کند.

❖ بیرون گذاشتن مو

س ۱۲۸. بیرون گذاشتن موی سر از زیر چادر و یا روسری از سوی خانم‌ها در انتظار عمومی و در دید نامحرمان چه صورت دارد؟
ج. حرام است.

س ۱۲۹. متأسفانه مدتی است که در جامعه ما رایج شده است که خانم‌ها موهای خود را از زیر روسری یا چادر خود بیرون می‌گذارند؛ شما چه پیشنهادی برای ما جوانان برای جلوگیری از انحراف ما دارید و حکم ما



در این موارد چیست؟ (با توجه به اینکه امر به معروف و نهی از منکر نیز مشکل است).

ج. در هر موردی که احتمال تأثیر بدھید، امر به معروف و نهی از منکر را ترک نکنید و از ملامت ملامت کنندگان در راه خدا نترسید و پیشنهاد ما همان دستورات ائمه هدی است که تأمل در عظمت معصیت خدای حاضر و ناظر و عظمت و عزت طاعت خدا و بهره‌های عظیم آن بنمایید و تا می‌توانید خود را در مظان برخورد با این صحنه‌ها قرار ندهید و تکیه‌گاه معنوی خود را با عمل به واجبات و ترک محرمات قوی کنید و تا می‌توانید از تشریفات متداوله عصر حاضر در امر ازدواج بکاهید. در اولین ازمنه امکان ازدواج نمایید. ان شاء الله موفق باشید.

س. ۱۳۰. اگر عمدتاً یا سهواً موی فردی را نامحرم ببیند، آیا کفاره دارد یا خیر؟ در صورت مثبت بودن جواب، کفاره آن چیست؟ اگر کسی احتمال دهد نامحرمی ممکن است رد شود و موی او را ببیند و به هر دلیل حجاب خود را رعایت نکند و از اینکه نامحرمی موی او را ببیند راضی نباشد و ناگهان اتفاق بیفتد، مسأله چگونه است؟

ج. نظر عمدی به موی نامحرم حرام است، ولی کفاره ندارد.

❖ پوشاندن موی مصنوعی از نامحرم

س. ۱۳۱. آیا پوشاندن موهای مصنوعی و زینت پنهان (گردنبند و دستبند) در

نماز و یا نزد نامحرم لازم است؟ اگر زینت پنهان روی لباس باشد
چطور؟

ج. پوشاندن موی مصنوعی در حال نماز و از نامحرم واجب
نیست، مگر اینکه موجب تحریک شهوت نامحرم شود که در
این صورت پوشاندن آن از نامحرم واجب است، ولی برای نماز
مضر نیست و همچنین زینت که روی لباس افتاده اگر موجب
تهییج نامحرم شود، پوشاندن آن از نامحرم واجب است، ولی
برای نماز اشکال ندارد.

❖ پوشش در مقابل فرد نابینا

س ۱۳۲. پوشش زن در مقابل فردی که نابینا است، به چه نحو است؟
ج. پوشش در مقابل نابینا لازم نیست؛ بلی، باید زن بینا به مرد
نابینا نگاه نکند.

❖ پوشش در مقابل شوهرخواهر و برادرشوهر

س ۱۳۳. آیا شوهرخواهر و برادرشوهر نیز همچون باقی نامحرم هستند و
حکم خودپوشی از آنان نیز مانند دیگران است؟
ج. بلی، شوهرخواهر و برادرشوهر نیز مانند دیگران نامحرم
هستند.

❖ آستین بالا زدن زن در حین کار

س ۱۳۴. عمل خانم‌هایی که برای کار کردن اکثراً آستین لباس و یا آستین و لبه‌های شلوار را جهت کار در شالیزار (مناطق شمال و...) بالا می‌زنند و ایجاد مفسدۀ‌ای هم نمی‌شود، چه حکمی دارد؟

ج. باید خود را از نامحرم بپوشانند.

س ۱۳۵. در بیمارستان‌ها، پرستارهای اطاق عمل موظف هستند (خانم‌ها) که لباس‌های مخصوصی بپوشند که تا بالای بازوی آنها برخene است و در دید نامحرم می‌باشد، در این حال وظیفه چنین پرستارهایی چیست؟

ج. باید خود را از نامحرم بپوشانند.

❖ حجاب سالخوردگ

س ۱۳۶. با توجه به فلسفه حجاب آیا به پیرزن‌ها حجاب واجب است؟

ج. به پیرزن **﴿وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ﴾**^۱، ستر وجه و کفین واجب نیست.

❖ چادر

س ۱۳۷. در مورد چادر برای حجاب توضیح دهید؟

ج. لزوم حجاب زن از واضحات دین و یک امر قطعی و مسلم است و تخلّف از آن جایز نیست، و روش متشرعه از ابتدا

رعايت حجاب به وسیله چادر و عبای زنانه بوده که بهترین پوشش است و هم اکنون نيز چنین است؛ و علت اينکه چادر انتخاب شده اين است که تمام مفاتن و برآمدگی هاي بدن و مواضع مهيج که جلب توجه نامحروم می کند، پوشیده می شوند و زنان با حيا و عفت هيج گاه بدون چادر از منزل بيرون نمی روند و خود را در معرض دید نامحروم و انتظار سوء قرار نمی دهند.

س ۱۳۸. حکم چادر با توجه به آيه ۵۹ سوره احزاب^۱ چيست؟

ج. چادر بهترین پوشش اسلامي است و با آن مفاتن بدن مستور و عفت جامعه حفظ می شود.

س ۱۳۹. چادر نازک که موها در مقابل نور از آن پيداست از نظر حجاب مشروعیت دارد یا نه و نيز نماز با اين چادر چگونه است در جايی که سایه موها پيدا باشد؟

ج. اگر ساتر نباشد، مشروعیت ندارد و نماز با آن صحیح نیست.

۱. احزاب، ۵۹. «بِأَيْمَانِ النَّبِيِّ قُلْ لِإِلَّا وَاحِدَكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءُ الْمُؤْمِنِينَ يُذْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَذْنِي أَنْ يُعْرَفُنَ فَلَا يُؤْذِنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا»:

(ای پیامبر! به همسران و دخترات و زنان مؤمنان بگو: جلبابها [روسري های بلند] خود را بر خويش فرو افکنند، اين کار برای اينکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگيرند بهتر است؛ (و اگر تاکنون خطا و کوتاهی از آنها سر زده توبه کنند) خداوند همواره آمرزنده رحیم است»).



س ۱۴۱. می‌دانیم که برای پوشش چادر اجبار نیست؛ پس چرا بعضی‌ها اگر کسی روسربه سر کند، مورد سرزنش قرار می‌دهند؟ و حتی آیه قرآن (احزاب، ۵۹) چنین می‌گوید؟

ج. حجاب از ضروریات دین است و روش بهتر در حجاب چادر است و اکتفا کردن به روسربه موضع تهییج‌کننده زن را نمی‌پوشاند و موجب شیوع فساد در جامعه است.

س ۱۴۲. عده‌ای همراه با تبلیغات فرهنگی دشمن در روزنامه‌ها و سخنرانی‌هایشان می‌گویند چادر مشکی برای بانوان مکروه است و باید پوشش جدید مانند مانتو و کت و دامن با رنگ‌های متنوع جایگزین چادر مشکی شود، آیا چنین حرف و اقدامی صحیح است یا نه؟

ج. این نوع نظریات و درج آن در روزنامه‌ها از مصادیق بارز تهاجم فرهنگی است و درحقیقت سوق دادن بانوان به سوی بی‌حیایی و بی‌عفتی است.

س ۱۴۰. آیا چادر حجاب است یا همان پوشش با مانتو هم جایز است؟ آیا پوشیه زدن خانم‌ها واجب است؟ لازم است یا بهتر؟ چرا همسران خود علمای پوشیه می‌زنند؟

ج. چادر مناسب‌ترین حجاب است و پوشاندن صورت برای خانم‌ها بنا بر احتیاط، واجب است و خانواده علمای به این احتیاط عمل می‌نمایند.

س ۱۴۳. پوشیدن چادرهای شرمن چه حکمی دارد؟

ج. اگر موجب جلب نظر نامحرم شود، جایز نیست.

س ۱۴۴. قرآن کریم در مورد حجاب می‌فرماید: «ذَلِكَ أَذْنِي أَنْ يُعْرَفَ فَلَا

يُؤَذِّنَ»^۱ چنین حجابی نزدیکتر است، به اینکه آنان به تقوا و محجبه

بودن در نزد دیگران معروف شوند و مورد آزار و اذیت فساق و اراذل قرار

نگیرند، با توجه به این آیه، حکم پوشیه زدن یا نقاب زدن یا حتی چادر

مشکی به سر کردن را که موجب شهرت و معروفیت و انگشت‌نما شدن

می‌شود، بیان فرماید؛ چون عده‌ای می‌گویند همه این موارد لباس

شهرت است، خصوصاً پوشیه و نقاب اشکال شرعی دارد؟

ج. همان طور که از آیه کریمه استفاده کرده‌اید، ظاهر این است

که پوشیدن رو و ستر وجه موجب شناخته شدن او به تعهد به

حجاب و عفاف و کرامت نفس می‌شود و افراد بوالهوس و

چشم‌چران را از او مأیوس می‌نماید. بدیهی است چنین پوشش

و لباسی که لباس دین و اسلام زن و اعلام استقلال و

شخصیت و تعهد دینی اوست، لباس شهرتی که مذموم است

نیست. اگر همه زنان - العیاذ بالله - به بی‌مبالاتی در امر حجاب

گرایش پیدا کنند و لباس‌های آن چنانی که زن‌های بعضی

اماکن می‌پوشند، بپوشند و به آن و اختلاط با بیگانگان،

چنان که رو به رواج است، افتخار کنند، آیا زن مسلمان می‌تواند

از مواضع دینی و عفت و عصمت خود دست بردارد؟! یا باید با



حضور شجاعانه خود با همان چادر خویش اعلام موجودیت کند که من هستم و به دین و حیثیات انسانی و اسلامی خود متعهدم و افتخار دارم. اگر رقص و ملاهی و مناهی شایع شد و ارتکاب این امور و بی‌اعتنایی به محترمات و شکستن سنت‌های الهی رایج و شایع شد و ترک آن مورد تمسخر گردید، آیا ارتکاب این معاصی جایز می‌شود یا باید بگویند: «إِنْ تَسْخُرُوا مِنَا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخُرُونَ».^۱

س ۱۴۵. الف) به نظر حضرت عالی می‌توان به جای چادر یک پوشش خاصی مثلاً مانتورا به عنوان حجاب عمومی پیشنهاد کرد؟

ب) منظور از جلاییب را بیان فرماید؟

ج (الف). خواهر محترمه، حقیر به شما توصیه می‌کنم که همان حجاب متعارف و چادر را رعایت نمایید و این معنی را که برخواسته از مجموع هدایت‌های اسلام در مورد پوشش زنان و مستور بودن آنها از نامحرم و عدم اظهار مفاتن بدن است، حفظ نمایید و دیگران را هم به آن تشویق نمایید، به آن صورت که شما نوشتۀ اید متحددالشكل می‌نمایید و سلیقه‌ها در برش و دوخت و کوتاه و بلند آن اثر می‌گذارد و سنت حجاب شکسته می‌شود. به هر حال حفظ استقلال و هویت اسلامی را مهم بدانید و خواهران محترم را از اینکه تحت تأثیر جوهای خاص و خارج از کل عفاف و حشمت قرار بگیرند، برحذر نمایید.

۱. هود، ۳۸. «اگر ما را مسخره می‌کنید، ما نیز شما را همین‌گونه مسخره خواهیم کرد».

ج (ب). جلابیب جمع جلباب است که سر و سینه و گردن را می‌پوشاند و ظاهراً همین جمله «يُذْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ»^۱ که بعض بزرگان مفسرین فرموده‌اند، کنایه از ادناء آن به وجه ستر وجه است.

❖ چادر مشکی

س ۱۴۶. حدود حجاب شرعی را به صورت دقیق بیان فرمایید. آیا چادر مشکی رجحانی در این باب دارد یا خیر؟

ج. زن باید بدن و موی خود را از اجنبی مستور نماید و هدف این است که نظر اجنبی به او جلب نشود و جامعه از خطر فساد اخلاق سالم بماند؛ بنابراین چادر بهترین پوشش برای حفظ مفاتن زن و تأمین سلامت اخلاقی اجتماع است و چادر مشکی هم نسبت به چادر رنگی از جهت عدم جلب نظر یا قلت آن اولویت دارد.

❖ پوشیدن مانتو با مقنעה

س ۱۴۷. پوشیدن پیراهن و شلوار برای دختران بدون چادر یا مانتوهایی که برآمدگی‌های بدن را نمایان می‌سازد، استفاده از روسربایی که موهای جلو یا پشت سر را نمی‌پوشاند، چه حکمی دارد؟ لطفاً حکم خداوند متعال را بیان فرمایید تا نسل جوان و عزیز این مملکت مخصوصاً



دختران دانشآموز که به سن تکلیف رسیده‌اند از آن استفاده کنند.
ج. جایز نیست و خروج دختران و بانوان به صورت مذکوره مفاسد عدیده دارد.

س ۱۴۸. معمولاً آستین مانتو و لباس‌های دیگر نظیر آن، که خانم‌ها می‌پوشند، به گونه‌ای است که در موقع حرکت دست، مقداری از مچ و ساعد آنها که مزین به النگو و ساعت می‌باشد، ظاهر می‌شود، آیا این مقدار باز بودن دست‌ها را جایز می‌دانید؟
ج. جایز نیست.

س ۱۴۹. با توجه به اینکه چادر از نظر پوشیدن حجم بدن خانم‌ها مناسب‌تر است، خانواده‌هایی که تا به حال از چادر استفاده می‌کردند، آیا اجازه می‌دهید برای رفتن به دانشگاه یا اداره و... چادر را کنار گذاشته و از مانتو و روسربی استفاده کنند؟ (چون معمولاً چادر را رهایی و استفاده از مانتو، مقدمه بیرون افتادن موی سر و باز بودن صورت آرایش شده و... می‌باشد).
ج. حقیر اجازه نمی‌دهم. خداوند همه را از شرّ شیطان رجیم حفظ نماید.

❖ نقاب زدن

س ۱۵۰. نظر حضرت عالی در مورد مباح بودن یا کراحت یا استحباب نقاب زدن (روبند) برای بانوان در جامعه امروز چیست؟

ج. حفظ حجاب برای زن از امور واجبه است و احتیاط واجب برای زن، مستور نمودن صورت است با هر وسیله‌ای که ممکن است.

❖ کلاه گیس

س ۱۵۱. آیا زن می‌تواند به جای پوشش روسربازی از کلاه گیس برای پوشاندن سر و اطراف گردن استفاده نمایند؟

ج. حجاب بر زن واجب است، اما کلاه گیس که موجب اشتباه و محرك و دیگر مفاسد است، در انتظار نامحرمان جایز نیست.

❖ لباس نازک

س ۱۵۲. پوشیدن لباس نازک و رنگین برای زن چه حکمی دارد؟
ج. در صورتی که ساتر عورت باشد و نامحرم هم نبیند و در محل خانواده موجب تحریک شهوت محارم جز شوهر نباشد، مانعی ندارد.

س ۱۵۳. آیا معظم له لباس بدن‌نما و آرایش فراوان عروس در شب اول عروسی را جایز می‌دانید؟ نسبت به گردش عروسی که در آخر شب به همراه تعدادی ماشین صورت می‌گیرد، چه می‌فرمایید؟

ج. اگر در معرض دید اجنبي باشد جایز نیست و گردش با ماشین هم عملی دور از متنافت و دور از شأن خانواده‌های اصیل است و گاهی هم متضمّن معصیت می‌باشد.

س ۱۵۴. اگر کسی در محل سکونتش رسم باشد که لباسی که آنها می‌پوشند یا به سر می‌کنند بدن در آن پیدا باشد، آیا این امر گناه محسوب می‌شود یا خیر؟

ج. گناه است. شما باید مو و بلکه صورت و دست را هم از نامحرم بپوشانید و کاری به رسوم محلی نداشته باشید، شاید آنها از شما یاد بگیرند.

❖ پوشیدن لباس‌های رنگی

س ۱۵۵. پوشیدن لباس در رنگ‌های زنده و جلب نظر کننده در اجتماع برای آقایان و خانم‌ها چه حکمی دارد؟

ج. مجرد رنگ موجب حرمت نیست، لکن اگر به نحوی باشد که انگشت‌نما باشد یا موجب مفسدہ دیگری شود، باید از آن اجتناب گردد.

س ۱۵۶. آیا در انتخاب رنگ لباس زنان و دختران آزاد هستند یا نه؟
ج. به طور کلی هر رنگی که باعث جلب نظر نامحرم شود، خانم‌ها اعم از زن و دختر باید از انتخاب آن بپرهیزنند.

س ۱۵۷. پوشیدن لباس‌های مهیج برای زنان و دختران در انتظار اجنبي‌ها چه حکمی دارد؟ و در صورتی که بخواهند در کوچه و خیابان اين لباس‌ها را پوشند، آیا پوشیدن چادر روی آن واجب است یا خیر؟
ج. پوشیدن لباس‌های مهیج در منظر اجنبي جایز نیست و باید

با پوشیدن چادر منظره از صورت مهیج بودن و جلوه مفاتن بدن
خارج شود.

س ۱۵۸. اگر ما چادر را از روی مقنعه بپوشیم، در حالی که با مقنعه حجاب
کامل داریم و شلوار سفید بپوشیم، آیا از نظر شرعی اشکال دارد؟
ج. اشکال این است که به خاطر سفید بودن نظر اجنبي را جلب
می کند و همین طور رنگ های دیگر.

س ۱۵۹. آیا روسربی یا مانتو یا چادر یا جوراب یا دستکش زینتی و دارای
رنگ های جذاب (مثل مانتوی صورتی یا سفید یا آبی... روسربی قرمز...
چادر گیپور یا توری، جوراب کرم رنگ) حجاب شرعی اند؟
ج. حجاب شرعی این است که زن طوری خود را بپوشاند که
حجم مفاتن بدنش معلوم نشود و مستور از نامحرمان باشد و
در فرض سؤال گرچه بدن مستور است، لکن چون مذکورات
در سؤال موجب جلب توجه نامحرمان و نظرشان و نوعاً عرض
ریبه و مفاسد اخلاقی است، از این جهت مورد اشکال است و
نباید از این گونه پوششها استفاده شود.

❖ پوشیدن لباس و کفش مرد

س ۱۶۰. آیا زن می تواند لباس یا کفش مرد را به مدت کوتاهی بپوشد و
بالعکس؟
ج. قدر متیقّن از حرمت این است که مرد پوشش مختص به



زن‌ها و زن پوشش مختص به مرد‌ها را لباس خود قرار دهد؛

بنابراین پوشیدن موقت در منزل و امثال آن اشکال ندارد.

س ۱۶۱. پوشیدن شلوار یا پیراهن مردانه و سر کردن چفیه توسط بانوان چه

حکمی دارد؟

ج. لباس‌هایی که مخصوص مرد‌ها است، پوشیدن آن برای

بانوان اشکال دارد و اگر مشترک است مانع ندارد.

س ۱۶۲. لباس زنانه برای مرد و لباس مردانه برای زن چه حکمی دارد و آنکه

زن بخواهد خود را شبیه مرد یا مرد خود را شبیه زن کند، چه حکمی

دارد؟

ج. جایز نیست.

س ۱۶۳. چنانچه در نمایشنامه زن لباس مردانه پوشید، چه حکم دارد؟

ج. اشکال دارد.

❖ بیرون آوردن دختران کوچک با سر و پای برهنه

س ۱۶۴. برخی از مادران فرزندان دختر خود را که به حدّ بلوغ شرعی

نرسیده‌اند با سر و پای برهنه در خیابان‌ها و مجالس در حضور

نامحرمان می‌آورند. مستدعی است وظیفه والدین را در قبال فرزندان

خود بیان فرموده و بفرمایید این بی‌اعتنایی چه صورتی دارد؟

ج. کار صحیحی نیست و والدین موظفند دختر را از کودکی به

رعايت حجاب و گريز از نامحرم عادت دهنده و اگر در اين امر مسامحه کنند و دختر را نسبت به نامحرم بى تفاوت نمایند، شريک در معاصى دختر هستند. در حدیث وارد شده که در مجلسى که حضرت رضا^{علیه السلام} تشریف داشتند و عده‌ای نیز حضور داشتند دختر بچه‌ای وارد شد و حضار در مجلس يكى يكى دختر را مورد نوازش قرار دادند تا رسيد به حضرت رضا^{علیه السلام} آن حضرت از سن دختر سؤال کردند گفته شد: پنج سال. حضرت دختر را از خود دور کرد و رفتاري که ديگران کرده بودند ننمودند و عمل آن بزرگوار باید برای زن مسلمان عبرت باشد.

❖ ازدواج با زن بدحجاب

س ۱۶۵. ازدواج با زنان بدحجاب آيا جاييز است يا خير؟
ج. ازدواج با بدحجاب بنفسه باطل و حرام نيست، بلکه اگر مطمئن باشد که بتواند طرف را با موعظه وادرار به پوشیدن حجاب كامل نماید، بسیار خوب است؛ ولی اگر اطمینان به ترك بدحجابي نداشته باشد، اقدام به ازدواج با او نکند.

❖ الزام همسر به حجاب

س ۱۶۶. اگر مردي همسر خود را الزام به حجاب شرعی نکند، آيا فاسق محسوب می شود؟

ج. بر زوج واجب است زن را امر به حجاب کند و جلوی بى حجابي او را بگيرد و اگر بى تفاوت باشد فاسق است.

س ۱۶۷. آیا گناه حجاب بد یا پوشش نامناسب زن بر گردن شوهر است؟
 ج. گناه بدهجابی یا بیحجابی بر گردن زن است و شوهر اگر
 بتواند مانع شود و مانع نشود گناهکار است؛ چون نهی از منکر
 را ترک کرده است.

❖ رفت و آمد با فامیل بی حجاب و بدهجاب

س ۱۶۸. رفت و آمد با اقوامی که پوشش اسلامی ندارند و مسائل حجاب را
 رعایت نمی‌کنند، جایز است یا خیر؟

ج. اگر معرض نظر حرام باشد جایز نیست و در غیراین صورت
 نیز اگر ترک آمدوشد و معاشرت با آنها موجب نهی آنها از منکر
 شود ترک معاشرت لازم است.

س ۱۶۹. شاید بنده بتوانم به برادرانم بگویم که «به خانه شما نمی‌آیم مگر
 اینکه خانم‌های شما حجابشان را به طور کامل رعایت کنند»، به نظر
 شما این حرف بی‌ادبی نیست و همچنین می‌توانم به خانم‌های برادرانم
 بگویم به اتفاق بنده نیایید و حجابتان را کامل رعایت کنید، وگرنه با
 هیچ‌کدامتان حرف نمی‌زنم؟ آیا اینکه به آنها بگویم جلوی بنده
 حجابتان را رعایت کنید، خودخواهی نیست؟

ج. گفتن آنچه در این سؤال ذکر شده به برادرتان و یا
 همسرشان لازم است، نه بی‌ادبی است و نه خودخواهی.

س ۱۷۰. وظیفه بنده زمانی که فامیل‌های بی‌حجاب ما به خانه ما می‌آیند و

بعضًاً روسري هم نمي گذارند و آستين کوتاه مي پوشند و جوراب ندارند
چيست؟

ج. اگر قدرت داشته باشيد، آنها را در صورتی که با تذکر هم
رعايت حجاب نمي کنند به منزل راه ندهيد و مراوده با آنها را
قطع کنيد.

❖ تظاهر به گناه

س ۱۷۱. برخى معتقدند گناهانى مانند بدحجابى در انتظار مردم يا پخش
نووارهای مبتذل در ماشین‌ها يا مغازه‌ها يا بريايى مجالس لهو و لعب و
عروسي که شئون اسلامى در آنها رعايت نمى شود، علاوه بر حرمت اين
اعمال، آنها از باب اشاعه فساد يا إعانت بر اثم نيز گناه محسوب شده و
در حقیقت با يك عمل چند گناه انجام داده مى شود که چه بسا گناه
اشاعه فساد بزرگ‌تر باشد. خواهشمند است ارائه طریق فرمایید؟

ج. تظاهر به گناه که شکستن حریم شرع مقدّس و عادی
نمودن گناه است و جنبه بدآموزی نيز دارد و اشاعه فساد هم
محسوب مى شود، ممکن است از دو جهت گناه باشد، بلکه
گاهی از جهات متعدده و بالنتیجه حرمت آن شدیدتر است.



لباس بانوان

❖ الگوی مناسب برای لباس

س ۱۷۲. لطفاً بفرمایید که الگوی مناسب برای لباس پوشیدن ما کیست؟

ج. هر شخص در هر جامعه‌ای که زندگی می‌کند، شأنی دارد و باید لباسش مطابق شان عرفی با رعایت ضوابط شرعی باشد.

❖ لباس مارکدار - شلوار لی

س ۱۷۳. پوشیدن لباس‌های مارک‌دار، لباس و شلوار لی و... چه حکمی دارد؟

ج. برای زنان که موجب تهییج و جلب توجه اجنبي است، جایز نیست و برای مردان هم بر خلاف شئون و متانت آنها است.

❖ پوشیدن لباس تنگ و بدن‌نما

س ۱۷۴. آیا پوشیدن لباس‌های تنگ و بدن‌نما و زنده و آستین حلقه‌ای، آرایش کردن زن در حضور پدر یا فرزندش جایز است؟ آیا نیازی هست تذکر بدhem؟

ج. اگر موجب تحریک شهوت باشد حرام است و تذکرش مفید است.



س ۱۷۵. مشخص شدن حجم بدن زن از روی لباس‌ها برای افراد نامحرم ولی فامیل باشد، چه حکمی دارد؟ البته مطمئن هستم که فرد نامحرم توجّهی به این موضوع ندارد.

ج. مشخص شدن حجم کل بدن که با چادر هم مشخص می‌شود اشکال ندارد، ولی لباسی که حافظ حجم مفاتن بدن و مواضع مهیج می‌شود در حجاب از نامحرم کافی نیست.

س ۱۷۶. پوشیدن لباسی که پوشش مناسب ندارد (مثلاً یقه‌باز تا نصف سینه) در مجالس عروسی چه حکمی دارد؟

ج. چنانچه در معرض دید نامحرم نباشد، مانعی ندارد.

❖ پوشیدن کاپشن و شلوار

س ۱۷۷. پوشیدن کاپشن و شلوار برای بانوان چه حکمی دارد؟

ج. اگر در مرأی و منظر نامحرم باشد و باعث جلب توجه شود، جایز نیست.

❖ پوشیدن لباس‌های غربی

س ۱۷۸. آیا ترویج و تبلیغ فرهنگ فاسد غربی و بیگانه حرام و معصیت است؟

ج. اگر آن فرهنگ مورد و یا مستلزم معصیت باشد، ترویج آن جایز نیست.

س ۱۷۹. حدود لباس پوشیدن افراد بر اساس چه معیاری است و لباس‌هایی که

اخيراً به صورت زننده مُد شده‌اند و به صورت خيلي تنگ يا خيلي گشاد هستند و يا رنگ‌های ناجور دارند، آيا پوشیدن آنها اشكال دارد يا نه؟
ج. از پوشیدن لباس‌هایی که مُد کشورهای کفر است و تنگ و مهیج است، خودداری نمایید.

❖ پوشیدن بلوز و شلوار و زیرپوش رکابی در خانه س ۱۸۰. آيا مجاز به استفاده از زیرپوش رکابی در منزل در حضور پسر^۹ ساله‌ام می‌باشم؟
ج. خوب است بدن خود را ولو در حضور فرزندان خود بپوشید، ولی واجب نیست.

س ۱۸۱. پوشیدن بلوز و شلوار برای خانم‌ها چه در منزل و چه در خارج منزل چه حکمی دارد؟
ج. در منزل مانع ندارد و در بیرون منزل اگر معرض دید اجنبي باشد، جایز نیست.

❖ عرضه و تولید لباس با تصویر مبتذل س ۱۸۲. عکس‌های مبتذلی از زنان مکشفه و مردان بی‌حیا که بر روی البسه، روفرشی‌ها و ظروف و بالش‌ها و... انداخته می‌شود، چه صورتی دارد؟
ج. استفاده از این گونه البسه و فرش‌ها اگر ترویج فحشا و بدآموزی به افراد بر آن مترب می‌شود، جایز نیست؛ ولی مجرد داشتن عکس موجب حرمت تولید و خرید و فروش آنها نمی‌شود.

❖ حلقه نامزدی

س ۱۸۳. استفاده از حلقه‌های نامزدی برای خانم‌ها، آیا زینت محسوب می‌شود یا خیر؟ عدم استفاده چنانچه موجب مفسله شود، چه حکمی دارد؟
ج. استفاده از حلقه نامزدی اشکالی ندارد، ولی از نامحرم پوشاند؛ بلی، اگر طلا باشد برای مردها جایز نیست.

❖ خرید و فروش حلقه‌های نامزدی (طلا)

س ۱۸۴. خرید و فروش و ساخت حلقه‌های نامزدی (طلا) زنانه و مردانه که به صورت شبیه به همدیگر می‌باشند، چیست؟
ج. ساخت حلقه نامزدی طلا برای بانوان اشکال ندارد، برای مردان جایز نیست.

❖ پوشیدن طلا

س ۱۸۵. آیا پوشیدن طلا توسط زنان در دست که نامحرم آنها را ببیند حرام است؟
ج. پوشیدن طلا برای زن حرام نیست، و لکن نباید در معرض دید نامحرم قرار گیرد.

❖ پلاک طلا

س ۱۸۶. پلاک طلا که نقش کعبه روی آن حک شده استفاده آن، چه در نماز و چه در حالت عادی، چگونه است؟
ج. برای زن اشکال ندارد.



❖ عینک و ساعت

س ۱۸۷. آیا وسایلی چون عینک و ساعت که دائم مورد استفاده‌اند، برای زن زینت محسوب می‌شوند؟

ج. زن بنابر احتیاط واجب باید دست و صورت خود را از نامحرم بپوشاند، ولو عینک و ساعت زینت محسوب نشود.

❖ زینت‌آلات گران قیمت

س ۱۸۸. استفاده از گردن‌بند و زیورآلات و دستبند و یا پوشیدن لباس گران قیمت توسط زنان در مجالس زنانه چه حکمی دارد؟

ج. استفاده از زینت‌آلات گران قیمت برای زنان که در شأن آنان باشد، در صورتی که به نامحرم نشان ندهند، اشکال ندارد.

❖ دندان طلا برای زن

س ۱۸۹. گذاشتن دندان طلا برای مردان و زنان چه حکمی دارد؟
ج. برای زنان اشکال ندارد و برای مردان اگر روی دندان‌های جلو که دیده می‌شوند باشد، احتیاط در ترک است.

❖ استفاده نقره توسط زن

س ۱۹۰. آیا نقره برای زن مکروه است؟
ج. استفاده زن و مرد از نقره به عنوان زینت اشکال ندارد و مکروه هم نیست.





❖ پوشیدن کفش‌های غیرمعمول

س ۱۹۱. کفش‌هایی که دارای پاشنه بلند و یا نوک‌تیز هستند و در بازار عرضه می‌شوند، آیا برای خانم‌های محجبه اشکال دارد این نوع کفش‌ها را به پا کنند یا خیر؟

ج. اگر جلب توجه اجنبی نکند اشکال ندارد؛ هرچند کفش‌های معمولی و ساده بهتر است.

س ۱۹۲. پوشیدن کفش‌هایی که صدای مهیج دارد برای خانم‌ها به چه ترتیب است و همچنین برای آفایان به چه نحو است؟

ج. اگر جلب نظر جنس مخالف می‌نماید، اشکال دارد.

❖ پوشیدن لباس محلی شهری در شهرهای دیگر

س ۱۹۳. مستدعی است بیان فرمایید چنانچه کسی لباس محلی شهر خود را در شهر دیگر پوشد، به نحوی که جلب نظر کند، چه حکمی دارد؟
در ثانی اگر از این کار هدفی داشته باشد مثلاً لباس اهالی آن شهر را مناسب نداند و قصدش این باشد که مردم را به پوشیدن لباس محلی شهر خودشان تشویق کند - با این فرض که لباس محلی مردم شهر را اسلامی‌تر بداند و یا لااقل سعی کند به وسیله آن لباس محلی از تهاجم فرهنگی بیگانه و مانند آن جلوگیری کند - این عمل چه حکمی پیدا خواهد نمود؟

ج. پوشیدن لباس مربوط به شهر و یا قبیله خاصی از مسلمین

با آنکه مردم می‌دانند مربوط به آنهاست، اشکال ندارد و به آن صدق لباس شهرت نمی‌کند؛ بلی، چنانچه به نحوی باشد که عرفاً انگشت‌نما شود، به عنوان لباس شهرت اشکال دارد و البته این مسأله غیر از تشبیه به کفار است.

س ۱۹۴. پوشیدن لباس‌هایی که عام می‌پوشند، مثل فانتزی، آستین حلقه‌ای و... و یا طوری باشد که بیشتر بدن شخص پیدا باشد در مجالس شادی زن در حضور زن چه حکمی دارد؟ آیا لباس شهرت محسوب می‌شود؟ اگر فردی که این‌گونه لباس‌ها را می‌پوشد، اهل قرآن و کلاس‌های مذهبی و... باشد برای او لباس شهرت محسوب می‌شود؟

ج. به‌طورکلی پوشیدن لباس‌هایی که نزد متشرّعه سبک و برخلاف متنانت یا بر خلاف عفت است، اشکال دارد.

❖ خرید کفش و لباس چرمی خارجی

س ۱۹۵. خرید کفش‌ها و لباس‌های چرمی خارجی که در بازار مسلمانان فروخته می‌شود، چه حکمی دارد؟

ج. کفش و لباس‌های چرمی که از کشور کفر وارد می‌شود، اگر شک در تذکیه آنها داشته باشید، محکوم به نجاست است.

س ۱۹۶. آیا کفش ساخته شده از پوست حیوانی که تذکیه شرعی نشده، پا را نجس می‌کند؟

ج. اگر از پوست حیوانی مانند گاو و گوسفند که خون جهنده



دارد، تهیه شده باشد، محکوم به نجاست است.

❖ لباس تهیه شده از پوست پلنگ

س ۱۹۷. لباسی که از پوست پلنگ است و از اروپا می آورند، آیا پوشیدن آن جایز است؟ و پاک است یا نجس؟

ج. در فرض سؤال که از بلاد کفر آورده شده، پوشیدن آن جایز نیست و نجس هم هست. بلی، اگر مسلمان پلنگ را با رعایت شرایط ذبح کند پاک است، ولی در این صورت هم نماز با آن باطل است.

❖ لوازم پوستی تهیه شده از پوست مار و تمساح

س ۱۹۸. اشیا و لوازم پوستی که در کشورهای غیراسلامی از پوست مارها و تمساح‌ها ساخته شده، استعمال آنها حتی آنها که طهارت و پاکی شرط است جایز است؟

ج. امثال مار و تمساح که خون جهنه ندارند، محکوم به طهارتند.

❖ پارچه وارداتی

س ۱۹۹. پارچه‌هایی که از بلاد کفر می آورند (چینی، ژاپنی و...) حکم حلال یا حرام، پاک یا نجس بودن آنها چیست؟ اگرچه می گویند با دستگاه تمام‌اتوماتیک است و با دست انسان تماس ندارد، ولی می‌دانیم که سازنده آن دستگاه‌ها نیز همان کفار و مشرکین هستند.

ج. پارچه‌های غیرپوستی چنانچه علم به نجاست آن نداشته باشید، محکوم به طهارت است.

❖ رنگ لباس

س ۲۰۰. چه رنگ‌هایی برای لباس پسندیده نیست و چه رنگی توصیه شده است؟

ج. لباس سفید مستحب است.

❖ پوشیدن لباس سیاه

س ۲۰۱. لباس سیاه چه حکمی دارد؟
ج. لباس سیاه غیر از عمامه و عبا در حال نماز کراحت دارد.

س ۲۰۲. پوشیدن لباس سیاه در غیرنماز چه حکمی دارد؟ در مراثی اهل بیت ﷺ چه حکمی دارد؟

ج. در عزاداری اهل بیت ﷺ و ابراز سوگواری برای آن بزرگواران نه تنها اشکال ندارد، بلکه مستحب است.

❖ پوشیدن لباس سیاه در غیر نماز

س ۲۰۳. پوشیدن لباس سیاه در غیر وقت نماز چه حکمی دارد؟ و اگر خانم چادر عربی یا روسری سیاه می‌پوشد، حکم‌ش چیست (در غیرنماز)؟
ج. مکروه است ولی برای مراسم عزاداری اهل بیت ﷺ یا پوشش زن با چادر مشکی این کراحت نیست، بلکه به عناوینی افضل و اشرف است.

❖ پوشیدن پیراهن سفید در ماه محرم

س ۲۰۴. آیا به نظر جناب عالی پیراهن سفید پوشیدن در ماه محرم مورد اشکال است؟

ج. اگر به قصد اعراض از عزاداری سیدالشهداء علیه السلام نباشد، اشکال ندارد.





آرایش بانوان



زینت و آرایش زنان و مردان

۲۰۵. حکم زینت و آرایش برای خانم‌ها و آقایان چیست؟

ج. زینت نمودن بانوان برای شوهرانشان، مطلوب و مشروع

است، ولی ظاهر شدن در اجتماع با زینت به نحوی که معرض

دید اجنبی باشد، جایز نیست و نسبت به آقایان اگر منظور،

زینت مناسب با شئون آنها نظیر لباس پاکیزه و خوب پوشیدن

۱۳۲ / آرایش بانوان

و بدن را پاکیزه نگهداشتن و بر طرف نمودن منفّرات باشد

مستحسن و روش ائمه است و اگر منظور پوشیدن

لباس‌های مبتذل و سرو صورت را به شکل‌های مختلف

درآوردن و مانند آنها است، بر خلاف متنات و شأن مرد است و

در بعض موارد محل اشکال، بلکه حرام است.

آرایش در بیرون خانه (محل کار، کلاس درس و ...)

۲۰۶. آرایش کردن خانم‌ها در بیرون از خانه و یا آنها یعنی که مشغول کار و

یا درس هستند، چه حکمی دارد؟

ج. اگر در معرض دید نامحترم است، باید خود را بیوشاند.

۲۰۷. در مورد زن ممحنجهای که کاملاً حجاب دارد، ولی صورت خود را



آرایش کرده و از منزل بیرون می‌رود، آیا شرعاً جایز است؟
ج. شرعاً حرام است.

س ۲۰۸. آیا آرایش کردن طوری که بسیار کم و عرف‌پسند باشد، ایراد دارد؟
ج. آرایش مانع ندارد، ولی از نامحرم واجب است پوشیده باشد.

س ۲۰۹. آیا آرایش کم‌رنگ که زیاد دید ندارد، اشکال دارد؟ برق ناخن، لاک سفید کمرنگ یا طراحی روی ناخن به رنگ تقریباً خود ناخن چطور؟
ج. اگر جلب توجه نکند و نامحرم نیز نبینند، اشکال ندارد.

س ۲۱۰. آیا شوهر می‌تواند و حق دارد به همسرش که با حجاب به مجالس زنانه می‌رود بگوید با آرایش به چنین مجالسی برو.
ج. شوهر چنین حقی ندارد.

س ۲۱۱. این حقیر متأهل بوده، در خصوص آرایش زوجه در بیرون از منزل با وجود مخالفت زوج حکم شرعی چیست؟
ج. برزن واجب است خود را از نامحرم بپوشاند و با آرایش خارج شدن و بدون اینکه صورت پوشانده شود، معرض فساد و تبعات سوء است؛ چه شوهر مخالفت کند، چه نکند.

❖ آرایش زن برای شوهر

س ۲۱۲. آیا آرایش زن فقط برای شوهرش حلال است؟ مثلاً اگر آرایش کند

برای شرکت در یک مجلس زنانه اشکال دارد؟

ج. اشکال ندارد.

س ۲۱۳. آیا آرایش کردن زن برای شوهرش واجب است؟ چنانچه در شرایط متعدد حکم فرق می‌کند، مشخص فرمایید.

ج. اگر زوج از زوجه بخواهد که برای او زینت کند، بر زوجه واجب است که در حد متعارف برای زوج زینت کند.

❖ آرایش به سبک غربی در خانه

س ۲۱۴. آیا خانم‌ها می‌توانند در خانه برای شوهر آرایش به سبک‌های غربی و مدل‌های غربی اعم از لباس، چهره، مو انجام دهند؟

ج. پوشیدن لباسی که مخصوص کفار است، جایز نیست و از آرایش به سبک آنها نیز مسلمان‌ها بپرهیزنند.

❖ حد آرایش زن برای محارم

س ۲۱۵. چه حد از آرایش زنان برای محارم غیرشوهر مجاز است؟
ج. در موردی که زینت موجب تحریک و ریه شود، جایز نیست.

❖ آرایش کردن هنگام خواستگاری

س ۲۱۶. آرایش کردن دختران هنگام خواستگاری چه حکمی دارد؟ نگاه کردن داماد به بدن و آرایش او شرعاً چگونه است؟



ج. چنانچه آرایش مذکور موجب گول خوردن داماد شود، جایز نیست و قدر متین از موارد جواز نگاه پسر به دختری که در صورت پسندیدن بنا دارد با او ازدواج کند، نگاه به صورت و موه دست و گردن به طور معمول و طبیعی است و نگاه به دختر پس از آرایش محل اشکال است.

❖ استفاده از عطر و کرم بودار

س ۲۱۷. حکم استفاده بوی خوش برای خانم‌ها چیست؟
ج. اشکال ندارد، ولکن در موقع خروج از منزل اگر معطر بودن موجب توجه اجنبی شود، از عطر زدن خودداری شود.

س ۲۱۸. استفاده از کرم‌هایی که بعضًا در چهره اثر آرایشی هم دارد، آیا زینت محسوب می‌شود یا خیر؟ استفاده از کرم‌های ضد آفتاب چه حکمی دارد؟

ج. اگر جلب‌توجه نامحرم نکند، استفاده از آنها اشکال ندارد.

❖ استعمال ادکلن

س ۲۱۹. استعمال انواع ادکلن چه حکمی دارد؟
ج. اگر یقین به نجاست آن ندارید، اشکال ندارد.

❖ دوخت لباس و آرایش به سبک خارجی‌ها

س ۲۲۰. آرایش موی سر و دوختن لباس به مدل خارجی‌ها چه حکمی دارد؟

ج. خود را به زی خارجی‌ها درآوردن مذموم است و تبعات سوء دارد.

❖ رنگ کردن مو

س ۲۲۱. رنگ کردن مو برای خانم‌ها برای زینت آیا مشروع است یا خیر؟
ج. اشکال ندارد.

❖ گره زدن مو

س ۲۲۲. در کتاب حلیة المتقيین خواندم که موها را باید دو حصه کرد و اگر کاکل کنی و یا موها را به جلو گره بزنی حرام است؛ در این مورد توضیح بفرمایید؛ زیرا اکثر خانم‌ها موهای جلوی خود را جداگانه به وسیله گیره یا شانه گره می‌زنند؟

ج. برای زن‌ها اگر به نامحرم نشان ندهند و هنگام مسح سر در وضو شرایط مسح را مراعات کنند، اشکال ندارد.

❖ آرایش ابرو

س ۲۲۳. برداشتن موهای صورت و ابرو (زن) چه حکمی دارد؟
ج. اشکال ندارد.

س ۲۲۴. خانمی سؤال نموده در آرایشگاه زنانه خط ابرو را ترمیم می‌کنند و بعضی از علماء گفته‌اند این عمل حرام است. نظر حضرت عالی در این خصوص چیست؟





ج. عمل مذکور در سؤال، حرام نیست.

س ۲۲۵. آرایش ابرو برای خانم چه حکمی دارد؟ آیا زینت شمرده می‌شود که در این صورت پوشانیدن آن از نامحرم لازم باشد؟
ج. بلی، زینت است باید از نامحرم، مستور شود.

❖ کاشت مو در ابرو، خط لب، پیوند مژه و تاتو

س ۲۲۶. آیا کاشت مو مشروع می‌باشد یا نه؟ و آیا برای وضو و غسل به عنوان مانع ایجاد اشکال می‌کند یا خیر؟

ج. کاشتن مو مانع ندارد، آنگاه اگر جزء بدن شود، به‌طوری‌که مثل موهای معمولی رشد می‌کند، حکم موی معمولی را دارد و اگر چنین نباشد، باید آب وضو و غسل به پوست بدن برسد.

س ۲۲۷. کاشتن ابرو و خط لب و پیوند مژه که فعلاً مدد شده است چه حکمی دارد؟ و پوشاندن صورت در مسأله فوق واجب است یا خیر؟
ج. اگر مانع از رسیدن آب وضو و غسل به بشره نباشد، فی‌نفسه اشکال ندارد.

س ۲۲۸. تاتو (خالکوبی) ابرو برای جلوگیری از پیدا نبودن کم‌پشتی یا نداشتن ابرو برای زنان، برای نماز و سایر موارد چه حکمی دارد؟
ج. اگر زیر پوست باشد، برای هر یک از وضو و غسل و نماز مانع ندارد.

س ۲۲۹. مدتی است بانوان محترمه به ابرو و یا دور لب عملیات تاتو انجام می‌دهند (پررنگ کردن دور ابرو و لب یا خال کوبی) که طبعاً زینت تلقی می‌شود که گاهی پوشاندن آن نیز مقدور نمی‌باشد. ولذا مستدعي است بفرمایید که این عمل مشمول آیه شریفه «وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَ»^۱:
می‌باشد یا نه و چه حکمی دارد؟

ج. بلی، مشمول نهی مذکور در آیه شریفه است و ابداء و نشان دادن آن نزد مرد اجنبي حرام است.

❖ کاشت خال

س ۲۳۰. کاشت خال در صورت جهت زیبایی برای مردان و زنان، چه حکمی دارد؟

ج. فی نفسه مانع ندارد، مگر اینکه مستلزم تبعات سوء باشد.

❖ لنز چشم

س ۲۳۱. استفاده از لنز چشمی برای زیبایی که خانم‌ها بیشتر مصرف می‌کنند و ظاهر شدن در جامعه چگونه است؟

ج. فی نفسه اشکال ندارد، ولی اگر این عمل به وسیله مرد نامحرم انجام شود، حرام است و اگر دکتر محرم انجام دهد، از این جهت مانع ندارد، ولی ظاهر نمودن صورت در بین نامحرمان جایز نیست.

❖ از بین بردن موی دست و پا

س ۲۳۲. آیا از بین بردن موهای دست‌ها (فاسلله مج تا سر انگشتان) و دیدن آن توسط نامحرم اشکال دارد؟

ج. از بین بردن موی دست مانع ندارد و نشان دادن به نامحرم جایز نیست.

❖ رنگ زدن ناخن

س ۲۳۳. رنگ زدن ناخن‌ها با رنگ‌های مصنوعی (مانند لاک) در غیرموقع غسل ووضو به عنوان زینت چگونه است؟

ج. مانعی ندارد.

س ۲۳۴. استعمال رنگ که فعلاً رواج یافته از نظر شرعی چگونه است؟
ج. اصل استعمال آن اشکالی ندارد، ولی اگر جرمیت داشته باشد برای مسح در وضو موجب اشکال است.

❖ بلند گذاشتن ناخن

س ۲۳۵. بلند گذاشتن ناخن جهت زیبایی برای مردان و زنان، چه حکمی دارد؟

ج. ترک این عمل بهتر و اوافق به متانت زن و مرد است و زنان و مردان متدين این کار را نمی‌کنند.

❖ سرمه کشیدن

س ۲۳۶. آیا سرمه کشیدن برای زنان زینت محسوب می‌شود و لازم است

پوشانده شود؟

ج. لازم است پوشانده شود.

❖ سوراخ کردن گوش دختران و بانوان

س ۲۳۷. سوراخ کردن گوش دخترخانم‌ها و زنان برای اینکه گوشواره بر

گوش کنند، مشروع است یا خیر؟

ج. اشکال ندارد.

❖ دفن مو و ناخن چیده شده

س ۲۳۸. در روایات دیده می‌شود که مؤمن باید موها و ناخن‌های چیده شده

را دفن نماید، با توجه به شرایط شهرنشینی تکلیف چیست؟

ج. عمل مذکور واجب نیست.

❖ انجام عمل زیبایی

س ۲۳۹. حکم اعمال زیر چیست:

۱) چسباندن (کاشت) نگین روی دندان، جهت زیبایی که از نظر طبی

نیز لزومی ندارد؛ چه برای مردان و چه زنان؟

۲) کشیدن پوست صورت و پیشانی برای رفع چین و چروک‌های آن

جهت زیبایی که از نظر طبی نیز لزومی ندارد؛ چه برای مردان و چه

برای زنان؟





۳) رفع تیرگی و پف دور چشم و نیز تیرگی و چروک دور لب جهت

زیبایی که از نظر طبی نیز لزومی ندارد؛ چه برای مردان و چه برای زنان؟

۴) رفع تیرگی ها و لکه های موجود در پوست و نیز رفع فرورفتگی های

صورت جهت زیبایی که از نظر طبی نیز لزومی ندارد؛ چه برای مردان و

چه برای زنان؟

۵) رفع افتادگی پلک، رفع خطوط اخم و خنده و رفع غبگب جهت

زیبایی که از نظر طبی نیز لزومی ندارد؛ چه برای مردان و چه برای زنان؟

۶) بالا کشیدن ابرو، برجسته سازی گونه و چانه، بزرگ کردن لبها یا

کوچک کردن آنها و چاق کردن صورت جهت زیبایی که از نظر طبی نیز

لزومی ندارد؛ چه برای مردان و چه برای زنان؟ و آیا هزینه ای که صرف

امور مذکور می گردد، مشمول خمس می شود یا خیر؟

ج. اگر اعمال مذکور موجب لمس و نظر حرام نباشد و برای

شخص ضرر نداشته باشد و مفسده دیگری نیز متربّ نشود،

مانع ندارد و پولی که مصرف می شود اگر عرفاً م مؤونه زندگی

محسوب نشود، باید تخمیس شود.

س. ۲۴۰. الف) کوچک یا بزرگ کردن شکم و ران و باسن، جهت زیبایی و

مزون شدن اندازه این اعضا، که از نظر طبی نیز لزومی ندارد، چه برای

مردان و چه برای زنان، چه حکمی دارد؟

ب) حکم جراحی صورت که با این عمل چهره شخص تا مقداری و

شاید هم به کلی تغییر کند که از نظر طبی هم لزومی ندارد، چه برای

مردان و چه برای زنان، چه حکمی دارد؟

ج. اگر مشتمل بر خلاف شرعی از قبیل نظر و لمس حرام
نباشد، اشکال ندارد.

❖ آرایشگری و آرایشگاه زنانه

س ۲۴۱. شغل آرایشگری زنانه چه حکمی دارد؟ و همچنین خانم‌هایی که
برای آرایش و کندن مو آن هم توأم با درد و سرخی صورت اقدام
می‌کنند، چه حکمی دارد؟

ج. اگر مشتمل بر عملی که شرعاً جایز نیست نباشد، فی حد
نفسه اشکال ندارد و کندن مو نیز برای آرایش، به‌طوری که
معمولی و متعارف بین زن‌ها است، اشکال ندارد.

س ۲۴۲. بزک کردن و یا درست کردن مو و... برای خانمی که می‌دانیم خود
را از نامحرم نمی‌پوشاند، چه حکمی دارد؟ اگر نمی‌دانیم چطور؟ اگر
شک داریم چطور؟

ج. جایز نیست و شما نسبت به زنی که نمی‌دانید خود را به
نامحرم نشان می‌دهد یا نه یا شک دارید، تکلیفی ندارید.

❖ تهاجم فرهنگی، بدحجابی و پوشش نامناسب

س ۲۴۳. متأسفانه وضع فرهنگ جامعه به صورت نامطلوبی درآمده است،
بدحجابی در خیابان‌ها و پارک‌ها و مزاحمت‌های علنی برای نوامیس
مردم، پوشش نامناسب جوانان و از طرفی کوتاهی برخی از مسئولین



چیست؟

ذی ربط در اجرای قانون را شاهدیم، تکلیف دولت و مردم در این رابطه

ج. تکلیف همه بدون استثناء، رعایت احکام شرع و حلال و حرام دین است و هر کسی بر طبق توان خود باید امر به معروف و نهی از منکر نماید تا خدای ناخواسته تدریجاً، معروف منکر نشود و منکر عنوان معروف پیدا نکند.

س ۲۴۴. متأسفانه بسیار دیده می‌شود دختران جوان آرایش کرده و موهای خود را تا فرق سر، گردن و سینه را بیرون گذاشته و ناخن دست‌ها و پاهای خود را لاک زده و با کفش‌هایی تابستانی بدون پوشیدن جوراب در خیابان‌ها دیده می‌شوند. مطمئناً بسیاری از این دختران بر اثر جوانی و جهالت نمی‌دانند چه می‌کنند و توان رهایی از این منجلاب را ندارند. لطفاً آنها را نصیحت و راهنمایی کنید و بفرمایید چه کنند که رهایی یابند؟

ج. این گونه اعمال در بین اجتماع، حاکی از بی‌مبالاتی و پیروی هوای نفس است. البته تغییر دادن این روش با مقداری نصیحت که بارها شده کم‌اثر است. تا برای انسان معرفت به مضار دنیوی و اخروی این امور حاصل نشود، هوای نفسانی را دنبال می‌کند و حصول معرفت محتاج به تربیت‌های خانوادگی و مراقبت جدی و تبلیغ و ارشاد است که باید همه با هم همکاری نماییم، خداوند همه را از شرور فسقه حفظ نماید.

❖ وظیفه مسلمانان نسبت به حجاب در غرب

س ۲۴۵. با توجه به تضییقات اخیر برخی کشورهای اروپایی نسبت به رعایت حجاب بانوان مسلمان، خواهشمند است وظیفه مسلمانان این کشورها و همچنین سایر کشورها و دولتهای اسلامی را در این خصوص بیان فرمایید.

ج. واضح است که وظیفه، موضع گیری قاطع در برابر این هجمات و محکوم کردن آنها و مطالبه حقوق اسلامی آنها است. اگر از یک میلیارد نیم مسلمان یک دهم، بلکه از آن هم کمتر، از گوشه و کنار دنیا از این کشور و آن کشور در این منطقه و آن منطقه این تجاوزات به حقوق بانوان مسلمان محکوم شود و همه فریاد نفرت و انژجار خود را بلند و به محاکم و مقامات بینالمللی شکایت نمایند، مؤثر خواهد شد. خداوند وحدت کلمه مسلمین را حفظ فرماید.

۷۱ / ارشاد بیوان

❖ برخورد با بی حجابی

س ۲۴۶. در صورتی که زنی مسلمان مقید به حفظ حجاب شرعی نباشد، وظیفه ما در برخورد با او چیست؟ (به عنوان مثال در خیابان زنی بی حجاب از ما سؤالی پرسید) حکم نگاه عمدى و غیرعمدى را بیان فرمایید.

ج. در فرض مذکور جواب سؤال او را بدھید، ولی نگاه عمدى به او گناه دارد و با وجود شرایط وجوب امر به معروف او را به حجاب امر کنید.

س ۲۴۷. برخورد با عدم حجاب کامل از جمله بیرون بودن موهای سر خواهران، داشتن آرایش، استعمال عطریات و پوشیدن مانتوهای اندامی (تنگ و چسبان و کوتاه) بدون چادر و نیز پوشیدن کفش‌های بندی تابستانی بدون جوراب چه حکمی دارد؟

ج. نهی از منکر در صورت احتمال تأثیر و با حفظ مراتب آن واجب و ترکش مضرات دنیوی و اخروی زیادی دارد و ترک این فریضه مهم جامعه اسلامی را به این مرحله شنیع رسانده است، اگر در برخوردها کاسب، معلم، مدیر، کارگر و هر صنفی از زن و مرد تذکر بدھند، ولو یک کلمه با ملایمت، کار به اینجا نمی‌رسد که دست و روی باز و زینت کرده در اجتماع ظاهر شدن یک امر عادی شود و کم کم زنان و دختران خجالت بکشند که صورت خود را بپوشانند.





﴿ نگاه کردن زن به مرد نامحرم

س ۲۴۸. نگریستن به مرد نامحرم چه حکمی دارد؟ چه از تصویر از تلویزیون باشد یا مستقیم باشد یا عکس و غیره باشد؟

ج. نگاه زن به مرد یا به عکس او و یا در تلویزیون اگر از روی التذاذ و یا معرض ریبه (خوف و قوع در گناه) باشد، حرام است و اگر التذاذ و یا مورد ریبه نباشد، نظر به مواضعی که از سابق پوشاندن آنها در بین مردان مرسوم نبوده، مانند صورت و دست و سر و گردن، اشکال ندارد.

س ۲۴۹. حکم نگاه کردن زن به بدن مرد نامحرم چیست؟
ج. نگاه کردن زن به جاهایی از بدن مرد نامحرم که برخene بودنش از سابق متعارف نبوده، حرام است.

س ۲۵۰. نگاه کردن به حجم بدن زن از روی پوشش بدون ریبه و به بدن پسربچه یا دختربچه با ریبه از طرف زن یا مرد چه حکمی دارد؟
ج. نگاه با ریبه به هر چیز و هرکس هرچند پسربچه یا دختربچه باشد، چه نگاه کننده زن باشد یا مرد، حرام است و نگاه به

حجم بدن زن نامحرم از روی پوشش اگر منفک از ریشه و التذاذ باشد، اشکال ندارد.

❖ نگاه کردن زن به بازو و آرنج مردان نامحرم
س ۲۵۱. حکم نگاه کردن زنان به بازو و آرنج مردان نامحرم چیست؟
ج. جایز نیست.

❖ نگاه کردن زن به مردان شناگر در استخر و ساحل دریا
س ۲۵۲. آیا نگاه کردن زنان به مردان شناگر در سواحل و استخراها جایز است؟ در صورتی که چنین موردی پیش آمد، وظیفه ما چیست؟
ج. جایز نیست و در مواردی که پیش بباید در صورت امکان و احتمال تأثیر، باید نهی از منکر نمود.

❖ نگاه کردن زن به بازیگر مرد در تئاتر
س ۲۵۳. آرایش کردن مردان برای نمایش (تئاتر) و غیرنمایش و نگاه کردن به آنها برای زنان شرعاً چه حکمی دارد؟
ج. اگر مشتمل بر فعل حرامی نباشد، فی نفسه اشکال ندارد؛
لکن این عمل دون شان مرد است و در هر حال چنانچه تهییج شهوت کند، نظر به آنها حرام است.

❖ بازیگری زن و مرد و نگاه به آنان
س ۲۵۴. بازی افراد در نمایش‌ها و فیلم‌ها در قالب زن و شوهر و خواهر و

برادر اولاً و ثانیاً دیدن آنها را جایز می‌دانید یا خیر؟

ج. هرگاه اجنبی از یکدیگر و غیرمحرم باشند جایز نیست و

دیدن آنها بستگی به نحوه پوشهش آنها دارد.

❖ نگاه کردن زن به چهره علما

س ۲۵۵. نگاه کردن بانوان به چهره بعضی از علما که واقعاً جذاب و نورانی و دلنشیں هستند - چه حضوری و چه در عکس - هر یک چه حکمی دارد؟

ج. اگر برای کسب ثواب و توجه به مقام علم و عمل او باشد، مطلوب است.

❖ نگاه کردن دانشآموز و دانشجوی دختر به استاد مرد

س ۲۵۶. دانشآموزان و دانشجویان دختری که در کلاس درس آقایان شرکت می‌کنند، وظیفه آنها نسبت به نگاه کردن، سؤال و جواب و دیگر برخوردهای بین شاگرد و استاد چیست؟

ج. نگاه عمدى با التذاذ و ريبة حرام و بدون آن نیز بنا بر احتیاط واجب، ترک شود و اما صحبت کردن در صورتی که التذاذ و ريبة در بین نباشد اشکال ندارد، والا جایز نیست.

❖ نگاه کردن زن به عکس شوهر مرحومش

س ۲۵۷. زنی که شوهرش مرده، آیا می‌تواند با قصد ريبة به عکس او نگاه کند؟

ج. این عمل حکم نگاه به خود شوهر با قصد لذت را ندارد و
ترک آن اولی است.

❖ نگاه کردن زن به عکس مرد نامحرم

س. ۲۵۸. تبلیغات بیش از حدّ بسیاری از جمله دختران را به سوی فوتیال و
جمع‌آوری عکس‌های فوتیالیست‌ها و نصب آنها در منازل کشانده و
اثرات نامطلوبی را از نظر تحصیلی و الگودهی داشته و در برخی موارد
موجب بروز برخی منکرات در جامعه گردیده است، ارشاد
حضرت عالی در این زمینه چیست؟ و نگاه کردن زنان به صحنه‌های
ورزشی مانند شنا و کشتی و... چه می‌باشد؟

ج. متأسفانه نسبت به این امور بیش از حد تشویق و ترغیب
می‌شود و عواقب سوء و آثار منفی بسیار دارد، از جمله اثرات
نامطلوبی که در سؤال ذکر کرده‌اید و آثار نامطلوب دیگر و فعلًاً به
صورت سرمایه پرسودی برای عده‌ای شده است. نگاه زنان هم
به این گونه صحنه‌ها با توجه به عوارض قطعیه نامناسبی که دارد
جایز نیست و خانواده‌های متدين از آن خودداری می‌کنند و اگر
وضع به شکل کنونی پیش برود، شاید در مدتی نه چندان دور
ورزش بانوان هم به صورت غیرمشروع و مفسد اخلاق جامعه
امری عادی و متعارف شود و هیچ‌کس هم اعتراض نکند.
خداآوند همه را از شرور و فتن آخرالزمان محفوظ فرماید.

❖ عکسبرداری زن از مرد نامحرم

س ۲۵۹. عکاسی زنان توسط مرد نامحرم یا بالعکس، چنانچه مستلزم انجام گناه باشد یا مقدمه‌ای برای انجام گناه شود، چه حکمی دارد؟
ج. واضح است که در فرض سؤال جایز نیست.

❖ وضع گرفتن مرد و نگاه زن

س ۲۶۰. پیدا شدن دست‌ها تا کمی بالاتر از آرنج برای وضع و غیرآن چه حکمی دارد برای مرد؟ (در صورتی که زن نامحرم آن را ببیند)؛ همچنین باز گذاشتن یقه که قسمتی کم از بدن معلوم شود؟
ج. آنچه که در این مورد از سابق در بین مردها عادت به آن جاری بوده، اشکال ندارد.

❖ نگاه کردن زن به مردان در تلویزیون

س ۲۶۱. دیدن مردان و زنان بی‌حجاب با حالت‌ها و اعمال خاص خودشان که عادت به آن دارند در تلویزیون (از کانال‌های کشورهای عربی) اگر موجب مفاسد خاصی نگردد، چه حکمی دارد؟
ج. در هر حال جایز نیست.

❖ نگاه کردن زن به فیلم عزاداران سیدالشہدا

س ۲۶۲. برخene شدن عزاداران در عزاداری‌ها چه صورتی داشته و تکثیر فیلم و سی‌دی‌های این‌گونه جلسات و نگاه کردن زنان به این فیلم‌ها چگونه است؟

ج. زن‌ها باید از نگاه کردن به بدن نامحرم خودداری کنند.

❖ نگاه کردن بanonan به فوتبال و کشتی مردان

س ۲۶۳. بازی فوتبال و کشتی و امثال آن و نگاه کردن به این بازی‌ها که

تصویر و ظاهر آن، بسیار نامناسب است آیا جایز است یا خیر؟

ج. تماشای آن برای خانم‌ها محل اشکال است؛ چون معمولاً

عرض ریبه و التذاذ و تهییج شهوت است.

س ۲۶۴. تماشای مسابقات ورزشی مردان توسط anonan چه حکمی دارد؟ و

آیا در این مورد تماشا از طریق تلویزیون با تماشای در استادیوم از لحاظ

حکم فرق دارد؟

ج. دیدن مسابقات دارای مناظر مهیج جایز نیست.

❖ نگاه کردن زنان به رقص در تلویزیون

س ۲۶۵. دیدن رقص در تلویزیون برای زنان اشکال دارد؟

ج. جایز نیست.

❖ استحمام کردن عقب افتاده ذهنی

س ۲۶۶. کسانی که عقب افتاده ذهنی هستند، برای نظافت آنها می‌توان آنها

را حمام برد و تمیز کرد؟ نظافت عورتین آنها چطور؟

ج. رسیدگی به آنها بسیار خوب است و در مورد تنظیف عورتین

تا آنجا که ممکن است باید به وسیله محارم آنها انجام شود.

❖ نگاه کردن زن به عورت خود

س ۲۶۷. آیا نگاه کردن مرد یا زن به بدن یا عورتین خود با قصد لذت گناه محسوب می‌شود؟ و اگر گناه است آیا ازدواج واجب می‌شود؟
ج. اگر معرض استمنا یا به قصد استمنا باشد، حرام است.





❖ حضور زنان در شب‌نشینی و میهمانی

س. ۲۶۸. در مجالسی که بین اقوام و اقارب به عنوان شب‌نشینی، میهمانی و غیره تشکیل می‌شود غالباً زنان آنها هم حضور دارند؛ تکلم کردن زن‌ها در این‌گونه مجالس چه صورت دارد، درحالی که مردان صدای آنها را استماع کرده و آنها را می‌شناسند؟

ج. اگر معرض تلذذ و ریبه شنوندگان نامحرم نباشد، اشکال ندارد.

س. ۲۶۹. در میهمانی‌های خودمانی و فامیل‌ها این‌گونه مرسوم است که زن و مرد همه در یک اطاق نشسته و بر سر یک سفره غذا می‌خورند. البته با چادر ولی در این بین صحبت‌ها و خنده‌ها و گاهی هم شوخت‌هایی که خارج از نزاکت نباشد، انجام می‌گیرد آیا این‌گونه اختلاط را حضرت عالی اجازه می‌فرمایید یا باید از هم جدا شد؟

ج. اگر مستلزم فعل حرامی نباشد اشکال ندارد؛ اگرچه بهتر ترک این نوع اختلاط است.

❖ رفت و آمد زن با اقوام

س ۲۷۰. نظر جناب عالی در مورد رفت و آمد همسر بنده با اقوام چیست؟ آیا می‌تواند با افراد نامحرم اقوام گفت و گو کند یا به همان سلام و احوال پرسی اکتفا کند؟

ج. اگر رفت و آمدها ضرر اخلاقی نداشته باشد و در اثنای آن افعال حرام مانند نظر و لمس مثلاً واقع نشود، اشکال ندارد.

❖ شنیدن و شنواندن صدای زن

س ۲۷۱. شنیدن و شنواندن صدای زن نامحرم در مورد گفت و گوهای روزانه، تلاوت قرآن، خواندن مقالات، اشعار و مرثیه، چه حکمی دارد؟

ج. در فرض سؤال، چنانچه صدای زن به نحو مهیج باشد، استماع و اسماع آن جایز نیست.

❖ تواشیح

س ۲۷۲. به طور کلی تواشیح از نظر شرعی اشکالی دارد یا خیر؟

ج. اگر مشتمل بر غنا و یا همراه موسیقی نباشد و زنان در برابر مردان نخوانند، مانع ندارد.

❖ استماع صدای زن در همخوانی

س ۲۷۳. استماع صدای زن در همخوانی چه حکمی دارد؟

ج. در هر موردی که معرضیت برای انگیزش شهوت و تحریک

اجنبی داشته باشد، جایز نیست و غالباً معرضیت دارد.

س ۲۷۴. نظر حضرت عالی در مورد اجرای برنامه‌های مذهبی همچون تواشیح و یا جمع خوانی قرآن کریم و یا اجرای سرود و خواندن شعر به صورت گروهی و یا انفرادی توسط خواهران در مجالسی که برادران نیز حضور دارند چیست؟

ج. حرام و موجب فساد اخلاق است.

❖ همخوانی زن و مرد

س ۲۷۵. شنیدن همخوانی سرود زن و مرد بدون دیدن تصویر و با دیدن تصویر چه حکمی دارد؟

ج. در هر دو صورت حرام است.

❖ آوازه خوانی زن برای شوهر

س ۲۷۶. آواز خواندن زن برای شوهرش و برای زنان به صورت غنا جایز است یا نه؟

ج. جایز نیست.

❖ کل (هلله) زن در عروسی

س ۲۷۷. کل (هلله) یک نوع صدایی است که زن‌ها به هنگام عروسی یا عزا به کار می‌برند، چه حکمی دارد؟

ج. اگر معرضیت برای فساد و گناه نداشته باشد مانع ندارد.



البته در مجالس عروسی معرضیت آن قویاً محتمل است.

❖ سرود خواندن بانوان

س ۲۷۸. شنیدن صدای زن در سرود چه حکمی دارد؟
ج. در هر موردی که معرضیت برای انگیزش شهوت و تحریک اجنبي داشته باشد جایز نیست و غالباً معرضیت دارد.

س ۲۷۹. برخی از مؤسّسات قرآنی که خواهران در آن آموزش می‌بینند، از اساتید مرد استفاده می‌نمایند و مرسوم شده است که خواهران به صورت دسته جمعی در محضر استاد با صوت و لحن همخوانی می‌کنند و گاه به خواندن سرود و یا تواشیح به صورت جمعی در حضور استاد نامحرم می‌پردازنند و احياناً به هنگام رفتن به اردو با حضور راننده مرد سرودخوانی می‌کنند؛ از این‌رو استدعا دارم نظر شریفتان را در موارد ذیل بیان فرمایید:

- الف) آیا در مورد فوق، حکم تک‌خوانی و همخوانی متفاوت است؟
- ب) در موارد مذکور نفس التذاذ نامحرم و یا مفسدہ موجب حرمت است و یا خوف نسبت به تحقق التذاذ و مفسدہ؟
- ج) آیا در مورد فوق، نابینا بودن استاد نامحرم در حکم استماع صوت و لحن اجنبيه و خواندن آنان می‌تواند تعیيري ایجاد کند؟
- د) در مواردي که هیچ ضرورتی برای اين همخوانی وجود ندارد، مثل اينکه کلاس جهت آموزش تفسير و یا مفاهيم برگزار می‌شود (نه

تجوید در حد فرگیزی قواعد ضروری آن هم با نبودن استاد زن) آیا خواهران مجاز به خواندن با صوت و لحن‌های مخصوص برای استاد نامحرم هستند؟

ه) آیا شکل گرفتن این امر را به عنوان فرهنگ و سنت اسلامی در بین خواهران متدينه، مناسب با تقوا و به صلاح آنان می‌دانید؟
ج (الف). فرقی نمی‌کند.

ج (ب). چنانچه گفته شد معرضیت، کافی برای حرمت است؛ به این معنی که ممکن است احیاناً در مورد خاصی التذاذ حاصل نشود، ولی نوعاً موجب التذاذ و سایر مفاسد است.

ج (ج). از جهت التذاذ تفاوتی بین نابینا و بصیر نیست و از جهت معرضیت، بر حسب موارد ممکن است مختلف باشد.

ج (د). جایز نیست.

ج (ه). برخلاف تقوا و ورع و هویت اسلامی و عفت زن است.

❖ سرود خواندن دختران در حضور معلمان مرد

س ۲۸۰. قرآن خواندن یا سرود و دکلمه خواندن دختران دانشآموز در حضور معلمان مرد چه حکمی دارد؟

ج. در فرض مذکور دختران و بانوان از خواندن نزد نامحرمان خودداری کنند.

❖ همخوانی دختران در حضور نامحرم

س ۲۸۱. همخوانی دخترها به گونه‌ای که صدای شخص خاصی واضح و معلوم نباشد، در حضور نامحرمان، چه حکمی دارد؟ همین همخوانی در مجالس عقد و عروسی زنانه و رقصیدن با آن چطور؟

ج. اگر در معرض تلذذ و ریبه باشد یا همراه با رقص، حرام است.

❖ آوازه‌خوانی زن

س ۲۸۲. آیا گوش کردن به موسیقی مجاز (که مناسب مجالس لهو و لعب و خوشگذرانی نیست) که توسط زن خوانده می‌شود، برای مردان جایز است؟ برای زنان چطور؟

ج. مطلقاً حرام است.

س ۲۸۳. آیا آوازه‌خوانی زن بدون ایجاد شهوت و مهیج بودن جایز است؟
ج. آوازه‌خوانی زن برای مرد نامحرم حرام است و اگر غنا باشد در هر حال حرام است.

❖ خوانندگی زن برای زنان

س ۲۸۴. خوانندگی زن برای زنان چه حکمی دارد؟
ج. اگر غنا نباشد و همراه با استفاده از آلات لهو نباشد، اشکال ندارد.

س ۲۸۵. خوانندگی زنان در مجالس زنانه (روضه یا مولودی) در حالی که با بلندگو صدای آنها در کوچه و خیابان توسط نامحرمان شنیده می‌شود و چه سما موجب تحریک آنان می‌شود چه صورت دارد؟

ج. چون معرضیت برای فساد اخلاق و ریبه و التذاذ دارد محل اشکال است.

❖ سرودخوانی زن برای زنان در مجلس عروسی

س ۲۸۶. اگر زن یا زنانی در مجلس زنانه و فقط در شب عروسی و بدون استفاده از آلات موسیقی و لهو و طرب برای زنان سرود و آواز بخوانند و صدایشان را مردان نامحرم هم نشنوند، آیا مرتکب کار حرامی شده‌اند؟
ج. بعيد نیست غنای معنیات با عدم استفاده از آلات لهو و عدم سمع مرد نامحرم فقط موقعی که عروس را به حجله داماد می‌برند جایز باشد، اگرچه احتیاط ترک است.

❖ خوانندگی زن برای مردان

س ۲۸۷. خوانندگی زن اگر به صورت محزون باشد، در نزد مردان چه حکمی دارد؟

ج. برای غیرشوهر به هر نوعی که معرض ریبه و التذاذ و تهییج شهوت باشد، جایز نیست.



خواندن دعا و ادعیه چه حکمی دارد؟

س ۲۹۲. خواندن قرآن با ترتیل یا قرائت خانمی که مرد صدای آن را بشنود، ولیکن او را نشناسد چه حکمی دارد؟ او را بشناسد چطور؟ گفتن اذان و خواندن مدیحه‌سرایی و مولودی برای ائمه^{علیهم السلام} چه حکمی دارد؟ و

❖ قرائت قرآن توسط خواهران

س ۲۹۱. قرائت و تلاوت قرآن کریم توسط خواهران (ترتیل یا تحقیق) در حضور مدرس و مربی و دانشجویان چه صورتی دارد؟
ج. اگر معرض ترتیب مفسده باشد، جایز نیست و نگاه کردن به نامحرم حرام است.

❖ سخنرانی زن‌ها در حضور مردان نامحرم چگونه است؟

ج. جواز آن جز در موارد ضرورت ثابت نیست و در صورتی که معرض فساد و اشاعه اختلاط زنان و مردان باشد، حرام است.

چیست؟

ج. با حفظ حجاب شرعی و عدم معرضیت فساد، اشکال ندارد.

س ۲۸۹. اگر زنی سخنرانی نماید و صدایش را بلند کند که نامحرم بشنود، جایز است یا خیر؟

ج. این عمل خلاف عفت زن و موجب مفاسد اخلاقی است.

س ۲۸۸. معیار جواز سخنرانی و یا تدریس خانم‌ها در برابر نامحرمان

چیست؟

ج. خواندن زن معرضیت برای ریبه و التذاذ و فساد دارد چه
مستمع او را بشناسد یا نشناسد و فرقی بین خواندن قرآن و
دعا و گفتن اذان و مدیحه سرایی نیست.

❖ شعرخوانی بانوان در برنامه شب شعر

س ۲۹۳. گاهی اوقات مشاهده می‌شود زنان شاعره با حضور در برنامه‌های شب شعر، به قرائت سرودهای خود که معمولاً با احساسات شاعرانه و تغییر صدایها و حرکت‌های موزون دست‌ها که مستلزم جلب توجه به متن شعر است، همراه می‌باشد می‌پردازند... و برخی موارد در کنفرانس‌ها و سمینارها از سخنرانان زن استفاده می‌شود که هیچ اجباری به حضور آن سخنران خاص جلسه نیست و می‌توان از خطبای مرد دیگر استفاده نمود، نظر حضرت عالی در این خصوص چیست؟
ج. قال الله تعالى: «فَلَا تَخْصُّنَ بِالْقُوْلِ فَيَظْمَعَ الْذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ».^۱

برنامه‌های مرقوم چون غالباً ساده و بی‌پیرایه انجام نمی‌شود و از تهییج و تحریک افرادی که به فرمایش قرآن در دل بیماری دارند مصون نیست و متضمن اختلاط زن و مرد و مفاسد بسیار است، مجاز نیست و گرایش به تشکیل این مجالس از وسوسه‌های شیطانی و تسویلات نفس افراط است.

۱. احزاب، ۳۲. «پس به گونه‌ای هوس انگیز سخن نگویید که بیماردلان در شما طمع کنند».



﴿ گریه کردن بانوان با صدای بلند در عزاداری

س ۲۹۴. آیا گریه کردن زن‌ها با صدای بلند در مجالس عزای ائمه اطهار علیهم السلام به خصوص حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام با توجه به حضور مردان نامحرم در مجلس مذکور جایز است؟

ج. اشکال ندارد.

﴿ نوارهای آموزشی زبان با صدای بانوان

س ۲۹۵. نوارهای انگلیسی که صدای زنان و دختران و شاید گاهی بین درس آهنگ (موسیقی) گذاشته شود، چه حکمی دارد؟

ج. استماع موسیقی حرام است و شنیدن صدای زن اگر همراه با قصد التذاذ نباشد، اشکال ندارد.

﴿ شرکت کردن در مجالس عروسی خویشاوندان بدون رعایت موازین شرعی

س ۲۹۶. شرکت در جلسات عروسی وغیره که در آن از نوارهای غیرمذهبی و بعضًا با صدای زن خوانده می‌شود و این جلسات هم گاهاً مربوط به خانواده‌های نزدیک می‌باشد که ترک آن باعث شکاف خانوادگی می‌گردد، چه صورتی دارد؟

ج. شرکت در آن جلسات جایز نیست؛ هرچند صاحب جلسه از افراد فامیل شرکت کننده باشند.

❖ شرکت کردن در مجالس عروسی مختلط

س. ۲۹۷. حضور خانم‌های محجّبه و آقایان معتقد به واجبات شرعی در مجالس عقد و عروسی که خانم‌ها و آقایان با هم حضور دارند، البته به نیت حضور در مجالس شادی خویشاوندان با توجه به اینکه در این مراسم نوارهای موسیقی گذاشته می‌شود و آقایان و خانم‌ها می‌رقصند، از نظر جناب عالی چه حکمی دارد؟ در ضمن چندین بار در این‌گونه موارد مجلس را ترک کرده که با اعتراض و ناراحتی میزبان و بقیه فامیل روبرو شده‌ایم. بعضی از اقوام نیز (که البته افراد آشنا به قرآن و احکام نیز هستند) می‌گویند چون تعداد شما کم شده است، اگر مجلس را ترک نکنید بهتر است و بمانید تا بقیه فامیل از شما الگوبرداری کنند. البته ما خیلی با فامیل نزدیک خود (خواهر و خواهرزاده و برادر و برادرزاده شوهری) صمیمی بوده و دلمان می‌خواهد در شادی‌های آنها شریک بوده، اما نه به قیمت نارضایتی خداوند و ناخشنودی آقا امام زمان ﷺ. کم کم این حرکات من و فرزندانم از دید بعضی‌ها توهین آمیز تلقی شده حتی قصد طرد ما را دارند حال ما در یک چندراهی گیر کرده و نمی‌دانیم چه کنیم که هم رفت و آمد فامیلی سر جای خود باشد و هم رضای خداوند؟

ج. در مفروض سؤال، حضور و باقی ماندن شما در این‌گونه مجالس تأیید منکر می‌باشد و حرام است. پس در این مجالس شرکت نکنید و اگر حضور دارید مجلس را ترک کنید که این

نوعی نهی از منکر است. خداوند متعال شما را به آنچه مرضی خودش و موجب رضای امام زمان ع است، موفق بدارد.

❖ شنیدن صدای بانوان از بلندگوی بیمارستان

س ۲۹۸. از بلندگوهای بعضی از اماکن بیمارستانی صدای خانم‌ها از پشت آن به گوش می‌رسد وضعیت کسی که صدایش از پشت بلندگو به گوش می‌رسد از نظر شرعی چیست؟ و کسی که گوش می‌کند به چه نحو است؟

ج. شنیدن صدای بانوان در صحبت‌های متعارف از بلندگو و غیره اگر التذاذ و ریبه در بین نباشد، اشکال ندارد.

❖ شنیدن صدای زن غیرمسلمان

س ۲۹۹. با توجه به این امر که نگاه به بدن زن نامحرم از اهل کتاب بدون قصد لذت حرام نمی‌باشد، حال سؤال اینکه آیا گوش دادن به صدای این‌گونه زنان نیز حرام است؟ به عبارت دیگر، شنیدن صدای ترانه آنان بدون قصد لذت چه حکمی دارد؟

ج. اولاً: نظر به مواضعی از بدن زن کافر که معمولاً مستور است خلاف احتیاط است.

ثانیاً: شنیدن صوت غنایی حرام است؛ هرچند خواننده مرد باشد.

ثالثاً: در شنیدن صوت زن معرضیت فساد است و جایز نیست.

❖ شنیدن صدای زیورآلات زنان

س ۰۳۰. اینکه خداوند می‌فرماید: «زن‌ها پاهای خود را به زمین نکوبند تا زینت‌ها و زیورآلات مخفی ایشان آشکار شود»، مراد از آشکار شدن زیورآلات چیست؟ آیا صدای پاهای آنها مراد است یا صدای زیورآلات یا مراد خود زیورآلات است؟

ج. مراد آشکار شدن صدای زیورآلات است که با توجه به اینکه مربوط به زن است امکان دارد موجب تحریک اشخاص شود.

❖ دایره زدن در مجالس شادی

س ۱۳۰. مطرب زدن و دایره زدن در مجالس شادی اشکال دارد یا خیر؟
ج. حرام است.

❖ شرکت کردن در مجلسی که آلات لهو در آن نواخته می‌شود

س ۲۳۰. آیا در موارد اضطرار می‌توان در مجلسی که فحشا و منکر رواج دارد نشسته و بلند نشویم، مثلاً مجلسی که در آن آلات لهو و موسیقی استعمال می‌شود؟

ج. اگر منظور از موارد اضطرار این است که مثلاً بلند شدن از آن مجلس باعث فتنه و فساد است در صورتی که قبل از نمی‌دانسته و بعد از ورود به مجلس فهمیده به مقدار رفع اضطرار اشکال ندارد، ولی اگر منظور این است که مثلاً اهل مجلس یا صاحب مجلس ناراحت می‌شود، این اضطرار نیست، باید از آن مجلس خارج شود.



❖ شرکت کردن در مراسم عروسی همراه با موسیقی و آلات لهو

س ۳۰۳. ما دو خواهر ۱۹ ساله هستیم، با توجه به اینکه مجالس عقد و عروسی و از این قبیل که در آنها از نوارهای موسیقی و رقص زنان برای زنان به کار برده می‌شود و این مورد حرام است، از شرکت در این مجالس خودداری می‌کنیم. این مسأله تا اندازه‌ای باعث مخالفت پدر و مادر و اطرافیان شده است و حتی بسیاری از آنها با گفتن مواردی مثل کناره‌گیری از مردم یا دوری از اجتماع و مسخره کردن ما و اینکه به ما می‌گویند شما همیشه نمی‌توانید این طور ادامه دهید و با توجه به اینکه ما مجرد هستیم و در تمامی مجالس دعوت شده موارد فوق وجود دارد، از نظر اجتماعی با مشکلاتی روبرو شده‌ایم؛ با وجود این نمی‌خواهیم به هیچ عنوان بر خلاف اسلام عمل کنیم و به ما پیشنهاد می‌شود که راه تقویه را پیش بگیرید و یا اینکه شما در این مجالس بیایید و نظری ندهید و در گوشه‌ای بنشینید. این نظرها برای ما قابل قبول نیست، چون دلیلی بر تأیید آنها نمی‌دانیم و در ضمن روبرو با صدایها و لهو و لعب‌های آنها هستیم و فکر می‌کنیم شرکت در این مجالس باعث عادی شدن این گناه شود. خواهشمندیم در این مورد ما را راهنمایی فرمایید؟

ج. شرکت در مجلس معصیت جایز نیست و مورد سؤال از موارد تقویه محسوب نمی‌شود. خداوند به شما توفیق بدهد. شما در این گونه مجالس شرکت نکنید تا دیگران از استقامت شما در این امر پند بگیرند.

س ۴. شرکت در مجالس عروسی یا مراسمی که در آن برنامه های

موسیقی اجرا می شود، چگونه است؟

ج. جایز نیست.

س ۵. حضور در مجالس زنانه مانند عروسی که در آن به نوعی از آلات

لهو استفاده می شود (البته بدون همکاری یا موافقت با کار آنها، صرف

حضور)، چه حکمی دارد؟ آیا باید مجلس را ترک کرد؟

ج. حضور در مجالس مذکور که مستلزم شنیدن موسیقی حرام

است، جایز نیست.

❖ استفاده از آلات لهو در مجلس عقد و عروسی

س ۶. بنا بر قول بعضی از فقهاء، غنا در مجالس عروسی استثنای شده؛ نظر

مبارک حضرت عالی، چیست؟

ج. جواز غنا در عروسی ثابت نیست. بلی، در صورتی که مغنه

ملوکه باشد و آلات لهو استعمال نشود و مرد هم صدای او را

نشنود و نکاح دائمی باشد، غنای آن مملوکه استثنای شده؛

اگرچه ترک آن هم احوط است.

س ۷. در عقد و عروسی ها مرسوم شده است که آلات نوازندگی

می آورند، آیا در صورتی که زن ها بدون اینکه مرد ها صدای آنها را

بشنوند، ترانه خوانی کنند یا دایره بزنند، اشکال دارد؟

ج. استعمال آلات لهو و نوازندگی جایز نیست و ترانه خوانی هم



اگر غنا باشد حرام است؛ بلی، جواز آن برای زنان در مجالس عروسی اگر همراه با آلات لهو و طرب نباشد، بعيد نیست؛ هرچند احتیاط در ترک است.

❖ گوش دادن به نوار موسیقی

س ۳۰۸. اگر خواهر و برادر در خانه نوارهای موسیقی و ترانه‌های مبتذل روشن کرده و من مجبور به گوش کردن آنها باشم، وظیفه چیست و گناه گوش کردن این نوارها بالاخص در ماه محرم و صفر بر عهده کیست؟ و خواهشمندم راهنمایی فرمایید که این جانب باید چگونه عکس العملی را نشان بدهم، با توجه به اینکه آنها با نهی از منکر، خود ما را مسخره می‌کنند؟

ج. گوش دادن به نوارهای موسیقی حرام است و شما باید آنها را تا می‌توانید نهی از منکر نمایید؛ بلکه ان شاء الله مؤثر شود و به هر حال چنانچه مجبور بشوید به زندگی در چنین خانه‌ای، اگر خودتان مخصوصاً گوش ندهید و قهرآ به گوش شما بخورد، برای شما اشکال ندارد.

س ۳۰۹. آیا گوش کردن به موسیقی مطرب، اگر خود گوش دهنده آن حالت به او دست ندهد، حرام است یا نه؟

ج. حرام است.

س ۳۱۰. در مورد استماع نوارهای ترانه خواننده زن و مرد و بلند نمودن

صدای آن، طوری که عابرین کوچه و همسایگان بشنوند و موجب اذیت همسایه‌ها باشد، چه می‌فرمایید؟

ج. استماع ترانه و بلند نمودن صدای آن، اگر موجب آزار کسی هم نشود، حرام است.

❖ ساخت، آموزش و فروش ابزارآلات موسیقی

س. ۳۱۱. استماع موسیقی‌های صدا و سیما، ساخت و تعلیم و فروش ابزارآلات موسیقی چه حکمی دارد؟

ج. آنچه را عرف مردم موسیقی می‌دانند، استماع آن و ساخت و تعلیم و فروش آلات آن حرام است.

❖ رقص

س. ۳۱۲. آیا رقص کردن را جایز می‌دانید؟

ج. رقص حرام است، مگر رقص زن برای شوهر خود تنها.

❖ حکم انواع رقص

س. ۳۱۳. رقص یعنی کارها و حرکات موزون و مطرب و مهیج که در نفس همان تأثیر را دارد که الحان غنا و آوازخوانی‌های مطرب دارد؛ خواه همراه با آهنگ موسیقی باشد یا نباشد و انواع آن به صورت‌های گوناگون انجام می‌شود، به خصوص مثل رقص شکم که راقص‌ها به پیچ و تاب درآوردن و لرزاندن منظم قسمت کمر و شکم، آن را انجام می‌دهند یا به



وسیله ناف و عضلات و جنبانیدن سرین عمل رقص را انجام می‌دهند.

غرض بیان حکم الله شرعی این موضوع است؟

ج. اعمال مذکور - خواه همراه با آهنگ موسیقی باشد یا نباشد -

حرام است و حضور در مجالس آن جایز نیست و ترک آن

واجب است و از خیلی از گناهان تأثیرات فاسد آن بیشتر است.

بلی، در مورد رقص زن برای شوهر بدون آهنگ موسیقی حکم

به جوازش هست؛ همچنین بعض حرکات که جنبه الهاء و به

لهو انداختن ندارد، مثل پایکوبی‌ها و حرکات تنظیمی نظامی یا

حرکت دادن کودکان و به وجود نشاط انداختن آنها یا بالا و

پایین انداختن آنها، حرام نیست.

س ۳۱۴. ما جمعی از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی طی بحث‌های

خوابگاهی پیرامون بسیاری از مسائل، سعی داریم که دلایل عقلانی

بسیاری از احکام الهی را دریابیم. عقیده بیشتر این جمع بر این است

که باید به مسائل از این دید نگاه کرد که اگر تأویل آن بر ما واضح نشود،

آن را نمی‌پذیریم. از این لحاظ خواهشمندیم ما را در مورد یکی دو

سؤال راهنمایی فرمایید (لازم به ذکر است در این جمع هم افراد مذهبی

و هم غیر مذهبی وجود دارند). دلیل حرام بودن رقص زن برای زن

چیست؟ (اگر هیچ حالتی بین طرفین به وجود نیاید).

ج. رقص، چنان که در تعریف آن گفته شده است، حرکات

موزن و لرزش‌های محرک و مهیجی است که به وسیله بعضی

بخش‌های مورد توجه اندام انجام می‌شود و مانند غنا، غرایز حیوانی و شهوانی را تحریک می‌کند و عفت و پارسایی شخص را خدشه‌دار و به فساد و انحراف و رذایل اخلاقی گرایش می‌دهد و به وجود نیامدن حالتی برای طرفین یک فرض بیش نیست، مگر اینکه شخص فاقد غریزه مربوطه باشد و به علاوه تحریمات شرعی و قانونی بر اساس مفاسد نوعی است و کسی نمی‌تواند به استناد اینکه از مفسده فلان حرام مثل رقص و قمار و شراب و غنا مصونیت دارم مرتكب حرام شود. همه باید حتی پارساترین افراد معاصری را ترک کنند؛ علاوه بر اینکه از نظر فقهی ما تابع دستور شرع هستیم و اگر حکمت و فلسفه یک حکم را هم درک نکنیم، موظف به اطاعتیم و اسلام و تسليیم معنایش قبول احکام خدا است.

❖ آموزش رقص

س ۳۱۵. آیا جایز است مرد به مرد دیگر رقص یاد بدهد یا زن به شوهر خود رقص یاد بدهد؟ اگر زن در میان زنان برقصد و پول بگیرد، این پول حلال است یا نه؟ و با آنکه قرارداد پول نکرده، ولی خود زنان به او پول بدهند؟

ج. در هیچ یک از موارد مذکوره رقص و تعلیم رقص جایز نیست و پول گرفتن در مقابل آن جایز نیست و اکل مال به باطل است.

❖ رقص در مجالس عقد و عروسی

س ۳۱۶. در مجالس عقد و عروسی کف زدن و رقصیدن مردان برای مردان و زنان برای زنان جایز است یا حرام؟

ج. فقط رقص زن برای شوهرش تنها جایز است و بقیه اقسام حرام است و کف زدن اگر مجرد دست به هم زدن باشد، اشکال ندارد، ولی اگر کیفیت خاص که مناسب مجالس لهو است باشد، جایز نیست؛ هرچند در مجلس عقد و عروسی.

س ۳۱۷. دست زدن، بازی‌های محلی، نوارهای لری، کردی، بندری، فارسی و رقص زن در مقابل زن در موقع عروسی و غیرعروسی باید تا چه حدود باشد؟

ج. رقص حرام است، مگر رقص زن برای شوهرش تنها، غنا و موسیقی مطلقاً حرام است به هر زبان که باشد؛ و دست زدن اگر با وزن مخصوص و مناسب با مجلس لهو باشد، محل اشکال است و بقیه امور مذکوره، چنانچه مشتمل بر فعل حرام نباشد، میزان معینی ندارد و موكول به نظر عرف است.

❖ موسیقی سنتی در مجالس عروسی

س ۳۱۸. به استحضار می‌رساند که در عروسی‌های بعضی از طوابیف معمولاً گروهی نوازنده سنتی حضور پیدا نموده و اقدام به نوازنده‌گی و خوانندگی سنتی می‌نمایند که معمولاً میهمانان به دو گروه موافق و

مخالف درآمده و مشاجراتی صورت می‌گیرد. حال از محضر آن مقام عظمی استدعا دارد که حکم شرعی و نظر شریف را در خصوص سؤالات مطرح شده به صورت بندهند مرقوم فرمایید.

۱. آوردن ساز و دهل یا چگور (عاشق) در مجالس عروسی توسط صاحب مجلس چه حکمی دارد؟

ج۱. جایز نیست.

۲. در صورتی که صاحب مجلس راضی به آوردن این آلات نباشد و اینها توسط عده‌ای میهمان یا فامیل‌ها یا غیره آورده شده، چه حکمی برای صاحب مجلس دارد؟ در صورتی که با تأکید و جبر بروختن، مجلس به هم خورده و پولی را که آخر مجلس جمع آوری می‌شود، بسیار کم خواهد بود که از آن باب زیانی متوجه صاحب مجلس خواهد شد؟

ج۲. در مورد سؤال رضایت و عدم رضایت صاحب مجلس و کم یا زیاد شدن پول عروسی اثری در حرمت و عدم حرمت ندارد.

۳. رقصیدن سنتی به صورت گروهی توسط مردان در حین نواختن ساز و دهل چه حکمی دارد؟

ج۳. این گونه امور که شرعاً حرام است، فرقی بین سنتی و غیرسنتی آن نیست.

❖ موسیقی سنتی

س ۳۱۹. با توجه به اینکه نوازندگان و خوانندگان سنتی معمولاً نوارهای کاست به صورت رسمی یا با مجوز اداره فرهنگ پر می‌نمایند و باعث ترویج این‌گونه افکار در بین عموم افراد جامعه می‌باشد، استفاده از این نوارها چه حکمی دارد؟

ج. اگر در نوارها موسیقی و غنا ضبط شده، استفاده از آنها حرام است و خرید و فروش آن نیز حرام است و داشتن مجوز در این امر اثری ندارد.

❖ رقص مادر برای فرزند

س ۳۲۰. آیا مادر می‌تواند برای فرزند خود برقصد (در صورتی که فرزندخوانده داشته باشد چطور)؟

ج. رقص او برای فرزندان خودش هم جایز نیست، چه جای اینکه برای فرزندخوانده باشد.

❖ نگاه کردن به رقص

س ۳۲۱. نگاه کردن به رقص اشکال دارد یا خیر؟
ج. اگر حاضر در مجلس رقص باشد و نگاه کند، چون مجلس معصیت است، جایز نیست.



❖ کف زدن در مجالس یا برای تشویق

س ۳۲۲. حکم کف زدن (در مجالس عروسی، یا برای تشویق) چیست؟

ج. اگر با وزن مناسب با مجالس لهو باشد، حرام است و اگر مجرد دست به هم زدن باشد، اشکال ندارد؛ لکن چون ریشه اسلامی و مذهبی ندارد، اگر در این گونه مجالس از مدايم ائمه ؑ و صلوات بر آن بزرگواران استفاده شود، بهتر و اوفق به احتیاط است.

س ۳۲۳. دست زدن و کف زدن در مجالس جهت تشویق چه حکمی دارد؟

ج. بهترین تشویق فرستادن صلوات یا تکبیر یا احسنت است. هرچه در این برنامه‌ها از روش بیگانگان و سنت‌های آنها دورتر باشیم، با استقلال اسلامی و قوت شخصیت موافق‌تر است.



صحبت کردن
با نام حرم



❖ حد و مرز صحبت کردن محروم با نامحرم

س ۳۲۴. مرز سخن گفتن محروم با نامحرم چیست؟ مقصود آن است که آیا هرگونه صحبتی به هر شکلی جایز است یا سخن گفتن محروم و نامحرم نیز موازین مخصوص به خود را دارد؟ در این صورت موازین آن را بیان فرمایید.

ج. اگر سخن گفتن زن و مرد نامحرم بر یکدیگر مشتمل بر التذاذ و یا حرام‌های دیگر نباشد اشکال ندارد، لکن غالباً منفک از حرام نیست.

س ۳۲۵. نگاه کردن و صحبت کردن زن با مرد نامحرم یا بالعکس چه حکمی دارد؟

ج. نگاه مرد به زن نامحرم حرام است و صحبت کردن اگر ضروری و خالی از التذاذ باشد، اشکال ندارد.

❖ تماس تلفنی مرد با زن نامحرم

س ۳۲۶. چنانچه مردی با زنی نامحرم تماس تلفنی داشته، ولی تماس‌های تلفنی در رابطه با موضوعی طبیعی بوده است، مثل اینکه مرد فوق الذکر ضمانت آن زن را در بانک نموده باشد و برای دریافت اقساط معوق وام

با وی تماس گرفته و یا حتی درب منزل وی مراجعه نموده است، آیا تماس فوق الذکر مصدق رابطه نامشروع است و اگر آری، عنوان این حد از رابطه نامشروع چیست؟

ج. در فرض سؤال، چنانچه رابطه فقط به منظور مذکور در سؤال بوده و هیچ‌گونه امر دیگری در بین نبوده، اشکال ندارد و مصدق رابطه نامشروع نیست.

❖ صحبت کردن دختر و پسر نامحرم

س ۳۲۷. صحبت کردن دختر و پسر نامحرم در این دوره و وضعیت جامعه چه حکمی دارد؟

ج. مجرّد صحبت عادی در صورتی که معرضیت برای فساد نداشته باشد، اشکال ندارد؛ والا اشکال دارد.

س ۳۲۸. من مجبورم هر روز دخترهایی با لباس نامناسب ببینم. آیا گناه دارد من با آنها صحبت بکنم؟ چون بعضی از آنها همکلاسی من هستند.

ج. نگاه به نامحرم اگر با لذت و ریبه باشد، حرام است و بدون لذت و ریبه، بنابر احتیاط واجب، جایز نیست و هرگونه رابطه‌ای از صحبت و غیر آن که انسان را در معرض گناه قرار دهد، حرام است.

س ۳۲۹. اگر دو نفر دانشجو پسر و دختر جهت ازدواج برای آشنایی و رسیدن به تفاهمنامه در محیطی مثل پارک با هم صحبت کنند، آیا اشکال

دارد و کسی می‌تواند آنها را متهم نموده و مؤاخذه نماید؟
ج. در مقام ازدواج جایز است پسر به دختر نگاه کند و با او صحبت کند، ولی به شرط اینکه هدفش از نظر لذت بردن نباشد و قصد ازدواج با او را داشته باشد؛ لکن انجام این امور در پارک‌ها که محل رفت‌وآمد اشخاص مختلف و معرضیت برای اتهام دارد، صلاح نیست و تکرار این نظر و نگاه نیز جایز نیست.

❖ صحبت کردن از طریق تلفن

س ۳۳۰. اگر کسی از راه تلفن مزاحم شود و با کسی دوست شود و با او حرف بزنند، از نظر اسلام اشکال دارد؟
ج. صحبت زن با اجنبي اگر بارييه و لذت باشد، حرام است.

س ۳۳۱. صحبت کردن با نامحرم چه حکمی دارد؟ تماس تلفنی چه حکمی دارد؟

ج. معرضیت فساد و ارتکاب حرام دارد و جایز نیست مگر در موقع ضرورت.

❖ صحبت کردن با مشتری زن

س ۳۳۲. به علت کار در مغازه، مجبور به صحبت کردن و نگاه کردن به افراد نامحرم (خانم‌ها) هستم. حکم نگاه کردن و صحبت کردن با آنها را بیان فرماید.

ج. نگاه کردن به اجنبیه حرام است، مگر اینکه اتفاقاً نظر شخص به او بیفتند و نگاه را ادامه ندهد، ولی صحبت کردن اگر با تلذذ و یا خوف وقوع در فساد نباشد، اشکال ندارد.

❖ صحبت کردن با زن همکار در محل کار

س ۳۳۳. صحبت کردن و معاشرت با زنان نامحرم که جزو اقوام و دوستان و آشنایان و یا همکاران اداری است، چه حکمی دارد؟
ج. اگر تلذذ و خوف فتنه نباشد، اشکال ندارد.

❖ گفت‌وگو با زنان فامیل

س ۳۳۴. در مورد گفت‌وگو و نگاه کردن به دخترعمه، دخترخاله و زن برادر تا چه حد باشد و تا چه اندازه باید حجاب رعایت شود؟
ج. دخترعمه و دخترخاله و زن برادر نامحرم است و فرقی با نامحرمان دیگر ندارند.

س ۳۳۵. سلام و صحبت کردن با زن نامحرم اگرچه فامیل خود انسان باشد یا نباشد، حکم‌ش از نظر شما و اسلام چگونه است؟
ج. اگر قصد تلذذ و معرض ریبه نباشد، اشکال ندارد.

❖ شوخی کردن با زنان فامیل

س ۳۳۶. اگر خانمی با خانواده خواهرش به مسافرت برود و همسر آن خانم با آنها باشد و در حضور همسرش با نامزد خواهر خود شوخی و خنده

کند و یک کلام با همسر خود صحبت نکند، حکم‌ش چیست؟
ج. شوخی با مرد نامحرم معرض فساد است و جایز نیست.

س ۳۳۷. صحبت کردن خانم‌ها و احیاناً بعضی اوقات شوخی‌های معمولی با آقایان نامحرم فامیل مانند پسرعمه و پسرخاله و شوهرعمه و غیره چه حکمی دارد؟

ج. در مورد سؤال، مجرد صحبت و مزاح‌های غیررکیک در صورتی که موجب تلذذ و فتنه و معرض فساد باشد اشکال دارد.

❖ شوخی کردن با زن نامحرم

س ۳۳۸. مزاح با نامحرم چه حکمی دارد؟
ج. جایز نیست.

س ۳۳۹. حکم شوخی کردن مردان اعمّ از فروشنده، استاد و معلم و غیره با زنان و دختران و یا بالعکس چیست؟

ج. خارج از حد متعارف که موجب هتك و اذیت و معرض فساد است، حرام است و بدون آن هم خالی از خطر نیست و احوط ترک است و در بعضی روایات عقاب یک کلمه شوخی با زن نامحرم هزار سال معین شده است.

❖ صحبت کردن زن با تلفن همراه

س ۳۴۰. صحبت با تلفن همراه در معابر (مسیرهای رفت و آمد مثلاً خانه تا

مدرسه) در صورتی که نامحرم صدای ما را بشنود، آیا از لحاظ شرعی اشکال دارد؟

ج. صحبت به نحو متعارف اشکال ندارد، ولی اگر طوری صحبت کنید که نحوه صحبت نظر شنونده نامحرم را جلب می‌کند، جایز نیست.

❖ صحبت کردن و خندیدن زن با زن دیگر در مجتمع عمومی س ۳۴۱. بعضی از زنان در وقت رفتن در خیابان و یا برخی از دختران در هنگام رفتن به مدرسه و یا برگشت، مسیر خیابان را با دوستان خود اختلاط می‌کنند؛ به گونه‌ای که گاهی با صدای بلند و خنده همراه است که این کار سبب نگاه کردن جوانان نامحرم به آنان می‌شود، آیا این رفتارها جایز است یا نه؟

ج. جایز نیست.

س ۳۴۲. نگاه بی اختیار مرد به زن بی‌روسی چه حکمی دارد؟ و آیا صحبت زن با مرد خویشاوند و غیرخویشاوند جایز است؟

ج. در صورتی که بدون قصد و برحسب اتفاق چشم انسان به زن نامحرم بیفت و زود نظر خود را برگرداند و نگاه را ادامه ندهد، اشکال ندارد و صحبت کردن با نامحرم خویشاوند باشد یا غیرخویشاوند، اگر به صورت و موی آنها نگاه نکند و در صحبت کردن قصد لذت نکند، اشکال ندارد.

❖ خرید بانوان از فروشنده مرد

س ۳۴۳. برخی از زنان در وقت خرید روزانه و یا غیر آن مانند خرید پوشاسک و طلا با مغازه دار در حالی که مرد نامحرم است، با چهره متبرسم و خندان سلام و علیک و برخورد دارند، آیا این گونه رفتارها جایز است یا نه؟

ج. مخالف نص قرآن است: **﴿فَلَا تَحْضُنْ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ﴾**.^۱

س ۳۴۴. چانه زنی خانم ها در مغازه ها و گفت و گوهای غیر ضروری در هنگام خرید اجناس با فروشنده ها مرد از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

ج. صحبت به نحو متعارف اشکال ندارد، ولی به نحو جالب نظر نامحرم جایز نیست.

❖ فروش لوازم آرایش و لباس زیر زنانه توسط فروشنده مرد

س ۳۴۵. فروش لباس زیر زنانه توسط فروشنده مرد چگونه است؟ آیا زنان و دختران می توانند برای خرید به این گونه مغازه ها بروند، با توجه به اینکه در برخی اوقات مستلزم گناه و مفاسد اجتماعی و اخلاقی است؟

ج. اصل فروش فی حد نفسه اشکال ندارد، ولی به طور طبیعی ارائه این گونه لباس ها توسط مرد اجنبی به زن اجنبیه بر خلاف اخلاق و عفت اسلامی است و از این نظر بهتر است مردان از

۱. احزاب، ۳۲. «پس به گونه ای هوس انگیز سخن نگویید که بیماردلان در شما طمع کنند».

فروش این‌گونه لباس‌ها به زنان خودداری نمایند و مراجعه دختران و زنان به این‌گونه مغازه‌ها همین حکم را دارد.

س. ۳۴۶. در برخی مغازه‌ها دیده می‌شود که آقایان و سایل آرایشی و لباس‌های زیر زنانه به فروش می‌رسانند، آیا زنان می‌توانند از این‌گونه مغازه‌ها خرید کنند؟

ج. شغل مذکور در سؤال برای مردان مذموم و مراجعه زن‌ها خالی از تبعات سوء مخصوصاً در این زمان نیست.

❖ لطافت بخشیدن زن به صدایش

س. ۳۴۷. اگر زنی صدای نرم و لطیفی داشته باشد و از پشت پرده و یا از رادیو مطلبی بخواند و یا اینکه صدایش را از قصد لطیف کند، در صورت شنیدن مرد نامحرم چه حکمی دارد؟

ج. عمل خود آن زن و گوش دادن مرد به صدای او جایز نیست.

س. ۳۴۸. بعضی از خانم‌ها که صدای بچه‌گانه درمی‌آورند، اگر با آن صدا خوانندگی کنند و شعری را با موسیقی بخوانند، مثلاً چند موردی در صدا و سیما دیده می‌شود، چه حکمی دارد؟

ج. جایز نیست.

❖ مجری‌گری زن برای زنان

س ۳۴۹. ظاهر شدن مجریان و دست اندکاران جشن نیمه شعبان (مسئول جشن، قاری قآن، مجری و...) که برای بانوان و به دور از دید نامحرم و با هدف فرهنگ مهدویت برگزار می‌شود با سر برهنه و سر و صورت آرایش کرده چه حکمی دارد؟ آیا دور از شأن مجلس امام عصر علیهم السلام نمی‌باشد؟ توضیح اینکه اکثر مدعوین به اختیار با حجاب متعارف و تعداد اندکی با سر و صورت برهنه و آرایش کرده شرکت می‌کنند.

ج. در فرض سؤال، اگر کاملاً از دید نامحرم محفوظ باشد، مانع ندارد؛ ولی این گونه افعال مناسب مجلسی که به نام حضرت ولی عصر - ارواحناه فداه - منعقد گردیده نیست؛ به خصوص اگر عملاً ترویج فساد باشد و آثار سوء - ولو در خارج از مجلس - بر آن ترتیب یابد و دختران و زنان را به سوی بی‌حجابی و بی‌بندوباری سوق دهد که آن هم جایز نیست.

❖ روضه‌خوانی و مداعی زنان برای زنان

س ۳۵۰. روضه‌خوانی زنان در مجالس زنانه چگونه است؟
ج. روضه‌خوانی زنان در مجالس زنانه در صورتی که نامحرم صدای آنها را نشنود، مانعی ندارد.

س ۳۵۱. روضه‌خواندن زنان در مابین زنان جایز است یا نه؟ روضه‌خواندن مردان در مابین زنان جایز است یا نه؟

ج. با رعایت موازین شرعیه اشکال ندارد.

س ۳۵۲. از لحاظ شرعی کسانی که دارای صدای خوبی هستند، آیا نوچه‌خوانی در مجالس مذهبی اشکالی دارد؟ (در ارتباط با زنان).
ج. اگر به طور غنا نخوانند و صدایشان را نامحرم نشنود، اشکال ندارد.

س ۳۵۳. مداعی زن برای زنان فقط، چه صورت دارد؟
ج. در صورتی که در معرض استماع مردان نامحرم نباشد اشکال ندارد.

❖ اذان گفتن زن

س ۳۵۴. در نماز جماعت که امام مرد است و در منزل برگزار می‌شود، گفتن اذان توسط زن یا دختر چه صورتی دارد؟
ج. اگر محرم باشند اشکال ندارد.

❖ اذان گفتن دختران در مدارس

س ۳۵۵. اذان گفتن دختران در مدارس دخترانه (اذان اعلامی) جهت حضور در نماز جماعت مدرسه چه حکمی دارد؟

ج. اگر در مدرسه مرد اجنبی نباشد و صدای اذان به خارج مدرسه نرسد و نفرات فقط بانوان باشند اشکال ندارد.

❖ تکبیر گفتن زن

س ۳۵۶. آیا در صورتی که امام مرد و مأمورین زن باشند، وجود مکبّر زن اشکال دارد؟

ج. محل اشکال است.

❖ چت کردن

س ۳۵۷. آیا چت کردن اشکال دارد؟

ج. اگر در موضوعات شرعی و مطالب علمی و اخلاقی و مفید باشد، جایز بلکه بسیار خوب است؛ ولی در موارد خلاف شرع و اخلاق جایز نیست.

س ۳۵۸. سایتها بی که امکان چت را فراهم می آورند، چه حکمی دارند؟

ج. اگر موجب روابط غیرمشروع مانند نظر و مکالمه به قصد تلذذ و رواج بی عفتی باشد، باید از فراهم نمودن آن اجتناب کنند.

❖ عقد کردن از طریق چت

س ۳۵۹. امکان جاری نمودن عقد از طریق محیط چت وجود دارد یا نه؟

ج. محل شبّهه و اشکال است.

س ۳۶۰. در فضای چت، افراد مشخصات دروغین به هم می دهند، آیا این نوع هم گناه کرده است؟

ج. بلى، گناه کبیره است.

❖ گفت و گو و چت کردن با زنان غیر مسلمان

س ۳۶۱. چت کردن با زنان غیر مسلمان و انجام صحبت های تحریک آمیز با ایشان چه حکمی دارد؟ آیا به صرف اینکه ایشان غیر مسلمان هستند، می شود ایشان را از طریق اینترنت مورد سوء استفاده قرار داد.

ج. صحبت های تحریک آمیز و مورد استفاده قرار دادن آنان حرام است و حتی نگاه کردن به عکس های برخنه آنها چون معرضیت برای فساد دارد، حرام است و جایز نیست.





❖ سن پوشش دختر و پسر از یکدیگر

س ۳۶۲. در چه سنی باید دختر بچه‌ها و پسرها از هم‌دیگر حجاب را رعایت کنند؟

ج. نسبت به پوشش دختر موقعی که نه سال قمری را تمام کرد، بالغه است و باید خود را از نامحرم حفظ کند و نسبت به نگاه به مسئله ۲۴۴۲ توضیح المسائل مراجعه نمایید.

❖ ارتباط دختر و پسر نامحرم با یکدیگر

س ۳۶۳. آیا داشتن دوست از جنس مخالف برای پسر یا دختر جایز است یا خیر؟

ج. غالباً معرضیت برای نظر حرام و مفاسد دیگری دارد و جایز نیست.

س ۳۶۴. آیا ارتباط دختر و پسر نامحرم با یکدیگر (گردش، تقریح، صحبت کردن، درس خواندن و...) جایز است؟

ج. جایز نیست و غالباً معرض ریبه و فساد است.

❖ ارتباط پسر و دختر بدون اطلاع والدین

س ۳۶۵. آیا دختر و پسری که همدیگر را دوست دارند و قصد ازدواج با یکدیگر را دارند، می‌توانند با هم صحبت کنند یا برای هم هدیه بخزنند؟
اگر والدین آنها بی‌اطلاع باشند چطور؟

ج. در فرض سؤال جایز نیست.

❖ صحبت کردن با دختر نامحرم از طریق تلفن

س ۳۶۶. صحبت با دختر نامحرم از طریق تلفن (یا رودررو) در صورتی که خوف افتادن حرام یا ریبه‌ای در کار نباشد، چه حکمی دارد؟

ج. اگر همراه با تلذذ و ریبه و نگاه نباشد و مفسده‌ای بر آن مترب نشود و خلوت با اجنبیه محسوب نگردد، فی‌نفسه اشکال ندارد.

❖ مکالمه دختر و پسر از طریق voice

س ۳۶۷. مکالمه دختر و پسر از طریق voice (گوشی‌های کامپیوتری) چه حکمی دارد؟

ج. این گونه مکالمه‌ها غالباً موجب فساد اخلاق و بروخلاف عفت است و جایز نیست.

❖ ارتباط دختر و پسر در محیط دانشگاه

س ۳۶۸. در محیط دانشگاه‌ها در برخی موارد بین دانشجویان اعم از پسران

و دختران ارتباطاتی از قبیل اجتماعی - فرهنگی، و یا حتی عاطفی در قالب رفاقت ایجاد گردیده، البته منظور از رفاقت، رفاقت سالم می‌باشد. لذا خواهشمند است نظر مبارک را در این خصوص مرقوم فرمایید.

ج. ارتباط پسر و دختر، و لو به صورت مذکور، در سؤال تبعات سوء اخلاقی دارد و دستور دین مبین اسلام و روش عملی پیشوایان دین این بوده و هست که بین زن و مرد یا دختر و پسری که با هم حرم نیستند، حریم وجود داشته باشد و اختلاط و ارتباط نباشد و این گونه روابط شکستن حریم است و جایز نیست.

❖ هدیه دادن دختر و پسر نامحرم

س ۳۶۹. نماز خواندن یا رفتن به امامزاده‌ها و دیگر اماکن مقدس به قصد زیارت با لباس و عطری که از طرف دوست دختر به پسر هدیه شده است، چه حکمی دارد؟

ج. رفتن به حرم امامزاده اشکال ندارد، ولی این گونه اعمال که دوست دختر نامحرم به پسر هدیه بدهد، حرام است.

❖ حد شرعی و مجاز رابطه با نامحرم

س ۳۷۰. رابطه با نامحرم را تا چه حد مجاز می‌دانید؟ راهکاری بفرمایید تا در مواردی که رابطه و برخورد با نامحرم اجتناب ناپذیر است، از یاد خدا

غافل نشده و از او فاصله نگیرم و خود را در برابر شیطان بیمه کنم؟
 ج. هرگونه رابطه با نامحرم انسان را در معرض ارتکاب گناه
 قرار می‌دهد و باید از آن اجتناب کرد، مگر هنگام ضرورت
 به قدر ضرورت.

س ۳۷۱. ارتباط و دوستی بین دختر و پسر تا چه حد از نظر شرعی صحیح
 است؟ آیا ارتباط تلفنی جایز است؟
 ج. ارتباط برقرار کردن بین دو نامحرم با تلفن و غیره به هیچ
 نحوش صحیح نیست و معرض فتنه و فساد است.

س ۳۷۲. حدود شرعی ارتباط دختر و پسر که حقیقتاً قصد ازدواج دارند تا
 چه میزانی می‌باشد و چه مقدار برای آنان جایز می‌باشد؟
 ج. در فرض سؤال اگر قصد ازدواج با اورا داشته باشد، جایز
 است به او نگاه کند و با او صحبت نماید به شرط آنکه قصد
 التذاذ نکند.

س ۳۷۳. آیا رابطه دوستی داشتن یک پسر با یک دختر در صورتی که جنبه
 شهوانی نداشته باشد، اشکال دارد، چون در محیط دانشگاه انسان گاهآ
 دختری را می‌بیند که خیلی با روحیات او سازگار است و طبعاً متمایل
 است که با او در ارتباط باشد، نظر شما در این مورد چیست؟
 ج. راه ارتباط مشروع با دختر اجنیمه این است که به اذن
 پدرش با او ازدواج نمایید.

❖ صحبت با دختر جهت شناخت بیشتر برای ازدواج

س ۳۷۴. آیا صحبت من با دختری که برای ازدواج انتخاب کرده‌ام جهت شناخت بیشتر (بدون اطلاع پدر وی) ایرادی دارد؟
ج. سخن گفتن معمولی فی نفسه اشکال ندارد، ولی در جای خلوت یا با تلذذ و ریبه یا در صورت ترتیب هرگونه مفسدۀ حرام است.

س ۳۷۵. اگر دختری که مجرد است و یک پسر او را دوست دارد و می‌خواهد با او ازدواج کند، ولی خانواده‌اش و دیگر اقوام با او مخالفند؛ ولی این دختر می‌گوید یا این پسر در غیر این صورت خودکشی می‌کند، تکلیف این دختر چیست؟
ج. تکلیف دختر این است که به هر طریق است اگر پدر یا جد پدری دارد، احتیاطاً از او اذن ازدواج با جوان مورد نظر را بگیرد و موافقت سایر ارحام لازم نیست.

❖ رابطه نامشروع مرد مجرد با زن مجرد یا شوهردار

س ۳۷۶. آیا حکم روابط نامشروع جنسی یک مرد مجرد با زن مجرد و زن شوهردار یکسان است؟
ج. به هر صورت رابطه نامشروع حرام است.



❖ میزان آزادی دختر در جامعه (تا چه وقت روز - تا چه وقت شب)

س ۳۷۷. میزان آزادی دخترخانم‌ها در جامعه از لحاظ اینکه تا چه وقت روز و شب می‌توانند در جامعه حضور داشته باشند، به چه نحو است؟
 ج. موارد مختلف است، ولی به طور کلی دخترها هرچه کمتر از منزل بیرون بیایند، بهتر و با احتیاط موافق‌تر است.

❖ حضور زنان در کوچه و بازار

س ۳۷۸. حضور زنان در کوچه و بازار بدون وجود ضرورت و سروکار داشتن بیش از حد با نامحرمان چگونه است؟
 ج. خلاف سنن اسلامی و التزام به عفت و پرهیز از اختلاط با بیگانه است.

❖ سلام کردن به زنان نامحرم

س ۳۷۹. سلام کردن به نامحرم چه صورتی دارد؟ صحبت کردن با نامحرم چگونه است؟
 ج. سلام کردن به نامحرم و صحبت کردن با او، اگر التذاذ و ریبه در بین نباشد، اشکال ندارد.

س ۳۸۰. جواب سلام دادن دو جوان نامحرم به یکدیگر چه حکمی دارد و با چه عبارتی باید باشد؟

ج. اگر به قصد تحيیت باشد، با عدم ترتیب مفسده مانع ندارد؛ ولی ابتداءً سلام بر زن نامحرم جوان مکروه است و کراحت

سلام زن جوان به مرد جوان نامحرم بعید نیست.

❖ صحبت کردن دختر و پسر

س ۳۸۱. صحبت کردن با نامحرم چه حکمی دارد؟ منظور از قصد تلذذ در این مورد چیست؟ و اگر دختری چادری بوده و پسر هم تیپ ساده زده باشند و قصداشان این باشد که با هم باشند و حرف بزنند، چگونه است؟

ج. این گونه روابط انسان را در معرض ارتکاب گناه قرار می‌دهد و جایز نیست و مقصود از قصد تلذذ روشن است.

س ۳۸۲. من خود یک دختر هستم و اکثراً در مقابل پسرهای مجرد فامیل نمی‌آیم و فقط با آنها سلام و علیکی کرده و همین. اما عده‌ای از اطرافیان می‌گویند که کار خوبی نمی‌کنم (در ضمن چادر هم سر می‌کنم)، آیا حرف آنها صحیح است؟

ج. حرف آنها صحیح نیست و این گونه گفته‌ها شما را از طریقه صحیح که حفظ حجاب و عفت است منصرف نکند، ان شاء الله موفق باشید. ضمناً تعهد شما به داشتن چادر تعهدی اسلامی است.

❖ صحبت زنی که در عده وفات است

س ۳۸۳. صحبت خانمی که در عده وفات است، برای آشنایی بیشتر از راه تلفن و ملاقات - البته در حضور فرد یا افراد دیگر - چه صورتی دارد؟

البته چون بحث از ازدواج دائم مطرح است، برای آشنایی کامل گاهی این خانم موهای جلوی سر خود را نمی‌پوشاند و گاهی با آستین کوتاه نمایان می‌شود، حکم معصیت دارد یا خیر؟ اگر دارد راه آشنایی حلال چگونه است، چون او در حال عده است و راه مبرّا شدن از این معصیت چیست؟

ج. ظاهر کردن موی سر و همچنین بازو برای زن حرام و نظر بر آنها هم بر مرد اجنبی حرام است و صحبت تلفنی و یا حضوری هم اگر با التذاذ باشد، حرام می‌باشد.

❖ صحبت کردن تلفنی دختر و پسر درباره ازدواج س ۳۸۴. آیا دختر و پسر می‌توانند برای بیان ملاک‌های ازدواجشان به صورت تلفنی با هم صحبت کنند؟
ج. اگر در حد بیان شرایط ازدواج باشد، مانعی ندارد.

❖ دوست‌یابی از طریق نامه‌نگاری و تماس تلفنی س ۳۸۵. دوست‌یابی زن و مرد نامحرم و نامه‌نگاری و تماس تلفنی با یکدیگر چه صورتی دارد؟
ج. حرام است.

❖ نشستن دختر و پسر در یک خودرو س ۳۸۶. آیا چنانچه دختر و پسر جوانی که با هم هیچ نسبتی ندارند، در یک خودرو سواری بنشینند و در مورد زندگی آینده خود گفت و گو کنند،

در حالی که خانواده های شان نیز از آشنایی شان مطلع هستند، آیا این عمل از لحاظ شرعی مانع دارد؟

ج. جایز نیست.

❖ نشستن دختر و پسر در کنار یا رو به روی هم س ۳۸۷. آیا نشستن دختر و پسر در کنار هم و یا رو به روی یکدیگر اشکال دارد؟

ج. اگر معرض فساد یا مستلزم نگاه حرام باشد، جایز نیست.

❖ بازی کردن دختر و پسر با یکدیگر س ۳۸۸. آیا بازی کردن دختر یا پسر در دارت، والیبال، شطرنج، بیلیارد، بازی های رایانه ای و تخته نرد اشکال دارد؟
ج. این گونه امور معرض فساد است و جایز نیست؛ علاوه بر اینکه بعضی اقسام آن مفسد و حرام است.

❖ غذا خوردن دختر و پسر نامحرم سر یک سفره س ۳۸۹. آیا غذا خوردن و آشامیدن دختر با پسر با رعایت حدود شرعی اشکال دارد؟

ج. با فرض مراعات حدود شرعی مانع ندارد، ولی نباید موضوع حجاب و دوری از بیگانه که یکی از مشخصات جامعه اسلامی است نسخ شود. زن و مرد چنان که اکنون در بعضی

مجامع و برنامه‌ها دیده می‌شود، به‌طور مختلط نباشند و باید هدایت این آیه کریمه را در تمام ارتباطات دختر و پسر و زن و مرد بیگانه در نظر بگیرید «ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ»؛^۱ و به هر شکل که دل مرد و زن از وساوس و فکر گناه پاک‌تر می‌ماند، آن شکل مطلوب شارع و مصون از گناه است.

❖ سوگند یا صیغه خواهر و برادری

س ۳۹۰. آیا سوگند یا صیغه‌ای وجود دارد که دو شخص (مثلًاً دختر و پسری) را خواهر و برادر یکدیگر اعلام کند، مانند صیغه برادری؟

ج. چنین چیزی در شرع مقدس وجود ندارد.

❖ امر به معروف و نهی از منکر در مورد ارتباط پسر و دختر

س ۳۹۱. آیا اگر دو نفر زن و مرد را در جامعه دیدیم و احتمال قوى دادیم نامحرمند و یا می‌دانیم نامحرمند، اما احتمال قوى می‌دهیم قصدشان از این با هم بودن برقراری روابط نامشروع است، مثلًاً هر دو جوان هستند و در سن ازدواج، آیا جایز است از باب امر به معروف و نهی از منکر یا اصلاح جامعه و عنایینی از این قبیل متعرض آنها شویم یا اصل را بر صحبت فعل آنها بگذاریم؟

ج. اگر احراز شود که قصد آنها برقرار کردن روابط نامشروع

۱. احزاب، ۵۳. «این کار برای پاکی دل‌های شما و آنها بهتر است».

است با مراجعات شرایط امر به معروف و نهی از منکر باید به وظیفه امر به معروف و نهی از منکر عمل شود و در صورتی که غیر مشروع بودن رابطه احراز نشود عمل آنها محمول بر صحبت است.

س ۳۹۲. آیا می‌توان با دیدن گفت‌وگوی یک پسر با یک دختر یقین حاصل کرد که امکان فساد می‌باشد؟

ج. مجرّد گفت‌وگوی آنها را نمی‌شود حمل بر فساد کرد.

❖ علاقه شدید به فرد بدون لذت

س ۳۹۳. اگر انسان به کسی - چه مذکر و چه مؤنث - علاقه شدید داشته، ولی از روی لذت نباشد، چه حکمی دارد؟

ج. اگر منشأ علاقه، دیانت آنها باشد و معرض هیچ‌گونه فساد و ریبه‌ای نشود، مانعی ندارد.





❖ خروج زن از خانه

س ۳۹۴. اینکه برخی آقایان می‌فرمایند زن نباید از خانه خارج شود، مگر در صورت ضرورت و نیاز مبرم، آیا صحیح است یا خیر؟
ج. البته خوب است حتی الامکان تا ضرورتی در بین نباشد
خانم‌ها به جاهایی که نامحرم هست نروند.

❖ رفتن زنان به مساجد و کلاس‌های مذهبی

س ۳۹۵. آیا از نظر شرعی با حفظ حجاب و پوشش، رفتن زنان و دختران به مساجد، نماز عید، کلاس‌های قرآن و کلاس‌های اخلاق که در خارج از منزل می‌باشد، اشکال دارد؟

ج. اگر پوشش کامل باشد و هیچ‌گونه معرضیت برای فساد نباشد، اشکال ندارد.

❖ حضور زوجه در فعالیت‌های اجتماعی بدون اذن زوج

س ۳۹۶. با توجه به اختلاف بنده و همسرم در مورد فعالیت اجتماعی زن، آیا با توجه به اینکه ایشان از اول ازدواج خانه‌دار بوده‌اند می‌توانند برای حضور در جامعه فعالیت‌هایی مثل رانندگی، کلاس‌های مختلف و یا

حتی حضور مکرر در مکان‌های عمومی انجام دهد؟ (با توجه به وضعیت نامناسب جامعه از نظر امنیت برای بانوان و اختلاط زن و مرد در مکان‌های فوق).

ج. زوجه بدون اجازه و رضایت زوج، جایز نیست برای کارهای مذکور از منزل بیرون برود.

❖ حقوق شرعی مرد نسبت به زن

س ۳۹۷. حقوق واجب و شرعی مرد نسبت به زن چیست؟

ج. تمکین زن از مرد در امور زناشویی؛ زن باید با اجازه شوهرش از خانه بیرون رود (مگر در واجبات و یا ضروریات)؛ نذر زن باید با اجازه همسرش باشد.

س ۳۹۸. آیا اگر شوهر از زن استمتع غیرمتعارف طلب کند برای زن تمکین واجب است؟

ج. واجب نیست و استمتع از زوجه و لزوم تمکین او منصرف به نحو متعارف است.

س ۳۹۹. آیا همین اندازه که زن بداند شوهرش برای بیرون رفتن از منزل راضی است، کفایت می‌کند؟

ج. اگر می‌داند شوهرش راضی است، کفایت می‌کند.

س ۴۰۰. اگر خانمی از شوهرش اجازه گرفت که به محلی برود، آیا می‌تواند به محل دیگری هم مانند خانه پدر و مادر برود؟

ج. به همان اندازه اجازه باید عمل کند و برای رفتن به محل دیگر، باید رضایت شوهر احراز گردد.

س۱۴۰. اگر شوهری همسرش را از صله رحم به ویژه دیدار والدین منع کند، تکلیف چیست؟

ج. نمی‌تواند بدون اجازه به دیدار آنان برود و صله رحم منحصر به رفت و آمد نیست، بلکه با احوال پرسی از طریق تلفن و غیره نیز محقق می‌شود.

س۲۴۰. آیا شوهر حق دارد زن را مجبور به رفتن به منزل خویشاوندان خاصی کند. آیا اطاعت زن واجب است؟

ج. خیر، اطاعت از شوهر در این گونه موارد واجب نیست، ولی بهتر است زن رضایت شوهر را به دست آورد.

س۳۴۰. آیا احکام مربوط به لازم بودن اطاعت از شوهر بر دوران نامزدی و فاصله بین عقد و عروسی که دختر در خانه پدر است، صدق می‌کند؟

ج. پس از اجرای عقد دائم، اطاعت زن از شوهر لازم است؛ اگرچه دختر در خانه پدرش باشد.

❖ اختلاط زن و مرد و فعالیت زنان در خارج خانه

س۴۰۴. درباره فعالیت زنان در خارج از خانه و درباره اختلاط زن و مرد در قرآن را توضیح دهید؟



ج. اختلاط زن و مرد شیوه کفار است و زن و مرد اجنبی باید از یکدیگر جدا باشند و حضرت زهرا^ع خود را از مرد کور هم می بوشاند تا مردم رفهمند که باید بین زن و مرد نامحرم فاصله باشد و امروزه بسیاری از مفاسد به خاطر اختلاط زن و مرد است.

س ۴۰۵. نظر حضرت عالی در مورد فعالیت‌های اجتماعی زنان با توجه به روایت معتبر زیر چیست؟

«عَنْ عَلِيٍّ أَنَّهُ قَالَ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ: أَيُّ شَيْءٍ خَيْرٌ لِلْمَرْأَةِ؟ فَلَمْ يُجْبِهُ أَحَدٌ مِنَّا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِفَاطِمَةَ فَقَالَتْ: مَا مِنْ شَيْءٍ خَيْرٌ لِلْمَرْأَةِ مِنْ أَنْ لَا تَرَى رَجُلًا وَلَا يَرَاهَا، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ فَقَالَ صَدَقْتُ إِنَّهَا بَصْعَةٌ مِنِّي». ۱

ج. از این حدیث شریف استفاده می‌شود که بهتر برای زن همین ارزش و مواظبت بر حجاب و پوشش است که در فعالیت‌های اجتماعی نیز این حال و افتخار او مخدوش و کمرنگ نشود.

۱. مغربی، دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۲۱۵.

امیرالمؤمنین علی^ع می‌فرماید: «روزی رسول خدا از ما پرسید: بهترین کار برای زنان چیست؟ هیچ کس جواب نداد. رفتم از فاطمه^ع پرسیدم. فاطمه^ع پاسخ داد: بهترین کار برای زنان این است که مردان را نبینند و مردان نیز آنها را نبینند. سخن فاطمه را به پیامبر گفتم. رسول خدا فرمود: فاطمه پاره تن من است».

❖ اشتغال زن خارج از منزل

س ۴۰۶. حکم اشتغال زن در خارج منزل چیست؟

ج. اشتغال زن به شرط آنکه تمام جهات شرعی را رعایت کند و کارش مشروع باشد و مفسدہای نداشته باشد، مانعی ندارد، به خصوص در موارد ضرورت.

س ۴۰۷. آیا زن می‌تواند در بیرون از خانه کار کند؛ مثلاً کارمند یا شاغل باشد برای یاد گرفتن حرفه‌ای برود؟

ج. اگر مستلزم ارتکاب خلاف شرع بشود، جایز نیست.

س ۴۰۸. آیا جایی که کار نکردن زن در بیرون از خانه موجب حرج و تنگی برای خانواده می‌گردد، به صورتی که می‌توانند زندگی خود را طی کنند، اما با سختی و بدون کمترین رفاه، جایز است زن در بیرون از خانه کار کند؛ در حالی که در جامعه با مردان نامحرم مختلط می‌گردد یا اینکه ضرورتی وجود ندارد و بهتر است در خانه بماند؟ حکم مسأله در صورتی که حرج و تنگی نباشد، اما به خاطر رفاه بیشتر و تأمین آینده بهتر برای فرزندان، به همان شغل همانند سایر زنان شاغل پردازد، چگونه است؟

ج. کار کردن زن در خارج منزل همیشه مستلزم ارتکاب خلاف شرع نیست. ممکن است زن در بیرون خانه با اجازه شوهر کار کند و مرتکب خلاف شرع هم نشود و اختلاط با نامحرم هم نباشد.

س ۴۰۹. آیا کاری را که مرد می‌تواند انجام دهد، مجازیم آن را به زن بسپاریم؟ (مثلاً متصلی یک نمایشگاه هنری که هیچ اجباری برای زن بودن آن نیست و به راحتی می‌توان از آقایان جهت این امر استفاده کرد).
ج. اگر معرض فساد ریبه و ارتکاب حرام باشد، جایز نیست.

❖ کار کردن زنان روستایی بیرون از خانه

س ۴۱۰. کار و تلاش زنان و دختران روستایی به همراه پدر و شوهر در بیرون از خانه برای کسب مخارج به صورتی که عادتاً به علت گرما مانع از رعایت حجاب اسلامی کامل شود، چه حکمی دارد؟ آیا یقین بر عدم ایجاد فساد اجتماعی امر به معروف را ساقط می‌کند؟

ج. اگر معرض تعمد نظر به ریبه نباشد، نهی از معمول و سیره متداوله بین آنها واجب نیست.

❖ اشتغال زن بدون اجازه شوهر

س ۴۱۱. اگر خانمی در عقد دائم وظایف زناشویی را انجام دهد و در موقعی که شوهر در منزل نیست، بدون اجازه او بخواهد به تدریس یا خیاطی بیرون منزل برود، چه صورت دارد؟ (و ناگفته نماند شوهر این امور را اجازه نمی‌دهد).

ج. اگر زن در عقد نکاح، شرط اشتغال به تدریس یا خیاطی در خارج منزل را نکرده باشد، شوهر حق ممانعت دارد و در این صورت خروج زن بدون اجازه شوهر معصیت است.

س ۴۱۲. اگر در یک خانواده، مرد به زن بگوید که من اجازه نمی‌دهم توبه سر کار بروی و شاغل شوی و فقط به یک شرط اجازه می‌دهم که شاغل باشی و آن هم این است که حقوق خود را با نظر من خرج کنی و زن هم قبول کند، آیا در این صورت زن می‌تواند بدون اجازه شوهر از حقوق و پول خود به کسی ببخشد یا نذری بدهد؟

ج. در فرض سؤال، چنانچه شرط مذکور در ضمن عقد لازمی،
واقع شده باشد، زن نمی‌تواند بدون اجازه شوهر مصرف کند؛
چه ببخشد یا نذری بدهد.

س ۴۱۳. آیا زوج در شرع مقدس اسلامی می‌تواند از اشتغال زوجه و همچنین خروج از منزل، جلوگیری نماید؟ (لطفاً نحوه جلوگیری را بیان نمایید).

ج. در مورد سؤال اگر اشتغال بدون خروج از منزل باشد، در صورتی که منافی با استیفادی حقوق زوج نباشد، زوج نمی‌تواند ممانعت نماید و نسبت به خروج از منزل، با عدم رضایت زوج، زوجه نباید از منزل خارج شود.

س ۴۱۴. خانمی که کارمند است برای انجام کار باید از خانه خارج شود و از سوی دیگر خروج زن از منزل منوط به اجازه شوهر است؛ حال اگر فردی خانم کارمند خود را از خارج شدن از خانه منع کند، تکلیف این زن در این باره چیست؟

ج. در فرض سؤال چنانچه در حین اجرای عقد نکاح، زوجه کارمند بوده و زوج با توجه به کارمند بودن او و قبول ادامه کار، با او ازدواج نموده، نمی‌تواند از خروج او از منزل جهت شغل قبلی ممانعت نماید.

* حقوق دریافتی زن

س ۴۱۵. وضعیت حقوق زن که در ارتباط با کار (شغلش) دریافت می‌کند، در رابطه با شوهر چه وضعیتی دارد؟

ج. حقوقی که زن دریافت می‌نماید، ملک خود است و به شوهر تعلق ندارد.

س ۴۱۶. آیا زنان حقوق بگیر در مصرف حقوق باید از شوهر اجازه بگیرند؟
ج. بهتر است اجازه بگیرند.

س ۴۱۷. آیا خانمی که شاغل است می‌تواند از محل درآمد حقوقی خودش بدون اجازه همسرش به خانواده خود بیخشد؟ آیا حلال است و شرعاً مشکل ندارد؟
ج. مانع ندارد.

س ۴۱۸. اگر زن در اداره یا محلی دیگر کار کند و شاغل باشد (مثالاً معلم) آیا می‌تواند بدون اجازه شوهرش از حقوق خود صرف صدقه و نذر نماید و یا از حقوق خود به کسی بیخشد؟
ج. اشکال ندارد.

❖ اشتغال زن و سفر مأموریتی

س ۴۱۹. اینجانب دختری مجرّد هستم و در دفتر وکالت احراز وکلای دادگستری مشغول به کار هستم. در برخی موارد پیش می‌آید که برای شرکت در جلسات دادگاه چند روزی در معیّت ایشان و در موقعی تها با اجازه و کسب رضایت پدر عزیزم و برادر بزرگم عازم شهرهای دیگر می‌گردم؛ اولاً: آیا این گونه مسافرت‌ها با توجه به شرحی که در بالا داده‌ام، از نظر شرعی اشکال دارد یا خیر؟ ثانياً: چنانچه از نظر شرعی حرام نمی‌باشد؛ اگر کسی به این موضوع سوء ظن می‌برد و احیاناً تهمتی بزند، آیا مرتکب حرام گردیده است؟

ج. به طور کلی چنانچه شغل شما مشتمل بر حرام و خلاف قوانین شرع نباشد و در مسافرت‌ها هم رعایت همه جوانب در محدوده شرع مقدس می‌شود، از این حیث اشکالی نیست؛ ولی اگر معرضیت برای فساد اخلاقی و انجام بعضی محرمات باشد یا در معرض اتهام قرار بگیرید، باید تغییر شغل بدھید.

❖ مسافرت طولانی زن با راننده نامحرم

س ۴۲۰. مسافرت روزانه زن به تنها ی حدود ۱۰۰ کیلومتر (خارج از شهر) در یک اتومبیل با راننده نامحرم چه حکمی دارد؟

ج. چون در معرض فتنه و فساد است، جایز نیست.

❖ شرکت زن در کلاس‌های آموزش تزئینات

س۴۲۱. آیا شرکت در کلاس‌هایی که به عنوان تزئینات خانه (مانند گلسازی) از آن استفاده می‌کنیم جایز است یا خیر؟

ج. اشکال ندارد.

❖ تعلیم آلات موسیقی توسط خواهران

س۴۲۲. آموزش آلات موسیقی برای اهداف معقول توسط خواهران چه حکمی دارد؟

ج. تعلیم آلات موسیقی مطلقاً جایز نیست.

❖ اشتغال زن در امور اداری

س۴۲۳. حکم اشتغال زنان در امور اداری و غیره چیست؟

ج. ادارات و مشاغل متفاوت است، اگر مثل معلمی در مدارس دخترانه باشد که با مردها اختلاط ندارد، اشکال ندارد.

❖ اشتغال زن در ارگان‌ها و نهادها

س۴۲۴. آیا شرکت دختران، بانوان با مردان در ارگان‌های انقلابی مانند جهاد سازندگی، بنیاد شهید و سپاه پاسداران و... و انجام امور محوله و نشست با هم که ناچار از تماس و برخورد با هم می‌باشند، مشروع است؟

ج. اگر مستلزم ارتکاب محرم نباشد، مانعی ندارد و تماس با نامحرم به معنای لمس جایز نیست.

❖ بهکارگیری منشی خانم در ادارات و سازمان‌ها

س ۴۲۵. تازگی مدنده است که در بعضی از ادارات و سازمان‌ها مسئولین از منشی خانم استفاده می‌کنند که این کار موجب دو مسأله ذیل شده، حکم این کار از نظر شرع مقدس چگونه است؟

۱. زمینه مفاسد اجتماعی را فراهم می‌کند، به لحاظ آلوودگی اخلاقی بعضی از ارباب‌رجوع‌ها.

۲. ارباب‌رجوع‌های متدين و باليمان را جهت تماس به زحمت می‌اندازد.

ج. اينجانب اين‌گونه امور را که بيشتر مستلزم ارتکاب معاصى است، در موقع مقتضى به مسئولين تذگر داده‌ام. خداوند همه را از مفاسد آخرالزمان حفظ کند.

س ۴۲۶. بعضی از مسئولین سازمان‌ها و ادارات که ذاتاً به نماز جماعت بی‌اعتنای هستند، اخیراً با وجود آقایان از خانم‌های جوان به عنوان منشی و رابط بین خود و ارباب‌رجوع استفاده می‌کنند. نظر مبارک حضرت عالی در این مورد راهگشا است.

ج. وجود بانوان جوان در بین آقایان به عنوان منشی یا غير آن، چه در اداره و چه در هر جای دیگر، موجب فساد اخلاق جامعه و لطمہ به اساس خانواده‌ها است؛ ولی متأسفانه رایج شده و خطر اينکه در آينده بيشتر هم بشود هست و هیچ تضمينی بعد از اختلاط زن و مرد در اجتماع و ادارات و مؤسسات، از جهت

**حیا و عفت بانوان و آقایان در آینده وجود ندارد و با اسلامیت
جامعه و سنت اسلامی منافات دارد.**

❖ دفترداری زن در مدرسه پسرانه

س ۴۲۷. شاغل بودن خانم‌های فرهنگی تحت عنوان دفتردار در مدارس راهنمایی پسرانه که اکثریت افراد تشکیل‌دهنده آن را مردان و پسران بالغ تشکیل می‌دهد از نظر شرع مقدس چه حکمی دارد؟

**ج. اگر معرضیت برای فساد اخلاق داشته باشد و رواج
بی‌عفتی و اختلاط زن و مرد بشود، حرام است.**

❖ کار کردن زن و مرد در یک اتاق

س ۴۲۸. در بعضی ادارات و مراکز علمی و دانشگاهی مردان و زنان و پسران و دختران جوان به عنوان همکار و همکلاسی در یک اطاق و یک جا مشغول انجام وظیفه و یا تحصیل می‌باشند و آنها با هم نامحرم‌اند و در طول خدمت و یا تحصیل گاهی با یکدیگر و یا با استاد و معلم مردانشان گفت‌وگو و سخنان غیرضروری و معمولی دارند و در برخی اوقات زن با چهره متبسم و خندان با مرد نامحرم هم‌سخن می‌شود. نظر شریفان را در مورد جواز و عدم آن مرقوم فرمایید.

**ج. اختلاط زن و مرد بیگانه به هر صورتی که وسوسه‌انگیز و
معرض فتنه باشد و همچنین گفت‌وگوی آنها با هم به‌طوری که
افسادآمیز و شهوت‌انگیز باشد، جایز نیست.**

س ۴۲۹. کار کردن زن و مرد نامحرم در یک اتاق به گونه‌ای که فرد سومی حضور ندارد، از نظر شرعی چگونه است؟ متأسفانه برخی مسئولان ادارات در این رابطه اقدامی نمی‌کنند، حضرت عالی چه توصیه‌ای در این رابطه دارید؟

ج. در مثل مورد سؤال، چنانچه درب اطاق بسته باشد که به طور متعارف امکان ورود برای شخص ثالث نباشد، خلوت با اجنبیه است و جایز نیست.

س ۴۳۰. در خصوص بازنگری فیلم، مونتاژ و... یک زن و یک مرد در یک اتاق خلوت و دربسته می‌روند که چندین ساعت به طول می‌کشد و کسی حق ورود ندارد، این چگونه است؟

ج. اگر به یکدیگر، شرعاً محرم نباشند، جایز نیست.

﴿نگاه کردن به زن همکار در محیط کار﴾

س ۴۳۱. نگاه کردن مرد به چهره زن مسلمان بدون قصد لذت (مثالاً به عنوان همکار که اجباراً با هم ارتباط کاری دارند)، چه حکمی دارد؟

ج. بنا بر احتیاط، جایز نیست.

﴿عقد موقت بین همکار زن و مرد در محیط‌های مختلف﴾

س ۴۳۲. در برخی از وزارت‌خانه‌ها شخص وزیر و یا مدیران ارشد وزارت‌خانه اقدام به صدور بخشنامه‌ای می‌نمایند که برخی از این بخشنامه‌ها خلاف شرع می‌باشد، از جمله اینکه در وزارت‌خانه‌ای شخص وزیر

ازدواج موقت را جزو تخلفات اداری آورده است و اگر ثابت شود کارمندی مبادرت به ازدواج موقت کرده است، آن کارمند را به تخلفات اداری وزارت‌خانه معرفی و مجازات می‌کنند و چندین نفر را نیز تاکنون بر همین اساس اخراج کرده‌اند. تکلیف شرعی کارمندان چنین وزارت‌خانه‌ای چیست؟ و آیا چنین بخشنامه‌هایی برای کارمندان لازم‌الاجرا هستند و چه مرجعی باید جلوی صدور چنین بخشنامه‌هایی را بگیرد؟

ج. ازدواج موقت به حسب حکم شرع مقدس جایز و بی‌اشکال است و هیچ مقامی شرعاً و قانوناً حق ندارد آن را منع و تخلف اداری محسوب و بخشنامه بر ترک آن صادر نماید. باید به این وزیر تذکر داد که اجتماع زن و مرد در یک مؤسسه به‌طور مختلط و صورت‌هایی که گاهی موجب خلوت مرد بیگانه با زن بیگانه می‌شود، اگر بخواهید مسائل جنسی پیش نیاید، نظام اختلاط زن و مرد و فرهنگ مبتذل را اصلاح کنید والا اگر ازدواج موقت ممنوع باشد بدون ازدواج و به صورت حرام بعضی امور واقع می‌شود. این ممنوعیت با آن ارتباط شغلی نمی‌تواند غریزه جنسی که در بعضی اشخاص بسیار قوی است کنترل کند، باید برای اصلاح امور فرهنگ اسلامی تعمیم داده شود. خداوند همه را از شر نفس اماره سوء محفوظ بدارد.

❖ انتخاب یا استمرار شغلی مستلزم ارتباط زن و مرد

س ۴۳۳. انتخاب یا استمرار شغلی که با ارتباط زن و مرد همراه است، چه حکمی دارد؟

ج. اگر معرض نگاه حرام یا ارتکاب محرمات دیگر باشد، جایز نیست.

❖ کسب و درآمد زن در محیط کاری با حضور نامحرم

س ۴۳۴. اگر زنی بدون رعایت شئون اسلامی در جایی که مردان نامحرم هم حضور دارند کار کند و درآمد کسب کند، استفاده از مال او چه حکمی دارد؟

ج. استفاده از مال که در مقابل کار حلال و مشروع به دست آورده، اشکال ندارد. البته بر زن واجب است که خود را از نامحرم حفظ کند.

❖ فروشنندگی زن

س ۴۳۵. تعدادی از خواهران طلب مبلغ با حجاب کامل (چادر پوشیده و با دستکش) برای تبلیغ حجاب در سطح شهرها و خصوصاً در امامزاده‌های معتبر، غرفه‌هایی تهییه کرده و درون این غرفه‌ها سلسله کتاب‌های حجاب فاطمی را به مردم معرفی می‌کنند و تاکنون طی این تبلیغات توانسته‌اند بیش از صد هزار جلد کتاب حجاب را به دست مردم برسانند، با توجه به اینکه این خواهران با حجاب کامل و

درون غرفه‌ها تبلیغ می‌کنند، آیا این نحوه حضور خواهران در جامعه اشکال دارد؟

ج. با حفظ حدود شرعی اشکال ندارد.

❖ فروشنده‌گی زن برای بانوان

س. ۴۳۶. بانوان طبق موازین شرع مقدس اسلام با انجام تمامی وظایف شرعی حق اشتغال به شغل فروش و سایل مورد نیاز مشروع بانوان در بازاری که مراجعه‌کنندگان در آن غالباً بانوان می‌باشند، دارند یا خیر؟

ج. با حفظ موازین شرعی، اگر موجب اختلاط غیرمعارف زن و مرد نشود، اشکال ندارد.

❖ خرید از فروشنده زن بی‌حجاب

س. ۴۳۷. در مغازه‌هایی که زنان بدحجاب (یا بی‌حجاب) فروشنده هستند، خرید چه حکمی دارد؟

ج. اگر بتوانید تا ناچار نشده‌اید، از این‌گونه مغازه‌ها چیزی نخرید و به دیگران هم توصیه کنید نخرند.

❖ رساندن خانم بدحجاب به محل کارش

س. ۴۳۸. آیا برای کسی که تاکسی دارد، جایز است خانمی که حجاب صحیح ندارد، سوار کند یا خیر؟

ج. اشکال ندارد.

س ۴۳۹. آیا من که می‌دانم خانمی که برای فروشنده‌گی به مغازه‌ای می‌رود که مسلّماً در رفتار و حجابش گناه وجود دارد، آیا من مجاز هستم ایشان را به محل کارش برم؟

ج. شما اگر از جهت نظر و غیره که حرام است، خودداری کنید، بردن به محل کار اشکال ندارد.





❖ فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی زنان در مسجد

س ۴۰. در شرایط کنونی کشور، آیا نماز و فعالیت‌های عبادی، فرهنگی و اجتماعی زنان در مسجد دارای فضیلت بیشتری است یا خیر؟

ج. نماز جماعت بانوان در مسجد به شرط رعایت کامل حجاب و عدم برخورد با نامحرم، افضل است، ولی نماز فرادی افضل نیست، بلکه «مَسْجِدُ الْمَرْأَةِ بَيْتُهَا»^۱؛ و فعالیت‌های به اصطلاح اجتماعی نیز اگر به صورت غربی و خلاف سنن اسلامی باشد، جایز نیست و بهترین جهاد فعالیت زن با مرد در برقراری نظام اجتماع خانه‌داری است.

❖ شرکت زنان در مراسم استقبال

س ۴۱. آیا برای زنان شرکت در مراسم استقبال و خوش‌آمدگویی و تقدیم دسته‌گل که توسط وزارت‌خانه‌ها و ادارات دولتی و غیر آنها ترتیب داده می‌شود جایز است؟ برخی معتقدند هدف ما نشان دادن حریت و احترام زن در جوامع اسلامی است.

ج. نوعاً مستلزم ارتکاب خلاف شرع است و جایز نیست.

۱. شهید اول، اللمعة الدمشقية، ص ۲۶. «مسجد زن خانه اوست».

❖ پیوستن به الحاقیه کنوانسیون زنان

س ۴۴۲. دیدگاه حضرت عالی درخصوص پیوستن به الحاقیه کنوانسیون زنان که به تصویب مجلس رسیده چیست؟ آیا شرف زن ایرانی خدشه‌دار نمی‌شود؟
ج. برخلاف شرع مقدس و برخلاف صریح قرآن است و
پیوستن به آن زیر پا گذاشتن حکم خدا و حرام است.

❖ تفاوت زن و مرد و حضور در فعالیت‌های اجتماعی

س ۴۴۳. آیا این تفکر که زن و مرد هیچ تفاوتی ندارند و فقط با در نظر گرفتن موازین شرعی و رعایت حدود و حجاب می‌توانند مانند مردان در جامعه حضور داشته باشند و در مسائل اجتماع دخالت کنند و همه کاری می‌توانند انجام دهند صحیح است یا خیر؟
ج. اگر مقصود از رعایت موازین شرعی فقط رعایت حجاب باشد، این تفکر به طور مطلق صحیح نیست.

❖ رفتن زن به نماز جمعه و جماعت

س ۴۴۴. آیا شرکت در نماز جمعه برای بانوان جایز است یا خیر؟
ج. اشکال ندارد.

س ۴۴۵. آیا می‌توانم در نماز جماعات مساجد شرکت کنم؟
ج. در صورت رعایت حجاب شرعی و اذن شوهر در بیرون رفتن، مانعی ندارد.

س ۴۴۶. آیا توصیه و سفارش کردن خواهران برای شرکت در نماز جماعت مطلوبیت دارد یا خیر؟

ج. مطلوبیت خاصی ندارد؛ بلی، شرکت در نماز جماعت برای همه خوب است.

س ۴۴۷. چنانچه پدر یا شوهری اعتقاد به مسائلی نظیر (شرکت در نماز جمعه، مراسم‌های عزاداری و...) نداشته باشد، آیا کسب اجازه دختر یا همسر برای حضور یافتن در این مجالس الزامی است؟

ج. به طورکلی خروج زن از منزل بدون اذن و اجازه شوهر جایز نیست، مگر در موارد خاص نظیر حج و خروج فرزند برای مراسم مذکوره، اگر موجب اذیت پدر شود نیز جایز نیست.

س ۴۴۸. زن در مسجد نماز بخواند بهتر است یا در خانه؟
ج. رعایت حجاب کامل را اگر در رفت و آمد مسجد برای نماز جماعت بنماید، نماز در مسجد بهتر است.

❖ شرکت کردن زن در تشییع جنازه

س ۴۴۹. آیا زن می‌تواند در تشییع جنازه شرکت کند یا خیر؟
ج. شرکت در تشییع جنازه با رعایت حجاب کامل و پوشیدن دست و صورت، اشکال ندارد.

❖ حركت کردن بanonan در انتهای دسته عزاداری

س ۴۵۰. حركت بanonan در انتهای دسته هیئت‌های عزاداری چه وجه شرعی دارد؟

ج. اگر معرضیت برای تبعات سوء اخلاقی و جلب توجه مردان
اجنبی باشد، جایز نیست.

س ۴۵۱. در ایام عاشورا زنان به دنبال هیئت‌های عزاداری به راه می‌افتد و
بعضًا با حجاب نامناسب و وضع زننده موجب جلب توجه نامحرمان
می‌شوند؛ لذا برخی خواهران در این ایام یا مناسبت‌های دیگر دست به
تشکیل جلسات مخصوص خواهران در تکایا و حسینیه‌ها زندن، تا
خواهران مستقلًا به عزاداری پردازند و از عوارض منفی حضور آنان در
منظیر نامحرمان بکاهند، آیا حضرت عالی این روش را تأیید می‌فرمایید؟
ج. روش مذکور فی حد نفسه اشکال ندارد، مگر اینکه تبعات
سوئی داشته باشد و راه افتادن زن‌ها با عدم رعایت حجاب
لازم و پوشش کامل و شعار دادن آنها همه محل اشکال است.

❖ شرکت کردن بanonan در رأی‌گیری

س ۴۵۲. نظر حضرت عالی درباره شرکت بanonan در رأی‌گیری چیست؟ آیا
نرفتن گناهی هم دارد یا خیر؟

ج. بسیاری از مواردی که در این زمان برای بanonan متداول
شده، همراه تبعاتی است که منافات با مقام زن در اسلام دارد
و ترک آنها گناه ندارد.

❖ رأى دادن به زنان برای احراز پست دولتى

س ۴۵۳. آیا می‌توان به زنان برای احراز پست نمایندگی مجلس یا ریاست جمهوری رأى داد؟
ج. به مردان واجد شرایط رأى بدهيد.

❖ حضور زنان در پست‌های قضایی و سیاسی

س ۴۵۴. نظر مبارک حضرت عالی در مورد ولايت قضایی و سیاسی زنان
نظیر سمت وزارت، ریاست ادارات و شهرداری که برخورد با نامحرمان
را در پی خواهد داشت چیست؟
ج. جایز نیست و موجب فساد و تبعات سوء کثیره است.

❖ استفاده زنان از عکس رنگی در تبلیغات انتخاباتی

س ۴۵۵. در انتخابات گوناگون کشوری برخی زنان با چاپ عکس و
پوسترهاي رنگی و اعمالی نامتناسب با جو جامعه مسلمین کاندیدا
می‌شوند، آیا ایجاد زمینه و انجام چنین برخوردهایی در سطح اجتماعی
جایز است؟
ج. واضح است که چنین اعمالی با موازین شرعیه مطابقت
ندارد.

❖ رانندگی بانوان با حجاب اسلامی

س ۴۵۶. رانندگی بانوان با حجاب اسلامی چه صورتی دارد؟

ج. رانندگی بانوان فی حد نفسه جایز است، ولی در معابر و خیابان‌ها که غالباً مستلزم برخورد با مردها است، اگر هم مستلزم فعل حرامی نشود، بدون ضرورت و ناچاری ترک آن اولی و با عفت اسلامی زن موفق‌تر است.

❖ دوچرخه‌سواری و موتورسواری بانوان در مجتمع عمومی

س. ۴۵۷. نظر میارک خود را در مورد دوچرخه‌سواری و موتورسیکلت رانی بانوان در مجتمع عمومی مثل خیابان، کوچه، پارک و... بیان فرمایید.

ج. ظاهر شدن بانوان در کوچه و خیابان به نحو مذکور در سؤال اگرچه پوشش کاملی هم داشته باشد مستلزم فساد است و در زی زن مسلمان نیست و ترویج این گونه رفتار در میان بانوان محترمه با اهداف مقدس نظام اسلامی هماهنگی ندارد.

❖ اسبسواری زنان

س. ۴۵۸. اسبسواری برای زنان، چه حکمی دارد؟

ج. تبعات سوء و مفاسد اخلاقی دارد و در شرایط فعلی جایز نیست.

❖ بازیگری زن در حضور مرد

س. ۴۵۹. فیلم بازی کردن و یا نمایش اجرا کردن زن در حضور مرد چه حکمی دارد؟

ج. اشکال دارد.

❖ نوازنده‌گی زن

س ۰ ۴۶. نوازنده‌گی زن به صورت زنده با حفظ حجاب چه حکمی دارد؟
ج. نوازنده‌گی به وسیله آلات لهو جایز نیست، چه نوازنده زن
باشد چه مرد.

❖ آموزش رانندگی و آموزش نظامی بانوان

س ۱ ۴۶. آیا آموزش رانندگی و نظامی برای زنان جایز است؟
ج. آموزش رانندگی و نظامی فی حد نفسه برای زن مانعی
ندارد، لکن چون غالباً در مقدمات آن و همین طور بعد از
فراگیری ملازم با معصیت است، احتیاط در ترک است.





❖ تحصیل زن

س ۴۶۲. حکم تحصیل برای زن مسلمان چیست؟

ج. تحصیل مشروع برای زن و دختر با رعایت تمام وظایف
شرعی جایز است.

س ۴۶۳. در شهر ما عده‌ای عقیده دارند که در اسلام هم گفته شده درس
خواندن برای پسر است، دختر حق درس خواندن و به مدارج عالی
رسیدن را ندارد، آیا این حرف صحیح است؟

ج. درس خواندن خصوصاً یاد گرفتن احکام و معارف اسلامی و
بسیاری از علومی که تخصص در آنها برای خانم‌ها لازم است و
موجب رفع نیاز زن به مرد اجنبی می‌شود و علومی که در
اجتماع معاصر همه افراد به آن احتیاج مبرم دارند، شرعاً
ممنوع نیست.

س ۴۶۴. علومی که کسب آنها موجب فضیلت است و به عبارتی در
کمالات انسانی مؤثرند یا علومی که در تربیت فرزندان و زندگی
خانوادگی تأثیر مثبتی دارند، آیا تحصیل آنها برای زنان جایز است و یا

بهتر است در خانه بمانند و ضرورتی برای خروج آنها وجود ندارد؟
ضمناً فرض مسأله جایی است که ممکن است این علوم را به نیت یاد
دادن به افراد دیگر بیاموزد و صرفاً هدف کسب فضایل باشد.

ج. تحصیل علوم یادشده برای زن‌ها بسیار خوب است؛ البته
همان طور که اشاره شد، در صورتی که مستلزم ارتکاب خلاف
شرع نباشد.

❖ تحصیل علوم اسلامی توسط زنان

س ۴۶۵. آیا زن می‌تواند علوم اسلامی را تحصیل نماید و به مقام اجتهاد
برسد؟

ج. بلی، می‌تواند.

❖ کار در خانه یا تحصیل از منظر اسلام

س ۴۶۶. اسلام به دختران و زنان ماندن در خانه و کارهای مربوط به آن را
انجام دادن توصیه می‌کند، یا تحصیل در مدارس و دانشگاه‌ها؟

ج. در این مسأله حکم دختران با بانوان شوهردار تا حدی تفاوت
دارد، به‌طورکلی در خانه ماندن زن اگر ضرورت‌های شرعی یا
جهات مرجحه مهم‌تر در بین نباشد، اولی و ارجح است و حتی
برای مخدرات شرعاً امتیازی هست که برای بانوانی که عادت به
بیرون رفتن دارند نیست؛ مثل اینکه قاضی دادگاه به خواهش
مدعی نمی‌تواند خانم مخدّره را به دادگاه احضار نماید، بلکه باید

خودش یا شخصی را برای سؤال نزد او بفرستد؛ مع ذکر تحصیل در مدارس به مقداری که عرفًا ضرورت دارد یا برای مشاغل یا مصالحی که موجب بی نیازی بانوان از مراجعه به مرد اجنبی می شود، مثل رشته های مختلف پزشکی در صورتی که تحصیل با مراعات تکالیف شرعی انجام شود، مستحسن و در بعض موارد واجب کفایی است. اما ادامه تحصیل برای بانوان شوهردار باید با موافقت شوهر باشد. راجع به خانه داری هم معلوم باشد که بر خانم ها خدمت در خانه واجب نیست، ولی خانه داری و همکاری با شوهر و اداره خانه فضیلت و ثواب بسیار دارد و از اعمال صالحه مهمه بانوان است.

❖ برگزاری کلاس های مختلف خانم ها و آقایان

س ۴۶۷. حضور دانشجویان و دانش پژوهان در کلاس های مختلف در صورتی که رعایت حریم نشود و زمینه انحراف فراهم باشد، چه حکمی دارد؟ لطفاً مسئولیت مسئولین امر و دانش پژوهان را مشخص فرمایید.

ج. کلاس مختلف به نحو مذکور در سؤال جایز نیست و حرام است و بر مسئولین لازم است که از تشکیل چنین کلاس هایی جلوگیری نمایند.

س ۴۶۸. زنی که می خواهد به تحصیل خود ادامه دهد که بعدها شغل حلال

انتخاب کند، ولی فعلاً ادامه تحصیل ملازم با این است که با نامحرم روبرو شود؛ مثلاً نزد مرد درس بخواند و یا اینکه با مردها در یک کلاس باشند، چنین تحصیلی جایز است یا خیر؟
ج. اگر مستلزم ارتکاب حرام باشد، جایز نیست.

س ۴۶۹. دانشآموzan و دانشجویان دختری که در کلاس درس آقایان شرکت می‌کنند، وظیفه ایشان نسبت به نگاه کردن، سؤال و جواب و دیگر برخوردهای معمول بین شاگرد و استاد چیست؟
ج. نگاه عمدى با التذاذ و ريبة حرام و بدون آن نيز بنا بر احتیاط واجب ترك شود، و اما صحبت کردن در صورتى که التذاذ و ريبة در بین نباشد، اشکال ندارد، والا جایز نیست.

س ۴۷۰. دختری که برای تحصیل علم مجبور است به دانشگاه و کلاسی برود که مردان و پسران نامحرم نیز در آنجا حضور دارند و به تحصیل علم مشغولند، اگر جهات شرعی مانند حفظ پوشش اسلامی را رعایت کند و مرتكب عمل حرامی هم نشود، آیا حضور وی در بین افراد نامحرم و اختلاط با ایشان با اوصاف فوق به انگیزه تحصیل علم مکروه است و بهتر است ترك شود یا اینکه کراحتی ندارد؟

ج. اختلاط با اجانب را نمی‌توان مصون از بعضی معایب دانست. البته در فرض سؤال که مستلزم هیچ حرامی نباشد، نمی‌توان ممنوع دانست، علی‌هذا خود او با توجه به وضع

محیط، موضوع را بررسی کند و علمی که می‌خواهد بیاموزد اگر از علوم متفرقه و مورد حاجت و ضرورت نباشد، احتیاط این است که حدالامکان از اختلاط اجتناب نماید. لازم به تذکر است که اختلاط در دانشگاه‌ها موجب محرومیت بسیاری از جوانان متعهد به سنن اسلامی از تحصیل علم است و وجهی برای اصرار بعض مسئولین بر اختلاط غیر از غرب‌گرایی و تضعیف هویت اسلامی نیست. خداوند همه را به راه راست هدایت فرماید.

❖ ادامه تحصیل در دانشگاه یا حوزه برای دختر

س ۴۷۱. در موقعیت جامعه ما بهتر است یک دختر ۲۰ ساله به دانشگاه برود و بعد سر کار و یا به حوزه یا جایی مشابه آن ببرود؟ یک دختر می‌تواند با حجاب کامل به دانشگاه برود و همه مسائل را رعایت کند، اما با توجه به محیط دانشگاه این را می‌گوییم (امام زمان علیه السلام از کدام راضی‌تر است؟).

ج. گرچه در صورت عمل به تمام وظایف شرعی و اجتناب از معاصی تحصیل در هر دو محیط جایز است، ولی اقدام به ازدواج و تشکیل زندگی سالم اطمینان بیشتر به حفظ دین و منع از ارتکاب گناه دارد. خداوند همه را در حفظ دین و عدم معصیت یاری فرماید.

❖ اختلاط دانشجویان پسر و دختر در سرویس‌ها و راهرو دانشگاه‌ها

س ۴۷۲. گاهی در محیط‌های دانشجویی مثلاً سرویس‌های آمدوشد و یا راهروها ازدحام و اختلاط بین دانشجویان دختر و پسر صورت می‌گیرد و گاهی بین اختلاط موجب برخورد با نامحرم می‌گردد. لطفاً نظر خود را در این موارد بیان فرمایید؟

ج. در این گونه موارد باید طبق وظیفه شرعی از نظر عمدی خودداری شود.

❖ مباحثات علمی دانشجوی دختر و پسر

س ۴۷۳. آیا خانم‌ها و آقایان در مورد مسائل علمی در دانشگاه می‌توانند با یکدیگر صحبت نمایند و اساساً حدود صحبت بین زن و مرد نامحرم چگونه است؟

ج. چنانچه مهیج و مستلزم مفسدہ نباشد، مجرد صحبت کردن مخصوصاً صحبت‌های علمی اشکال ندارد.

❖ دست دادن دانشجویان پسر و دختر در کشورهای غیراسلامی

س ۴۷۴. در محیط‌های دانشگاهی فرانسه هنگام برخورد با اساتید زن یا دانشجویان دختر ناگزیر با مصافحه هستیم، والا حمل بر اسائه ادب دانشجویان مسلمان می‌شود. مصافحه (دست دادن) با زنان غیرمسلمان در این بلاد چه حکمی دارد؟

ج. مصافحه با اجنبیه بدون حایل (مثل دستکش) جایز نیست،

باید عذر شرعی خود را برای آنها بیان کنید تا بفهمند که غرض خلاف ادب نیست. اگر همه مسلمانانی که با بیگانگان در ارتباطند، این جهت را رعایت کنند، آنها این عمل را که یک ادب اسلامی است مثل سایر ممیزات و مشخصات مسلمان مانند نخوردن گوشت خوک و نیاشامیدن شراب خواهند شناخت و این سوء تفاهم مرتفع می شود.

س. ۴۷۵. زن مسلمانی که به فروعات اسلام معتقد است، ولی در محیطی رشد کرده است که اگر مرد نامحروم هنگام صحبت کردن و ملاقات با وی مصافحه نکند، آن را موجب وهن به خود می داند، آیا در این صورت مصافحه با وی جایز است یا نه.

ج. در فرض سؤال، مصافحه جایز نیست و نمی توان به بهانه وهن به خود مرتكب فعل حرام شد و هویت و استقلال اسلامی خود را مخدوش نمود.

❖ اردوهای مختلط علمی و تفریحی

س. ۴۷۶. لطفاً نظر خود را در مورد اردوهای علمی و تفریحی که در دانشگاه به صورت مختلط (با حضور دانشجویان دختر و پسر) برگزار می گردد بیان فرمایید.

ج. اردو رفتن به صورت مختلط منشأ فساد است و جایز نیست.



❖ فعالیت‌های فرهنگی هنری همزمان مردان و زنان

س ۴۷۷. در جوامع اداری فرهنگی و خصوصاً هنری، فعالیت زنان با مردان وجود دارد. با توجه به توضیحات در جلد دوم جامع الاحکام عملاً باید کارهای هنری و تلویزیونی تعطیل شود؛ این مورد با توجه به عملی نبودن چگونه است؟

ج. به‌هرحال ما همه مسلمانیم و همه برنامه‌ها و امور اجتماعی و فردی و اقتصادی، سیاسی ما باید بر اساس اسلام جریان داشته باشد.

س ۴۷۸. در دانشگاه‌ها و مراکز علمی خانم‌ها و آقایان در مواردی با هم کار و فعالیت و کسب علم می‌کنند این مراکز با وجود همکاری‌های فی‌مایین پابرجا و در غیر آن متلاشی می‌شود (در رشته‌ها) این موارد چه حکمی دارد؟

ج. در همه این موارد احکام اسلام در آنچه مربوط به زن و مرد بیگانه است رعایت شود.

❖ برداشتن حجاب در مرکز فرهنگی تفریحی ویژه زنان

س ۴۷۹. آیا برداشتن حجاب توسط خانم‌ها در مکان فرهنگی- تفریحی سالمی که آقایی حضور ندارد و در معرض دید عموم نیست، اشکال دارد؟
ج. اگر نامحرمی در بین نباشد و مفسده بر آن مترقب نشود، مانعی ندارد.

❖ استفاده از استاد زن برای آقایان

س۴۰. معیار جواز سخنرانی و یا تدریس خانم‌ها در برابر نامحرمان
چیست؟

ج. با حفظ حجاب شرعی و عدم معرضیت فساد اشکال ندارد.

❖ استفاده از مربی مرد برای زنان

س۴۱. آیا می‌توان از استاد خانم برای کلاس آقایان و از استاد آقا برای
کلاس خانم‌ها استفاده کرد؟

ج. لازم است برای آقایان از استاد مرد و برای بانوان از استاد
زن استفاده شود.

س۴۲. حقیر برای سخنرانی در بین جوانان زیاد می‌روم. یکی از سؤالاتی
که دختران می‌نمایند آن است که ما می‌توانیم جهت بازی در فیلم و
تئاتر آموزش بازیگری بینیم با توجه به آنکه مربی آنها معمولاً مرد
می‌باشد؟

ج. جایز نیست.

س۴۳. در برخی مراکز دولتی و خصوصی کلاس‌های آموزشی موسیقی و
تئاتر برای دختران تشکیل شده و مریبان مرد آموزش آن را به عهده دارد،
آیا تشکیل چنین کلاس‌ها و شرکت دختران در آن کلاس‌ها جایز است یا
خیر؟

ج. حرام است.



س ۴۸۴. اگر استاد دانشجوی دختری مرد باشد، حکم برخورد دانشجو با

استادش چیست؟ آیا جایز است یا باید ترک تحصیل کند؟

ج. اگر رعایت احکام شرعی مانند نظر و غیره ممکن نباشد و

استفاده هم منحصر به همان مرد باشد، باید ترک تحصیل کند.

❖ گوش دادن به سؤال دختران در کلاس مختلط

س ۴۸۵. اگر در کلاس دختری سؤال کرد، گوش دادن به سؤال او چه حکمی

دارد؟ وظیفه چیست؟

ج. اشکال ندارد، ولی از نظر کردن به او خودداری نمایید.

س ۴۸۶. اینجانب مربی ورزش هستم و خود صاحب سبکی از ورزش

رزمی هستم و می خواستم سؤال کنم که اگر خانمی برای سؤال یا رفع

اشکال در آموزش تکنیک های ورزشی به بنده مراجعه کند، در حالی که

با حجاب و لباس کامل پوشیده است و به صورت مختلط نباشد،

اشکال دارد یا خیر؟

ج. در صورت مفروضه اگر تعليم تمرينات فقط لفظی باشد و

عملی در کار نباشد اشکال ندارد.

س ۴۸۷. اگر بین استاد و شاگردانش که از نظر جنسی مخالف او هستند،

سلام و صحبت های غیردرسی رد و بدل گردد، چه حکمی دارد؟ پاسخ

سلام به افراد نامحرم واجب است یا حرام؟

ج. در صورتی که با التذاذ یا در معرض ریبه باشد، جایز نیست و

جواب سلام واجب است.

س ۴۸۸. عده‌ای بر این باورند که اساتید مرد به جهت حفظ مسائل شرعی و به دور بودن از مواضع اتهام، نبایستی در کلاس خانم‌ها شرکت نمایند و از طرف دیگر حقیقت این است که همین بهانه کذابی و عقب‌نشینی از مواضع اصولی اسلام در بعضی مواقع باعث خالی شدن زمینه فعالیت‌های مذهبی و فرهنگی شده و همین امر سبب ورود بیگانگان و رواج فساد می‌گردد. علی ایّ حال تکلیف چیست؟

ج. مسائل شرعی و عقاید صحیح اسلامی باید به زنان هم تعلیم داده شود، ولی باید حدود شرعی از هر جهت مراعات شود.



اختلاط
زن و مرد



❖ حضور اجباری امدادگر مرد و زن در مکان خلوت

س ۴۸۹. اگر اتفاق بیفتد که امدادگر خواهر و امدادگر برادر اجباراً در مکانی خلوت مانند جنگل و یا کوه و... به تهایی به امر امدادرسانی پردازند، تکلیف شرعی همکاری آنها با توجه به اینکه خلوت دو نامحرم حرام است چیست؟

ج. امدادگری، عملی ممدوح و قابل تقدیر است، لکن باید برنامه امدادگری را طوری تنظیم کنند که خلوت اجنبي و اجنبیه اتفاق نیفتد.

❖ اختلاط زن و مرد در مراسم شبیه‌خوانی

س ۴۹۰. شبیه‌خوانی‌هایی که در حال حاضر صورت می‌گیرد، چه حکمی دارد؟

ج. تعزیه و شبیه‌خوانی چنانچه مشتمل بر نمایش و برگزاری آن به صورت اختلاط زن و مرد نامحرم و استفاده از آلات لهو از قبیل شبپور و سنج و طبل و غیرها باشد، جایز نیست.

❖ عزاداری خواهران در صفوف برادران

س ۴۹۱. عزاداری، زنجیرزنی خواهران به ویژه قشر جوان با پوشش کامل در بین صفوف برادران چه حکمی دارد؟

ج. معرض فساد اخلاق و تبعات سوء دیگر است و جایز نیست.

﴿ نصب پرده یا دیوار بین زنان و مردان هنگام نماز و سخنرانی س. ۴۹۲ . عده‌ای می‌گویند پرده یا دیوار بین زنان در حال نماز خواندن و موعظه لزومی ندارد . نظر حضرت عالی در این مورد چیست ؟ خصوصاً حالا که در تلویزیون گاهی پرده بین زنان و مردان و زنان و روحانی نیست ، در حالی که آقای روحانی سخنرانی می‌کند .

ج. خوب است بین زنان و مردان ، پرده باشد که این امر اوفق به مستوریت زنان و با سیره ائمه ﷺ است . حضرت زهراء ؓ موقع سخنرانی در مسجد ، بعد از رحلت پدر بزرگوارش از پشت پرده صحبت فرمود و امام صادق ؑ در وقتی که یکی از شعرا به محضر مبارکش شرفیاب شد و می‌خواست اشعاری را که در مصیبت جدّ بزرگوارش حضرت سیدالشهداء ؑ سروده بود بخواند ، دستور فرمودند پرده کشیدند و زنان اهل بیت پشت پرده نشستند و استماع مصیبت نمودند .

﴿ محل مشترک (اسکراب کردن) آقایان و خانم‌ها در اتاق عمل س. ۴۹۳ . سیستم آموزشی و کاری دانشگاه‌های ما اسلامی است ، اما به دلیل امکانات کم و کمبود اساتید خانم در بعضی از دانشگاه‌ها اجباراً از اساتید مرد برای دانشجویان دختر استفاده می‌شود . از سوی دیگر یکی از اساسی‌ترین و مهم‌ترین مراحل روش‌های استریل در بیمارستان‌ها و

به خصوص در اتاق عمل، شستن دست‌ها به روش جراحی (به اصطلاح اسکراب کردن) است؛ به طوری که کوچک‌ترین خطأ و اشتباه در آن می‌تواند زندگی بیمار را به خطر اندازد و او را دچار انواع امراض عفونی و نهایتاً مرگ کند. با وجود چنین شرایطی خانم‌ها می‌توانند دست خود را تا ناحیه آرنج آن برهمه کنند (به سبب شستن دست‌ها تا آرنج که برای عمل ضروری و واجب است)، در جایی که به علت نبود امکانات در برخی از بیمارستان‌ها فقط یک محل برای اسکراب کردن (به صورت مشترک برای آقایان و خانم‌ها) وجود دارد، آیا انجام چنین کاری از نظر شرعی که اکثر اوقات آقایان نیز آنجا حضور دارند جایز است یا خیر؟

ج. شست‌وشوی دست‌ها با وضع مذکور در سؤال برای بانوان جایز نیست و باید محل شستشوی آقایان و بانوان جدا از هم باشد.

❖ رفتن به باشگاه‌های مختلط در کشور غیراسلامی س. ۴۹۴. من در انگلیس زندگی می‌کنم و درست مانند همه کشورهای غربی غلبه کردن بر مشکل زنانی که حجاب را رعایت نمی‌کنند مشکل است. این مسئله در مدارس، دانشگاه‌ها و حتی مراکز شهر به‌ویژه در طی ماههای تابستان رواج دارد. سؤال من اینجاست که آیا جایز است به باشگاه‌های بدنسازی رفت؛ درحالی که اگرچه محوطه اصلی باشگاه (محل وزنه‌برداری) به صورت مختلط است، اما اتاق‌های تغییر لباس و دوش به‌طور کامل جداسازی شده است؟ در واقع هیچ باشگاه ویژه

مردان در انگلیس نیست؛ اگرچه باشگاه‌های مختص بانوان وجود دارد. حقیقت آن است که تفاوت مختصری در چگونگی پوشش بانوان اینجا و در دیگر مکان‌های فوق الذکر وجود دارد.

ج. با شرحی که نوشته‌اید، رفتن به چنین باشگاه‌هایی جایز نیست.

❖ نشستن زنان در کنار مردان داخل تاکسی

س. ۴۹۵. آیا نشستن در کنار نامحرم در تاکسی و دیگر وسایل نقلیه عمومی در صورتی که تماس بین آن دو از روی لباس باشد) جایز است؟

ج. اگر به نحوی باشد که معرض ریبه و فساد نشود، اشکال ندارد.

❖ استفاده زنان و مردان از آسانسور مشترک

س. ۴۹۶. استفاده از آسانسور اداره توسط خانم و آقای نامحرم چگونه است؟

ج. به طور کلی اجتماع زن و مرد در محلی که امکان ورود دیگران نباشد اشکال ندارد.

❖ برخورد بدنی زن و مرد از روی لباس

س. ۴۹۷. برخورد بدنی خانم و آقا از روی لباس چه حکمی دارد؟

ج. اگر اتفاقی و بدون قصد باشد اشکال ندارد.

❖ دست دادن زن و مرد نامحرم با یکدیگر

س. ۴۹۸. در مناطقی از کشورمان مرسوم است که در برخورد افرادی مثل زن عمو، شوهر عمه و شوهر خاله فرزندان یکدیگر را مورد محبت قرار می‌دهند و می‌بوسند یا با افراد فامیل (نامحرم) دست می‌دهند، حکم آن چیست؟

ج. واضح است که جایز نیست.

❖ دست دادن زن به مرد سالخورده و مرد به زن سالخورده

س. ۴۹۹. در بعضی از مواقع مشاهده می‌شود که زن به مرد پیر نامحرم و یا بالعکس دست می‌دهد و استدلال می‌کنند که چون یک طرف و یا هر دو نفر پیرند و از تمایلات جنسی کمتری برخوردار هستند، دست دادن به هم اشکال ندارد. لطفاً نظر حضرت عالی را در این خصوص بفرمایید؟

ج. جایز نیست.

❖ دست دادن با زنان اهل کتاب

س. ۵۰۰. مشاهده می‌شود که مردان مسلمان که بعضاً متشرع هم می‌باشند با زنان از اهل کتاب دست می‌دهند آیا این عمل مباح می‌باشد؟
ج. جایز نیست، مگر با پوشش و بدون فشار و قصد لذت و ترتیب مفسدہ دیگر.



❖ دست دادن زن و مرد از زیر چادر

س ۵۰۱. اگر دست زنی دستکش باشد و به دست مردی بخورد، اشکال دارد؟ و یا اگر مردی (بدون قصد) به زنی که مانتو و چادر پوشیده است بخورد، چه حکمی دارد؟ (منظور به طور مستقیم لمس نکند).

ج. اگر بدون قصد بوده و اتفاقاً برخورد کند اشکال ندارد، ولی نباید به اختیار خود لمس کند؛ ولی با دستکش در صورتی که غرض عقلایی باشد و معرض ریبه نباشد، اشکال ندارد.

❖ مجازات دست دادن دو نامحرم

س ۵۰۲. آیا در احکام مربوط به قضا در شرع مقدس اسلام جزایی برای کسانی که در حضور دیدگان مردم (عام) اقدام به خلاف شرع می‌کنند وجود دارد؟ برای مثال اسلام برای زن و مرد نامحرمی که در برابر دیدگان بسیاری از مردم با هم دست می‌دهند، چه مجازاتی تعیین کرده است؟

ج. ترک واجب و ارتکاب هر گناهی که حد معین شرعی نداشته باشد، موجب تعزیر است و مقدار و کیفیت تعزیر را باید حاکم شرع واجد شرایط تعیین نماید.

❖ خیاط مردانه برای زنان

س ۵۰۳. خیاط مردانه برای زنان چه حکم دارد؟

ج. اگر مستلزم اندازه گرفتن توسط مرد باشد جایز نیست.

س ۵۰۴. اینجانب به مدت سی سال است که کارم خیاطی زنانه می‌باشد.
البته به صورت سایزی بدین معنا که اندازه و یا نمونه لباس را مشتری
می‌آورد و از روی آن برش و سپس دوخته می‌شود. در ضمن برای
انتخاب مدل لباس، مشتریان از ژورنال‌های خارجی که بی‌حجاب
هستند استفاده می‌کنند که در بین مشتریان خانم‌های محجبه و مقید به
دستورات اسلام نیز زیاد دیده می‌شود. لطفاً نظر مبارکتان را از لحاظ
فقهی و شرعی بفرمایید که اولاً خود این شغل اشکال دارد یا خیر و ثانیاً
استفاده از این‌گونه مجلات که مختص مدل لباس خانم‌ها و درجهت
استفاده از شغل مربوطه است چه حکمی دارد؟

ج. دوختن لباس‌هایی که مشترک بین زن‌های مسلمان و کفار
است با استفاده از مجلات مذکوره، اگر ملازم با فعل حرامی
نباشد و آن مجلات مشتمل بر صور قبیحه و فسادانگیز نباشد،
اشکال ندارد.

❖ ارسال عکس زن نامحرم برای دیگران

س ۵۰۵. شوهر من مردی است متدين و مقید به احکام الهی و مقلّد شما
است. وی کارهای اداری و تجاری فردی را انجام می‌دهد که آن
شخص در آمریکا زندگی می‌کند. در خلال کارها در برخی از
مناسبات ایشان بسته‌هایی را به آمریکا پست می‌نماید. گاهی در میان
این بسته‌ها افرادی که مربوط به کارهای تجاری آقا می‌شوند
عکس‌هایی قرار می‌دهند که باید پست شوند. روزی به داخل یکی از

این بسته‌ها که درش باز بود، نگاه کردم و میان آنها تعدادی عکس زن‌های بی‌حجاب بود (البته مسلمان هستند) و ما یقین داریم که نسبت به آن آقا در آمریکا نامحرم می‌باشدند.

الف) آیا اگر شوهر من این بسته را پست نماید، اشکال شرعی دارد؟ تعauen به اثم است؟ مگر نه اینکه نگاه آن آقا به این زن‌های بی‌حجاب که شناس او هستند گناه می‌باشد؟ آیا در انجام این فعل حرام شوهر من دخیل است؟

ب) آیا ما باید در این قضیه دقت کنیم تا این مسأله خلاف شرع به کمک ما صورت نگیرد؟

ج) آیا این بسته‌های مورددار را تفحص بنماییم و یا اصلاً مسئولیت پست این بسته‌ها را به گردن نگیریم؟

د) آیا نگاه به داخل بسته‌ها خیانت در امانت است؟ یا باید حکم بر برائت داد و گفت که انسالله موردی نیست؟

ج. الف، ب، ج و د) ارسال این عکس‌ها، در صورتی که یقین دارید که حاوی عکس‌های مذکور است، جایز نیست و در صورتی که شک دارید، تفحص و وارسی لازم نیست و ارسال آن جایز است. خداوند متعال توفیقات شما را در انجام فرایض الهی بیشتر نماید و مشمول عنایات حضرت بقیة الله الاعظم - ارواحنا فداه - قرار بگیرید و تعهد شما در امر دین قابل تقدیر می‌باشد.

❖ ارسال شکلک‌های نشان‌دهنده محبت به نام‌حرم

س ۶. شکلک‌هایی توی و بلاگ‌ها هست که نشان بوسه و محبت به طرف مقابله هست. ارسال این نوع شکلک به طرف مقابله که زن هست و نام‌حرم، چه حکمی دارد؟

ج. در فرض مذکور اشکال دارد.

❖ آرایشگاه زنانه برای مردان

س ۷. خانمی به مدت چندین سال کار آرایشگری انجام می‌داده است – برای آقایان و خانم‌ها – و اخیراً با توجه به رشد روزافزون اسلام و حجاب در آمریکا این خانم حجاب اختیار نموده و محجبه شده است و دست از کارش کشیده است، ولی سه مرد آمریکایی که از مشتریان سابق این خانم بودند، هنوز مایل هستند که پیش این خانم سر و صورت خویش را اصلاح کنند و این خانم می‌گوید دستکش به دست نموده و آنها را اصلاح می‌کنم. آیا این خانم مجاز است که کار اصلاح این سه مرد را دنبال کند با توجه به مراجعات شئونات اسلامی یا خیر؟

ج. با تقدیر فراوان از توفيق اين خانم محترمه و تبريك به ايشان و دعا برای حسن عاقبت و کمال سعادتشان، لازم است اين توفيق را به ترك آرایش آن سه مرد، تكميل نمایند.



❖ ورزش بانوان در محافل زنانه و در محافل مردانه با حفظ حجاب س. ۵۰. ورزش زنان: الف) در محافل زنانه چگونه است؟ ب) در محافل مردانه با حفظ حجاب کامل چگونه است؟
ج. در مورد (الف) اشکال ندارد و در مورد (ب) معرض فساد است و جایز نیست.

❖ وجه ممیزه ورزش‌های مردان و زنان س. ۵۰. وجه ممیزه ورزش‌های مردان و زنان کدام است؟
ج. در هر دو باید احکام شرع کاملاً رعایت شود.

❖ نظر اسلام دربارهٔ ورزش بانوان س. ۵۱. نظر به اینکه مسأله ورزش و تربیت بدنی بانوان در جوامع اسلامی به‌ویژه در مجتمع فرهنگی، دانشگاهی، سالن‌های ورزشی بانوان از مسائل مهم و مورد مناقشه متفکران کشور عزیzman ایران بوده و هست و تاکنون اثری بر اساس نظر شرع مقدس اسلام در این زمینه چاپ و نشر نیافته، خواهشمند است در صورت صلاح‌حید نظر شارع مقدس را جهت هدایت جامعه ورزشی بانوان تبیین فرماید.

ج. با مسئلت موفقیت جناب عالی تذکرًا عرض می‌شود:

ورزش برای پرورش جسم و تقویت بدن و قوت مقاومت اعضا و استقامت و حفظ تناسب اندام و خلاصه فواید و منافع جسمی بلکه روحی آن مطلوب و مستحب و در بعضی موارد واجب است. لازم است همگان را از نتایج و فواید آن آگاه و به آن ترغیب و تشویق نمایند و درس و آموزش بدھند و این ورزش که بر حسب تعالیم جامع و کامل اسلام نیز ممدوح و مستحسن است، برنامه‌ای عام و همگانی و ارزشی است. اگر اماکن سالم و مراکزی باشد همگان باید در آن ممارست لازم را داشته باشند. چنان که نوشته‌اید، آموزش و تعلیم آن به بانوان که در آن ورزش‌های خاص و مورد ضرورت و نیاز را تعلیم بدھند، هیچ اشکالی و ایرادی ندارد؛ چون تربیت بدن مثل تربیت روح بر زنان هم مثل مردان لازم است و ترک آن موجب بیماری‌ها و کاستی‌ها و سستی‌های خطربناک جسمی است. البته بدن برای روح است و ورزش برای انسان است و انسان برای ورزش نیست؛ چنان که برای خورد و خواب نیست؛ اصل روح است و جسم فرع است.

اما تصویری که امروز در زمان ما از ورزش در اذهان منعکس است غیراز این تصویر است؛ تصویری که ورزش در اذهان بسیاری دارد و در نام تربیت بدنی و ورزش آن را تبلیغ و ترویج و فعال می‌نمایند این است که گروه و افرادی برای یک مسابقات تماشایی تربیت

بشنود و فراتر از آنچه بدن نیاز دارد به تمرینات و عملیاتی
به اصطلاح ورزشی سرگرم باشند تا در مسابقات مختلف مثلاً
رسیدن به قله کوه یا در دویدن و رسیدن به نقطه معلوم از دیگران
اگرچه با یک ثانیه باشد مثلاً زودتر مسابقه را ببرند یا طرف را به
زمین بکوبند و یا... آن ورزش لازم و مفید با این ورزش که به
عنوان تربیت بدنی آن را ترویج می‌نمایند، تفاوت‌های بسیار دارد؛
آن یک ضرورت حیاتی است و این یک سرگرمی و بازی و تفریح
است، آن همه‌اش فایده است و این در بعضی اقسام و انواعش
محض و غیرمشروع و حداقل به طور مطلق عقلانیت آن زیر سؤال
است؛ آن فایده‌اش حقیقی و واقعی است و این غیرواقعی است؛
این گاه یا بیشتر جلوه‌هایی حیوانی و برخوردهای حیوانی است و
آن صدرصد انسانی است. و خلاصه اینکه به نام ورزش
گروه‌هایی و افرادی را که نمی‌توان آنها را در خطوط ممتاز و واقعی
حیاتی و ارزشی و حقیقی در سیر تکامل و تربیتی قرار داد، به
تمرین ورزش‌هایی مختلف مشغول می‌کنند که بهترین اوقات
عمرشان صرف کسب مهارت در انواع ورزش‌ها بشود، غیر از
ورزش لازم و غیر از تربیت بدنی حقیقی است. این مسابقات اگر
مفید باشد فقط در همان حد تربیت واقعی و پرورش بدن قابل
تشویق است و صرف اینکه در دنیا معمول است، موجب
استحسان آن نیست؛ خصوصاً اگر جوانان را از کارهای اصلی باز

بدارد و رغبت آنان را به رشته‌های لازم دیگر کم‌رنگ سازد. در اینجا سخن بسیار است و اجمالاً اگر در این میدان‌ها مردها و پسرها وارد شده‌اند، سزاوار نیست زن‌ها و دخترها وارد شوند و در این مسابقات در داخل و خارج شرکت نمایند؛ زیرا افتخاراتی که زن مسلمان به تربیت اسلامی به آن آراسته است، مخدوش می‌شود. این برنامه‌ها، برنامه‌هایی که به اسلام بررسدیا در محدوده اسلام و حفظ حجاب و کرامت و شخصیت زن متوقف شود، نیست و خطر اینکه تا برنامه مسابقات زیبایی و مطالب دیگر پیش برود، کاملاً هست؛ چنان‌که می‌بینیم برخی از این زن‌ها ابایی از اینکه برنامه‌های ورزشی در اجتماع مردان هم انجام شود. ندارند مشارکت نداشتن زن‌ها در این برنامه‌ها و هم‌طراز نشدن با زن‌های بیگانه افتخار و ارزش و اسلامی و انسانی است. حیف است که جامعه غرب‌گرا باشد و از هر عادت و روشی که در غرب است، کورکورانه تقليد نماید و معقول و نامعقول و خوب و بد آنها را از هم تمیز ندهد. در خاتمه نظر حقیر این است که طرح پیشنهادهای مربوط به ورزش بانوان در شکل‌های غربی و حتی به صورت ورزش بین‌المللی اسلامی مخاطره‌آمیز و حرکت به سوی ترک عفاف و حیا و حقوق اسلامی و موجب اختلاط زن و مرد و ابتذال و مفاسد بسیار و طبعاً ملازمات غیرمشروع زیاد است. اگر سنت‌های اسلامی و سنگرهای دینی شکسته شود، تقليد از

فرهنگ غرب که بیشتر موافق شهوات و ترک معنویات و ارزش‌های والا و کرامت انسان مخصوصاً بانوان است، در مرحله خاصی متوقف نخواهد شد و نتیجه آن پیدایش همان جامعه و همان زن‌هایی می‌شود که در احادیث معتبر از پیدایش آنها در آخرالزمان اعلام خطر شده است.

❖ استفاده از وسایل ورزشی برای زنان

س ۵۱۱. استفاده از وسایل ورزشی مانند پینگ‌پنگ و شنا برای زنان چه حکمی دارد؟

ج. ورزش‌های مشروع برای زنان فی حد نفسه مانع ندارد؛ مگر آنکه مستلزم عمل حرامی باشد.

❖ حرکات ورزشی زنان

س ۵۱۲. ورزش بانوان در کشور ما رسم شده است، لطفاً بفرمایید آیا برای زن جایز است ورزش کند؟

ج. ورزش برای خانم‌ها به شرط نبودن نامحرم و نداشتن مفسدۀ دیگر، مانع ندارد؛ لکن در اماکن عمومی و یا در حضور نامحرم مستلزم مفسدۀ و حرام است.

س ۵۱۳. حرکات موازی و موزون زنان (که منجر به حرکات عضلات بدن می‌گردد) بدون حضور نامحرم تابع چه حکمی است؟

ج. اگر عنوان رقص داشته باشد برای غیرشوهر حرام است و اگر مجرد ورزش برای تقویت جسم باشد و در معرض نظر



نامحرم نباشد اشکال ندارد و بلکه با حضور محرم غیرشوهر هم اگر معرض ریبه و فتنه باشد جایز نیست.

❖ حضور بانوان در مسابقات کشوری و بین المللی

س ۵۱۴. آیا انجام مسابقات بانوان جایز است (مسابقات ورزشی)؟
ج. این گونه امور برای بانوان و اجتماع مفسده دارد و جایز نیست.

س ۵۱۵. مستدعي است نظر مبارک خویش را در مورد ورزش های بانوان در اماكن و معابر عمومي بيان فرمایيد. در ضمن بفرمایيد تماشاي اين نوع برنامه ها از تلوزيون چه حكمي دارد؟

ج. اين گونه امور اگرچه با پوشش كامل هم باشد، معرض فساد و در زئ زن مسلمان نیست در صورتی که معمولاً با پوشش كامل هم نیست و تدریجاً مستلزم مفاسد عظيمه خواهد بود و به نظر اين جانب محل اشکال است.

س ۵۱۶. ورزش از نظر شرع مقدس اسلام برای بانوان چه حكمي دارد و در بعضی از مسابقات بین المللی که زنان ورزشکار مسلمان به خارج کشور عازم می شوند که در میادین ورزشی مردان اجانب آنها را تماشا می کنند، در این فرض حکم شرعی چه می باشد؟

ج. ورزش مشروع در حد متعارف و برای منافع جسماني و سلامتی بدن برای مرد و زن جایز است، ولی بيشتر از آن يا لغو يا لهو است و اعزام بانوان به خارج برای مسابقات ورزشی

خلاف سنت اسلامی است، باید ترک شود و ارائه ورزش بانوان
به صورت عکس در مجلات و یا در تلویزیون برای بینندگان
خارج و یا داخل جایز نیست.

س ۵۱۷. مستدعی است نظر مبارک خویش را در مورد ورزش‌های بانوان از
قبيل دوچرخه‌سواري، اسب‌سواري، قايقراني و دوميداني در اماكن و
معابر عمومي بيان فرمایيد. در ضمن بفرمایيد تماشاي اين نوع برنامه‌ها
از تلویزیون چه حكمي دارد؟

ج. اجرای اين گونه برنامه‌های خلاف عفت و غيرت و سنت و تعاليم
اسلامی به اسم ورزش در اماكن و معابر عمومي علاوه بر آنکه
نمایش و جلوه دادن مفاتن بدن بانوان به مردان اجنبي است،
مستلزم ترويج فحشا و منكرات و مفاسد عظيمه است و تماشاي
اين برنامه‌ها و تشويب و ترغيب به آنها حرام است. خداوند متعال
جامعه اسلامی ما را كه در عصر حاضر پرچم اسلام و حاكميت
احكام اسلام را در دنيا به اهتزاز درآورده و مسلمانان را سربلند و
عزيز قرار داده، از اين گونه خطرات که موجب تشویش اذهان و
خدشهدار شدن شخصيت اسلامی ما است، حفظ فرمایيد.

س ۵۱۸. نظر به اينکه اعظام ورزشكاران زن مسلمان به بازي های بین المللی
زنان در برخی رشته‌ها ممکن نیست، آيا در اين موارد می‌توان زنان
اقليت‌های ديني (كه در ايران هستند) به جای نماینده کشور ايران در
اين گونه رقابت‌ها شركت کنند؟

ج. شرکت در این گونه رقابت‌ها برای بانوان مطلقاً جایز نیست.

س ۵۱۹. چرا خانم‌ها نمی‌توانند سوار دوچرخه و زین اسب و... شوند؟ اگر حدیثی در این باره هست ذکر کنید.

ج. هر چیزی که موجب تهییج قوای شهوی غیرزوج باشد و نیز هر چیزی که مفسده‌ای بر آن متربّع شود، حرام است و لازم نیست برای هر چیزی روایت خاصی داشته باشیم. بسیاری از فروع مندرج در قواعد کلی است و حکم‌ش از آن استفاده می‌شود.

❖ فوتbal بانوان

س ۵۲۰. اخیراً در برخی از روزنامه‌ها و مجامع ورزشی بحث راه‌اندازی فوتbal بانوان مطرح شده است و درباره آن تبلیغ می‌کنند، نظر مبارک در این زمینه چیست؟

ج. امور مذکوره مشتمل بر مفسده و معصیت است و جایز نیست و تبلیغ و ترویج آن هم جایز نیست.

❖ حضور بانوان در ورزشگاه

س ۵۲۱. برخی در حال زمینه‌سازی برای شرکت زنان در ورزشگاه‌ها جهت تماساگری مسابقات مردان می‌باشند؛ از آنجایی که در این مکان‌ها غالباً توسط طرفداران تیم‌های ورزشی حرکات غیراخلاقی صورت می‌گیرد و تبعات سوئی را به همراه دارد، زمینه‌سازی و شرکت زنان در این مکان‌ها

- که موجب هتک حرمت‌ها می‌شود، چه صورت دارد؟
- ج. جایز نیست و وقوع این‌گونه امور در جمهوری اسلامی بسیار مایه تأسف است.
- س۲۵. در برخی مسابقات ورزشی داخل سالن دیده می‌شود دختران جوان در ورزشگاه حضور دارند که با فریاد و تشویق بازیکنان همراه است، مثل والیبال مردانه؛ نظرتان را در این مورد بفرمایید.
- ج. حضور زنان و دختران در این‌گونه مسابقات جایز نیست.

❖ تماشای ورزش بانوان

- س۲۳. تماشای ورزش زنان از تلویزیون یا مستقیم چه حکمی دارد؟
- ج. به لحاظ مفاسد مترتبه بر آن، که بسیار است، جایز نیست و فرقی بین اینکه به طور مستقیم باشد یا از تلویزیون، وجود ندارد.

❖ پخش ورزش بانوان

- س۲۴. آیا نمایش دادن ورزش زنان از تلویزیون و یا چاپ آن توسط مطبوعات شرعاً جایز است؟ و نمایش دادن موجب فرو ریختن حجب و حیای زنان نمی‌شود؟
- ج. جایز نیست.

❖ فیلمبرداری مرد از ورزش زن

س ۵۲۵. حکم فیلمبرداری مرد از زن در حالی که مواضعی را که شرع مقدس امر کرده با حجاب کامل پوشانده است، در حال ورزش کردن چگونه است؟
ج. اشکال دارد و اگر غرض خانم‌ها از ورزش سلامت جسم و فواید جسمی آن باشد، به همان مقدار که در کتاب‌های ورزشی نوشته شده یا از بانوان دیگر فرا بگیرند غرض حاصل می‌شود و اگر غرض مشارکت در مسابقات ورزشی و مسائل دیگر است، همه موجب مفاسد و ضایع شدن ارزش‌های اسلامی بانوان است، باید از آن جداً اجتناب شود. خداوند جامعه ما را از شر افرادی که برنامه‌های کفار را رایج می‌نمایند، محافظت فرماید.

❖ حضور مردان در میادین ورزشی بانوان

س ۵۲۶. حضور مردان در میادین ورزشی زنان چه حکمی دارد؟
ج. اگر مستلزم نظر به بدن آنها باشد، بی‌شببه حرام است و بدون آن اگر مستوره هم باشند، چون مستلزم نظر به مفاتن بدن که از زیر لباس ظاهر است می‌باشد و معرض ریه و فتنه و التذاذ است جایز نیست. اصولاً این برنامه‌ها با مجموعه تعالیم اسلام در مورد روابط مردان با بانوان سازگار نیست و مرد مسلمان غیرتمند و همچنین زن عفیفه مسلمان که به آداب اسلامی و در مجتمع اسلامی تربیت شده باشد، وارد در این رشته برنامه‌های مفسدہ‌انگیز و خلاف عفت و غیرت اسلامی نخواهد شد. نعوذ بالله من شرور أنفسنا.

❖ حضور زنان در باشگاه‌های ورزشی برای یادگیری

س ۵۲۷. تعلیم ورزش برای بانوان و شرکت بانوان در این کلاس‌ها و حضور

در باشگاه‌های ورزشی، استخر شنا و... چه حکمی دارد؟

ج. اگر منظور تعلیم ورزش بانوان توسط مرد نامحرم و حضور

نامحرم در باشگاه‌های ورزشی بانوان است، واضح است که

حرام و خلاف شرع بیّن است و گمان نمی‌کنم چنین چیزی در

حکومت اسلامی باشد.

❖ مربی‌گری مرد برای بانوان

س ۵۲۸. آموزش و مربی‌گری مردان برای تعلیم بانوان تا چه حدی مجاز

است؟

ج. تا حدی که ارتکاب فعل حرامی مثل نظر و لمس و بلکه گفت

و شنود فتنه‌انگیز در بین نباشد و هدایت عالی قرآنی «ذلکم

أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ»؛^۱ مراعات شود.

❖ ورزش کردن دو نفر نامحرم با یکدیگر

س ۵۲۹. بازی دو نفر نامحرم چه حکمی دارد؟

ج. چون در بیشتر موارد معرض ریبه و فساد است، حرام است

و به طور کلی مسلمان متّقی و متعهد مطلقاً از اختلاط با نامحرم

پرهیز می‌نماید.

۱. احزاب، ۵۳. «این کار برای پاکی دل‌های شما و آنها بهتر است».



س ۵۳۰. در ورزش‌های انفرادی غیرتماسی (تنیس، بدمنیتون و...) مسابقه

یا تمرین خانم‌ها با آقایان چه حکمی دارد؟

ج. جایز نیست.

❖ ورزش کردن زن با محارم

س ۵۳۱. ورزش کردن زنان با محارم خود تابع چه حکمی است؟

ج. تابع این است که در جوئی باشد که معرض فتنه و ریبه نباشد.

❖ ورزش دختران مدارس ابتدایی بدون حجاب

س ۵۳۲. در مدارس ابتدایی قبل از سن تکلیف انجام فعالیت‌های ورزشی

برای دختران بدون رعایت حجاب اسلامی چه حکمی دارد؟

ج. مدارس دخترانه ابتدایی باید تحت مدیریت و تعلیم بانوان

مدیره و معلم باشد و با عدم وجود مرد بیگانه، حجاب

خود به خود حاصل است و آموزش و ورزش به قدر نیاز هم

بی‌اشکال است.

❖ بازی کردن دختران و پسران خردسال

س ۵۳۳. آیا قبل از سن تکلیف بازی کردن دختران با پسران مجاز است یا نه؟

ج. اگر به سن تمیز رسیده‌اند، تمرین آنها به رعایت عدم

اختلاط با نامحرم لازم است.

آثار حضرت آیت اللہ العظمی صافی گلباکانی مدظلہ الوارف

دریک گناہ

ردیف	نام کتاب	زبان	ترجمہ
قرآن و تفسیر			
۱	تفسیر آیہ فطرت	فارسی	-
۲	القرآن مصون عن التحرير	عربی	-
۳	تفسیر آیہ التطهیر	عربی	-
۴	تفسیر آیة الإنذار	عربی	-
۵	پیام‌های قرآنی	فارسی	-
حدیث			
۶	منتخب الأثر في الإمام الثاني عشر (جلدی)	عربی	اردو / انگلیسی
۷	منتخب الأثر في الإمام الثاني عشر (جلدی)	فارسی	-
۸	فضائل العترة الطاهرة (۳ جلدی)	عربی	-
۹	غيبة المنتظر	عربی	-
۱۰	قبس من مناقب أمير المؤمنين (ع) (منه وعشرين حديث من کتب عامۃ)	عربی	-
۱۱	پرتوی از فضائل امیر المؤمنین در حدیث	فارسی	-
۱۲	أحاديث الأئمة الاثني عشر، أسنادها وألفاظها	عربی	-
۱۳	أحاديث الفضائل	عربی	-
فقہ			
۱۴	توضیح المسائل	فارسی	-
۱۵	منتخب الاحکام	فارسی	-
۱۶	احکام نجوانان	فارسی	انگلیسی
۱۷	جامع الاحکام	فارسی	-

-	فارسي	آين قضاوت در اسلام (استفتاتات قضائي)	۱۸
-	فارسي	استفتاتات پژشكى	۱۹
-	فارسي	مناسك حج	۲۰
-	فارسي	مناسك عمره مفرده	۲۱
عربي	فارسي	هزار سؤال پيرامون حج	۲۲
عربي	فارسي	پاسخ کوتاه به ۳۰۰ به پرسش	۲۳
-	فارسي	پاسخ کوتاه به ۵۷۰ به پرسش از احکام	۲۴
آذری	فارسي	احکام خمس	۲۵
-	فارسي	اعتبار قصد قربت در وقف	۲۶
-	فارسي	رساله در احکام ثانويه	۲۷
-	عربي	فقه الحج (۴ جلدی)	۲۸
-	عربي	هدایة العباد	۲۹
-	عربي	هدایة السائل	۳۰
-	عربي	حواشى على العروة الوثقى	۳۱
-	عربي	الفول الفاخر في صلاة المسافر	۳۲
-	عربي	فقه الخمس	۳۳
-	عربي	أوقات الصلوة	۳۴
-	عربي	التعزير (أحكامه وملحقاته)	۳۵
فارسي	عربي	ضرورة وجود الحكومة	۳۶
-	عربي	رسالة في معاملات المستحدثة	۳۷
-	عربي	التداعي في مال من دون بينة و لا يد	۳۸
-	عربي	رسالة في المال المعين المشتبه ملكيته	۳۹
-	عربي	حكم نكول المدعى عليه عن اليمين	۴۰
-	عربي	إرث الزوجة	۴۱
-	عربي	مع الشيخ جاد الحق في إرث العصبة	۴۲
-	عربي	حول ديات طريف ابن ناصح	۴۳
-	عربي	بحث حول الاستسقام بالأذلام (مشروعية الاستخاره)	۴۴
-	عربي	الرسائل الخمس	۴۵
-	عربي	الشعائر الحسينية	۴۶
آذری	فارسي	آچه هر مسلمان باید بداند	۴۷

-	عربی	الرسائل الفقهیة من فقه الإمامية	۴۸
-	عربی	الإتقان في أحكام الخل والقصاص	۴۹
أصول فقه			
-	عربی	بيان الأصول (٣ جلدی)	۵۰
-	عربی	رسالة في الشهرة	۵۱
-	عربی	رسالة في حكم الأقل والأكثر في الشبهة الحكيمية	۵۲
-	عربی	رسالة في الشروط	۵۳
عقاید و کلام			
-	فارسی	حدیث عرض دین	۵۴
-	فارسی	به سوی آفریدگار	۵۳
-	فارسی	الهیات در نهض البالغه	۵۴
-	فارسی	معارف دین	۵۵
-	فارسی	پیرامون روز تاریخی غدیر	۵۶
-	فارسی	ندای اسلام از اروپا	۵۷
-	فارسی	صبح صادق	۵۸
-	فارسی	نگرشی بر فلسفه و عرفان	۵۹
-	فارسی	نیایش در عرفات	۶۰
-	فارسی	سفرنامه حج	۶۱
-	فارسی	شهید آگاه	۶۲
-	فارسی	امامت و مهدویت	۶۳
-	فارسی	نوید امن و امان	۶۴
عربی	فارسی	فروغ ولایت در دعای ندب	۶۵
-	فارسی	ولایت تکوینی و ولایت تشریعی	۶۶
-	فارسی	معرفت حجت خدا	۶۷
-	فارسی	عقیده نجات بخش	۶۸
-	فارسی	نظام امامت و زهبری	۶۹
عربی	فارسی	اصالت مهدویت	۷۰
-	فارسی	پیرامون معرفت امام	۷۱
آذری	فارسی	پاسخ به د پرسش	۷۲
-	فارسی	انتظار، عامل مقاومت و حرکت	۷۳
-	فارسی	وابستگی جهان به امام زمان <small>ع</small>	۷۴

-	فارسي	تحلی توحید در نظام امامت	۷۵
-	فارسي	باورداشت مهدویت	۷۶
انگلیسی	فارسي	به سوی دولت کریمه	۷۷
عربی	فارسي	گفتمان مهدویت	۷۸
-	فارسي	پیام‌های مهدوی	۷۹
انگلیسی	فارسي	توضیحات پیرامون کتاب عقیده مهدویت در تشیع امامیه	۸۰
-	فارسي	گفتمان عاشورایی	۸۱
-	فارسي	مقالات کلامی	۸۲
-	فارسي	صراط مستقیم	۸۳
-	عربی	إِلَى هُدٍي كِتَاب اللَّهِ	۸۴
-	عربی	ایران تسمع فتحیب	۸۵
-	عربی	رسالة حول عصمة الأنبياء والأنتمة	۸۶
-	عربی	تعليقات على رسالة الجبر والقدر	۸۷
-	عربی	لمحات في الكتاب والحديث والمذهب (جلد ۳)	۸۸
-	عربی	صوت الحق ودعوة الصدق	۸۹
-	عربی	رد أكذوبة خطبة الإمام علي عليه السلام على الزهراء	۹۰
اردو / فرانسه	عربی	مع الخطيب في خطوطه العريضة	۹۱
-	عربی	رسالة في البداء	۹۲
-	عربی	جلاء البصر لمن يتولى الأئمة الاثني عشر	۹۳
-	عربی	حدث افتراق المسلمين على ثلاث وسبعين فرقة	۹۴
-	عربی	من لهذا العالم؟	۹۵
-	عربی	بين العلمين، الشیخ الصدوق والشیخ المفید	۹۶
-	عربی	دائری میان شیخ صدوق و شیخ مفید	۹۷
-	عربی	مقدمات مفصلة على «مقتضب الآخر» و «مکیال المکارم» و «منتقی الحجمان»	۹۸
-	عربی	أمان الأئمة من الضلال والاختلاف	۹۹
-	عربی	البكاء على الإمام الحسين	۱۰۰
-	فارسي	حثیث عرض دین	۱۰۱
-	فارسي	به سوی افریدگار	۱۰۲

	عربی	النقوذ اللطيفة على الكتاب المسمى بـالأخبار الداخلية	۱۰۳
	فارسی	پیام غدیر	۱۰۴
تربیتی			
-	فارسی	عالی ترین مکتب تربیت و اخلاق یا ماه مبارک رمضان	۱۰۵
-	فارسی	بهار بندگی	۱۰۶
-	فارسی	راه اصلاح (امر به معروف و نهی از منکر)	۱۰۷
-	فارسی	با جوانان	۱۰۸
تاریخ			
-	فارسی	سیرحوزه‌های علمی شیعه	۱۰۹
-	فارسی	رمضان در تاریخ (حوادث تاریخی)	۱۱۰
سیبره			
-	فارسی	پرتوی از عظمت امام حسین <small>علیه السلام</small>	۱۱۱
-	فارسی	آینه جمال	۱۱۲
-	فارسی	از نگاه آفتاب	۱۱۳
-	فارسی	اشک و عبرت	۱۱۴
ترجم			
-	فارسی	زندگانی آیت الله آخوند ملا محمد جواد صافی گلپایگانی <small>علیه السلام</small>	۱۱۵
-	فارسی	زندگانی جابر بن حیان	۱۱۶
-	فارسی	زندگانی بوداسف	۱۱۷
-	فارسی	فخر دوران	۱۱۸
شعر			
-	فارسی	دیوان اشعار	۱۱۹
-	فارسی	بزم حضور	۱۲۰
-	فارسی	آفتاب مشرقین	۱۲۱
-	فارسی	صحیفة المؤمن	۱۲۲
-	فارسی	سبط المصطفی <small>علیه السلام</small>	۱۲۳
-	فارسی	در آرزوی وصال	۱۲۴



مقالات‌ها و خطابه‌ها

-	فارسی	حدیث بیداری (مجموعه پیام‌ها)	۱۲۵
-	فارسی	حدیث خوبان	۱۲۶
-	فارسی	دیدارها و رهنمودها	۱۲۷
-	فارسی	شبپرگان و آفتاب	۱۲۸
-	فارسی	شب عاشورا	۱۲۹
-	فارسی	صبح عاشورا	۱۳۰
	فارسی	با عاشوراییان	۱۳۱
	فارسی	رسالت عاشورایی	۱۳۲